

yasa

Sayı:15 Ekim 2007

04 mekan: Yerebatan Sarnıcı 06 iş dünyası: Bülent Eczacıbaşı 10 yaşam rehberi: İhap Hulusi
12 sanat: minyatür 16 yemek kültürü: Deniz Gürsoy 18 doğa 22 yaşam rehberi 24 tarih 28 söyleşi: Arzuhan
Yalçındağ 32 ses tasarımı 34 pazarlama: Yelda İpekli 38 gelenek: kuklacılık 40 hukuk: Ünal Tekinalp
44 portre: Fikret Mualla 46 takı: Şive Alpman 48 tasarım: Selçuk Koçak 50 fotoğraf ve mekan 54 yaşam
rehberi: Jackson Pollack 56 haber: zirve mönüsü 58 sualtı: Asım Dumlu 62 müzik: Janet ve Jak Esim
64 moda: Bahar Korçan 68 kitap 70 gezi 74 Yaşar kısılar 76 english summaries

Yaşar

Köklü ve genç

Hızla gelişen global gündemin yanı sıra ona fark atma telaşı içinde olan yerel gündem içinde şaşırılmamak mümkün değil. Dünyanın bir başka bölgesinde bu kadar büyük bir dinamizm yaşanıyor mu diye sorulacak olsa, tereddütsüz herkes "hayır" yanıtı verirdi.

Zaman zaman dünya üzerindeki çokuluslu şirketleri ve doğdukları ülkeleri izliyorum. Buralarda hayat daha istikrarlı. Değişime kapalı oldukları için değil, değişimi büyük oranla tamamladıkları için büyük ve sık manevra yapmaktan kaçınan gemi izlenimi veriyorlar. Süreklilik ve stratejik yaklaşımlar en belirleyici özellikleri.

Dönüp bize ve ülkemize baktığımda, hareketli bir deniz ve sürekli hareket halinde ge-

büyüyecek, sıçrama yaratacak kararlara imza atacak ve kayıp yılları kazanacaktır.

Global dünyada her alanda değişim yaşanıyor. Değişim her yerde ve her zaman bir karışı koyuşu ve kabullenmemeyi de beraberinde getirir. Ancak, unutulmamalıdır ki, değişime ayak uyduramayanlar, yeni gündemi yakalayamayacak ve dolayısıyla da geleceğin içinde yer alamayacaklardır. Değişimin benimsemesi, anlayışın ve stratejilerin başarı ile uygulanması, performansı en üst düzeye çıkararak, bizleri hedeflerimize ulaştıracaktır.

Yaşar Topluluğu olarak amacımız, global piyasalarda rekabet edebilmek. Yetkin insan kaynağı ve kurumsal yönetim ilkeleri ile bütünleşen organizasyon yapısıyla rekabet etme gücünü her geçen gün artırmak, her ge-

Yaşar Topluluğu, Türkiye'nin öncü sanayici kuruluşlarından biri. Bu yıl 62. yaşımızı kutladık. 62 yıla sığdırdıklarımıza bakınca, yapamadıklarımıza yaptıklarımız kadar istek duyuyorum.

mi ve tekneler dikkatimi çekiyor. Seyahatlerimin çoğunda yabancı meslektaşlarımız bizim ülkemizin dinamizmine hayran olduklarını belirtiyorlar. Bir de görebildikleri dinamizmin içine sığdırdığımız günlük duygu, düşünce ve heyecanlarımızı bilebilseler...

Yaşar Topluluğu, Türkiye'nin öncü sanayici kuruluşlarından biri. Bu yıl 62. yaşımızı kutladık. 62 yıla sığdırdıklarımıza bakınca, yapamadıklarımıza yaptıklarımız kadar istek duyuyorum. Kurumsal kültürümüzü muhafaza ederken, yeni ekiplerle geleceği planlamak bize düşüyor. Organizasyonumuz gelişiyor, daha planlı ve uzun soluklu bir büyüme hedefliyoruz.

Ben 2008'i ve takip eden yılları, Yaşar Topluluğu olarak hızla büyüyeceğimiz yıllar olarak görüyorum. Yapılan araştırmalar gösteriyor ki, Türkiye ekonomisi her yıl yüzde 7 – 7,5 oranında büyüyebilir. 10 yıl içinde de trilyon Dolar bir ekonomi olmayı başarır. Böyle bir ortamda Yaşar Topluluğu da hızla

çen gün daha iyi bir yarın yaratmaya en yüksek oranda katkıda bulunmaktır. Hedefimize ulaşma yolunda yöneticilerimize ve tüm ortaklarımıza, çalışanlarımıza, Yaşar mensuplarına duyduğum güven sonsuzdur.

Yaşa'nın bu sayısında sizleri birbirinden renkli konularda buluşturmayı hedefledik. Amacımız geçmişle geleceği buluşturmaktır. Eczacıbaşı Holding Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Eczacıbaşı, aileye ve holdinge adını veren geleneksel ilaç sektöründen neden çıktıklarını, alışlagelmiş kalıpları nasıl ve neden yıktıklarını bizlerle paylaştı. TÜSİAD Başkanı Arzuhan Yalçındağ'ın açıklamalarını okuyacaksınız. Türk Ticaret Kanunu'nun mimarlarından Prof. Dr. Ünal Tekinalp, ticaretin yeni yüzünü sayfalarımıza sığabileceği kadarıyla aktarabildi. Ve tabii saymadığım diğer konular... Hepsinin ilginizi çekeceğinden eminim.

Yaşa'nın hayatınıza keyif katması dileğiyle, Sevgi ve saygılarımla,

Feyhan Yaşar Kalpaklıoğlu
Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı

yaşa

Yaşar Holding A.Ş Adına Sahibi
Feyhan Yaşar Kalpaklıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Yaprak Özer

İçerik ve Tasarım Uygulama
indeks:

indeks içerik-iletişim danışmanlık
Kore Şehitleri Cad. No:28 Atılım İş Merkezi
K:4 D:4 Zincirlikuyu-İstanbul
Tel: 0212 347 70 70 Faks: 0212 347 70 77
e-mail: indeks@indeksiletisim.com
web: www.indeksiletisim.com

04

06

10

12

18

44

58

70

58

fotoğraf: hakan kürklü

Yazı İşleri**Yayın Direktörü:** Fülay Yaşa**Editörler:** Berrin Türkmen, Temel Karataş

Taner Gezer

Haber Merkezi: Umut Bavlı, Demet Şeker,
Şervan Adar Avşar, Esra Melek Yiğitsözlü,**Çeviri:** Lucy Wood, Dara Çolakoğlu**Görsel Yönetmen**

Esen Ataman Kürklü

Grafik Tasarım

Serkan Bengin, Emre Alptekin

Fotoğraf: Dianet**Teknik Koordinasyon:** Çağlayan Bayıroğlu**İdari İşler:** Özge Yurtseven**Baskı**

Stil Matbaacılık

İbrahimkaraoğlanoğlu Cad.

Yayıncılar Sk. No: 5 Stil Binası

Seyrantepe/İstanbul

Telefon: 0212 281 92 81

Yayın türü

Yerel-Süreli-3 Aylık

Dergi Yönetim Yeri

Yaşar Holding A.Ş. İstanbul Temsilciligi

Setüstü Kabataş No: 23 İstanbul

Telefon: 0212 251 46 40**Faks:** 0212 244 42 00**e-posta:** yasadergi@yasar.com.tr

"Yaşa" Dergisi'nin içerik ve tasarımı İndeks İçerik İletişim Danışmanlık tarafından yaratılmış olup, Fikir ve Sanat Eserleri Yasası kapsamında eser olarak koruma altındadır. "Yaşa" Dergisi'nde yayınlanan yazı ve fotoğrafların yayma hakkı ve "Yaşa" markası ve logosu Yaşar Holding A.Ş.'ye aittir. Kaynak gösterilse dahi, hak sahiplerinin yazılı izni olmaksızın ticari amaçlarla kullanılamaz. Dergide yayınlanan yazılar, yazarların kişisel görüş, yorum ve tavsiyelerini içermektedir. İndeks İçerik İletişim Danışmanlık veya Yaşar Holding A.Ş., yazılarda yer alan bilgi, görüş ve tavsiyeler nedeniyle doğabilecek maddi veya manevi zararlardan hiçbir şekilde sorumlu değildir.

24

28

34

38

40

04 mekan: Yerebatan Sarcı 06 iş dünyası: Bülent Eczacıbaşı 10 yaşam rehberi: İhap Hulusi 12 sanat: minyatür
16 yemek kültürü: Deniz Gürsoy 18 doğa 22 yaşam rehberi 24 tarih 28 söyleşi: Arzuhan Yalçındağ 32 ses tasarımı
34 pazarlama: Yelda İpekli 38 gelenek: kuklacılık 40 hukuk: Ünal Tekinalp 44 portre: Fikret Mualla 46 takı: Şive Alpman 48 tasarım: Selçuk Koçak
50 fotoğraf ve mekan 54 yaşam rehberi: Jackson Pollock 56 haber: zirve mönüsü 58 sualtı: Asım Dumlu
62 müzik: Janet ve Jak Esim 64 moda: Bahar Korçan 68 kitap 70 gezi 74 Yaşar kısaltar 76 english summaries

04 mekan: Yerebatan Sarnıcı

hazırlayan: temel karataş

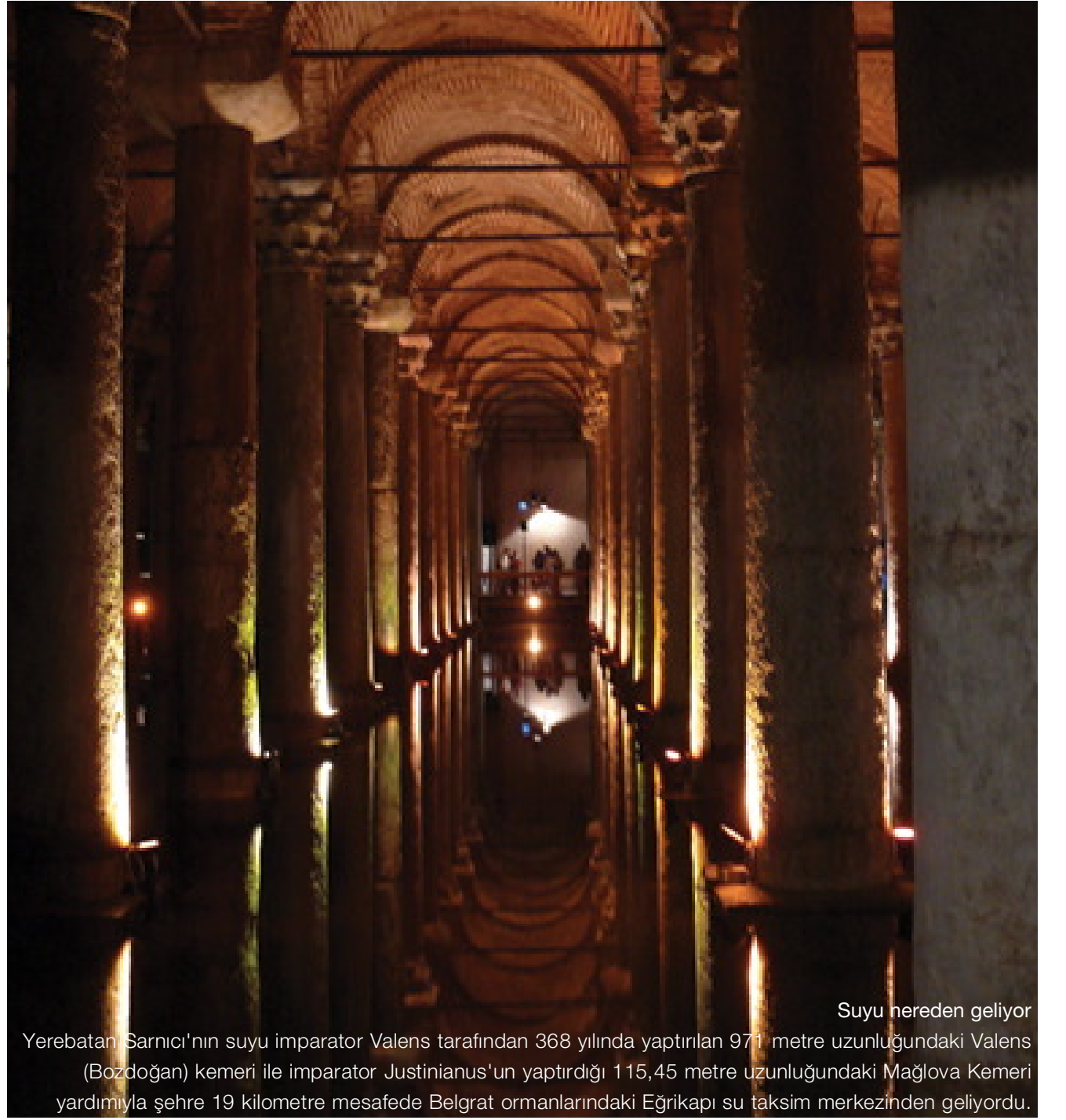

Su içinde 1500 yıl

Sultanahmet'te bulunan Basilika Sarnıcı, 542 yılında Bizans İmparatoru Justinyen tarafından Büyük Saray'ın su ihtiyacını karşılamak üzere yaptırılmış. 1500 yıldır içinden su eksik olmayan sarnıç, 1453'ten bu yana bizim Yerebatan Sarayı'mız.

Suya yansıyan sütunlar

Yerebatan Sarnıcı içten 145 metre uzunluğunda 65 metre genişliğinde. Yaklaşık 9800 metrekarelik bir alanı kapsıyor. Her bir dizide 28 tane olmak üzere 12 sıra sütun tuğla kemerleri ve bunların desteklediği tonozları taşıyor. Toplam sayıları 336 olan sütunlardan 8'i kuzey bölümde örme kılıf içine alınmış, güneybatıda 37 sütun, etraflarını çeviren bir dolgu duvarın içinde kalmış. Son restorasyonda içi kuru olmasına karşın sarnıca tekrar su geldiğinden bugün hala 1-2 metre arasında su bulunuyor. Halen İstanbul Kültür ve Sanat Ürünleri Ticaret A.Ş. tarafından işletilen Yerebatan Sarnıcı'nda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin çeşitli kültür etkinlikleri de gerçekleştiriliyor.

Suyu nereden geliyor

Yerebatan Sarnıcı'nın suyu imparator Valens tarafından 368 yılında yaptırılan 971 metre uzunluğundaki Valens (Bozdoğan) kemeri ile imparator Justinianus'un yaptırdığı 115,45 metre uzunluğundaki Mağlova Kemerini yardımıyla şehre 19 kilometre mesafede Belgrat ormanlarındaki Eğrikapı su taksim merkezinden geliyordu.

İstanbul'un fethinden sonra yaklaşık 100 yıl varlığı fark edilemedi. Bodrumlarında su biriktiren ve deliklerden sepet sarkıtarak balık tutan insanların farkına varıldı da, "burada ne oluyor?" diye sormak dönemin yetkililerinin aklına geldi. Böylece, 542 yılında, Bizans İmparatoru I. Justinyen tarafından At Meydanı'nın diğer tarafında bulunan Büyük Saray'ın su ihtiyacını karşılamak üzere yaptırılan Basilika Sarnıcı Osmanlı'nın hizmetine girdi. Bu sarnıç, İstanbul'un görkemli tarihsel yapılarından biri olan Ayasofya'nın güney batısında ve biraz ilerisinde bulunan Yerebatan Sarnıcı.

Suyun içinden yükselen ve sayısız gibi görülen mermer sütunlar bizi o kadar etkiliyor ki, bu yüzden sarnıca "Yerebatan Sarayı" diyor, hak ettiği özeni gösteriyoruz. Roma İmparatoru'nun 7 bin köle kullanarak yaptırdığı bu devasa yapıya yeraltı su deposu demek büyük bir yanlış olurdu doğrusu! Hele ki, bazilika üzerindeki şekillerin gözyaşına benzemesin nedeninin Büyük Basilika'nın, inşasında ölen yüzlerce kölenin anısına dikildiğine ve çağlar boyu onların dramını anlatarak geldiğine inanılırken...

Evrensel değer

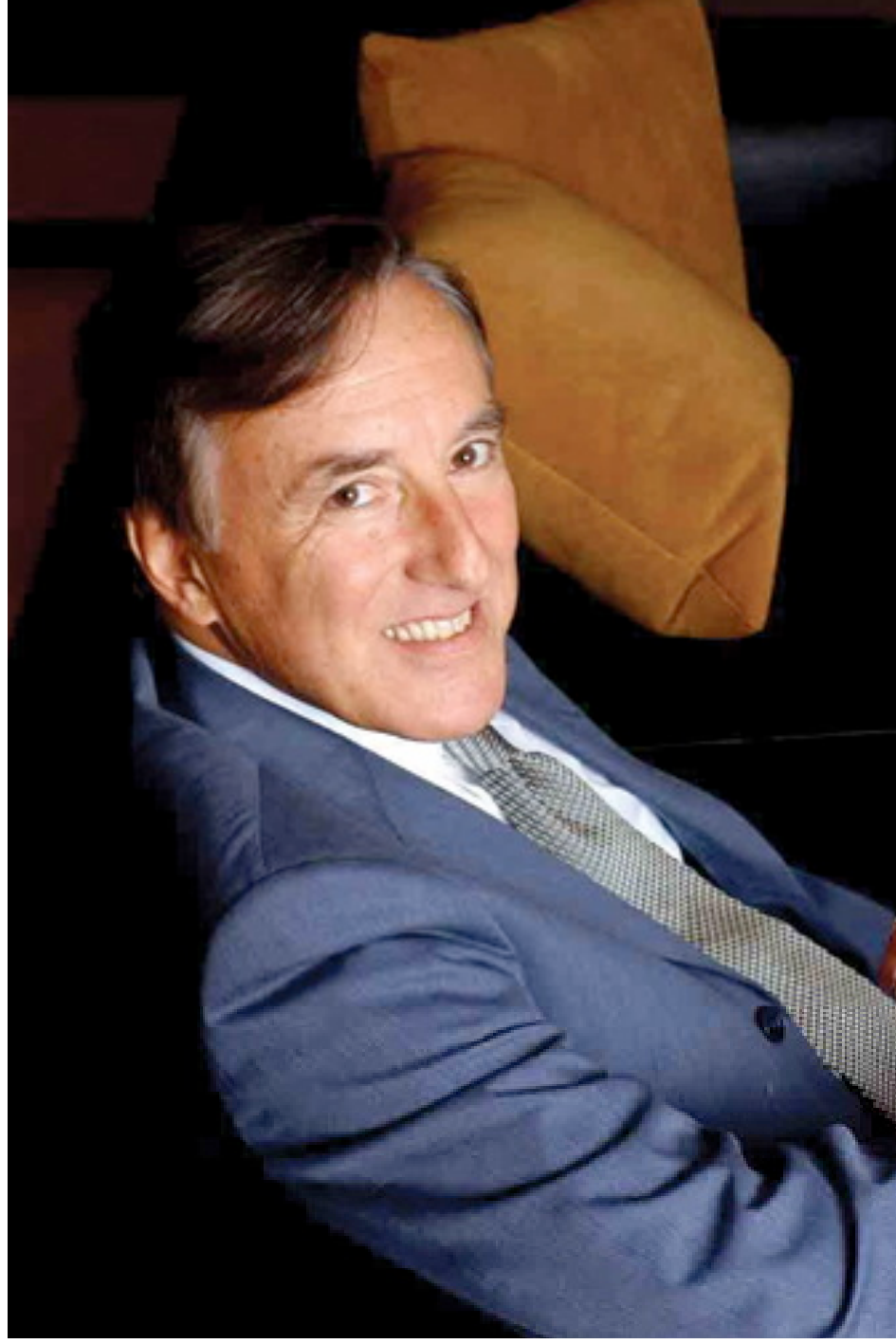
Sarnıcın kuzeybatı köşesindeki iki sütunun altında kaideler olarak kullanılan iki Medusa başı, Roma Çağı heykeli sanatının şaheser örneklerinden. Sarnıcı ziyarete gelenlerin hayretler içerisinde seyrettikleri 4. yüzyıla ait bu başların hangi yapıdan alınarak buraya getirildiği

konusunda kesin bir bilgi bulunmuyor. Genç Roma Çağı'na ait antik bir yapıdan sökülerek buraya getirildiği ve sütun kaidesi olarak kullanılmalarını açıklayan yazılı bir bilgiye rastlanmıyor. Ancak, Medusa heykellerinin sarnıcın inşasında salt sütun kaidesi olarak ihtiyaç olduğu için kullanıldığı görüşü araştırmacılar arasında genel kabul görüyor.

Yerebatan Sarnıcı, hakkında söylenegelen bu ve bunun gibi onlarca efsanesi, dehlizlerinin ürperten soğukluğuyla insana kendini daha çok hissettiren yapısıyla o kadar etkileyici ki, dünyanın dört bir yanından insanları kendine çekiyor. Ziyaretçileri arasında yazarlar, sanatçılar var şüphesiz. Bunlardan biri, 1874 yılında İstanbul'a gelen İtalyan yazar Edmundo De Amicis. De Amicis, İstanbul'u anlattığı Costantinopoli (İstanbul) kitabında Yerebatan Sarnıcı'yla ilgili şunları söylüyor: "Bir müslüman evinin avlusuna giriyor, karanlık ve rutubetli bir merdivenin son basamağına kadar iniyor ve kendini İstanbul halkına göre nasıl bittiği bilinmeyen Bizans'ın büyük Basilika Sarnıcı'nın kubbeleri altında buluyorum. Karanlığın verdiği dehşeti daha da artıran çivit renkli bir ışıkla yer yer aydınlanmış, yeşilimsi sular, kara kubbelerin altında kayboluyor, üzerinden sular sızan duvarları parlıyor ve her tarafta, budanmış bir ormandaki ağaç gövdeleri gibi gözün önüne dikilen bitmez tükenmez sütun sıralarını belli belirsiz ortaya çıkarıyor."

06 iş dünyası: Bülent Eczacıbaşı

röportaj: fülay yaşa

Küresel olan kazanır

Türkiye'nin ilk modern ilaç fabrikasının kurucusu Eczacıbaşı Holding, yaklaşık bir yıl önce ilaçta küçüleceğinin sinyallerini verdi. Bu sinyaller pek çok kişi tarafından şaşkınlıkla karşılandı, belki de gerçekçi bulunmadı. Çünkü topluluğun temelleri ilaç ile atılmıştı. Türkiye'de Eczacıbaşı demek ilaç demekti. Ardından haberler arka arkaya gelmeye başladı.

Eczacıbaşı İlaç Sanayi, iştiraklerinden Eczacıbaşı Sağlık Ürünleri ile Eczacıbaşı Özgün Kimya'daki ortaklık paylarının yüzde 75'ini 460 milyon Euro'ya eşdeğer ilaç alanında Avrupa'nın önde gelen kuruluşlarından Zentiva N.V'ye sattığını açıkladı.

Hemen ardından Eczacıbaşı Holding, dünyanın en eski markalarından biri olan Villeroy & Boch'un karo bölümünün yüzde 51'ini satın aldı. Bu işbirliği ile Eczacı-

başı'nın karo seramikte yıllık üretim kapasitesi 35 milyon metrekareye yükseldi.

Tüm bu gelişmeler Eczacıbaşı'ndaki değişimin adımları. İlaçtan uzaklaşan grup, farklı alanlara odaklanıyor. Bu çalışmalarını alanlarında küresel oyuncu olmak için yaptıklarını aktaran Eczacıbaşı Holding Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Eczacıbaşı, Yapı Grubu'nda stratejik anlaşmalar ve satın almalarla büyüyeceklerini söylüyor. Bülent Eczacıbaşı değişen Türkiye'nin değişen kurumlarından birinin başındaki kişi olarak, değişim kararı vermenin kolay olmadığını söylüyor. Özellikle de grubun dümenini çeviren stratejik bir değişim kararı... Eczacıbaşı diğer yandan 259 yıllık bir marka almanın da haklı gururunu yaşıyor. Bundan sonra dünya liderleri arasına girebilecekleri alanlarda yatırım yapmaya devam edeceklerini söylüyor.

Eczacıbaşı İlaçta ait iki iştirakin yüzde 75'ini Avrupalı eşdeğer devi Zentiva'ya sattınız. İlaçtaki bu stratejinin temelleri ne zaman atıldı?

İlaç grubumuzdaki gelişmeleri anlayabilmek için, konunun arka planına bakmak gerekiyor. Bilimdeki gelişmeler sonucunda, 1970'lerden itibaren, o zamana kadar doğadan elde edilen ilaç etkin maddelerinin yerini insan eliyle yapılan moleküller almaya başladı. İyileştirici etkisi olan bu sentetik moleküllerin ilaç üretiminde kullanılması ile birlikte, sektörün yapısı da değişti. Uzun ve yüksek maliyetli bir araştırma-geliştirme döneminden sonra piyasaya verilebilen bu ilaçların karlı olabilmesi için büyük pazar paylarına ulaşmaları gerekiyordu. Bu zorunluluk karşısında, önde gelen ilaç üreticileri, bir yandan yeni moleküller için yatırım yapıyorlar, bir yandan da birbirlerinin yerel pazar paylarından yararlanabilmek için, birleşmelere gittiler. Dünyanın

büyük ilaç üreticileri arasında başlayan bu birleşmeler karşısında, eşdeğer ilaçlara yönelen dünya piyasalarında bu kez de, onların üreticilerinin birleşerek daha büyük pazar paylarına ulaşma eğilimi ortaya çıktı. Bugün gelinen noktada ise, dünya ilaç pazarında sadece yüksek ciro getiren patentlerin sahipleri ile geniş bölgelere hitap edebilen dağıtım kanallarının yaşama şansı bulunuyor. Son yıllarda Türkiye'deki ilaç üreticilerini satın alan kuruluşlar, işte bu uluslararası eşdeğer ilaç üreticileri ve pazarlama kanallarının sahipleri olan kuruluşlar.

Kararınızı bu gelişmeler mi tetikledi? Bu kararı vermeseydiniz ne olurdu?

Bu gelişmeler karşısında, Eczacıbaşı İlaç Grubu'nun uluslararası bağımsız kuruluşların denetleme sonuçlarının da ortaya koyduğu gibi sağlıklı bir gelişim çizgisi izleyen ve ileri verimlilik düzeyine erişmiş olan, eşdeğer ilaç üretimi alanında faaliyet gösteren iki kuruluşundaki yüzde 75 hissesini, aynı alanda uluslararası ölçekte büyük bir kuruluş olan Zentiva'ya sattık. Eğer bu kararı vermeseydik, bugüne kadar gösterdiğimiz başarıyı sürdürmemeye riski ortaya çıkacaktı. Böyle bir durumda çalışanlarımızın, ortaklarımızın ve ülke ekonomisinin zarar göreceğini düşünerek, bu stratejik karara ulaştık.

Temeli ilaç olan Toplulukta bu kararı vermek zor muydu?

Bu kararı vermek, elbette, kolay olmadı. Konunun, ilaç üretiminin bizim için taşıdığı anlamdan kaynaklanan manevi yönü bir yana, satışın doğru bir partnerle, ülkenin ve çalışanların çıkarlarını koruyarak ve adil bir fiyatla yapılması için büyük gayret gösterdik. Pek çok alıcı adayı ile görüştük ve sonunda, aradığımız niteliklere uygun bulduğumuz Zentiva ile anlaştık.

Bu, ilaçtan tamamen çıkabileceğiniz anlamına mı geliyor? İlaçta nanoteknoloji ve biyoteknoloji alanlarına daha büyük yatırım yapmayı düşündüğünüzü de söylüyorsunuz? Nasıl bir yol izleyeceksiniz?

Önümüzdeki dönemde, yine bilimdeki gelişmenin etkisiyle ilaç sanayiinde, bazı yeni eğilimlerin ortaya çıkacağı anlaşılıyor. O çerçevede, geleneksel teknolojinin dışında biyoteknoloji ürünü ilaçların ve nanoteknoloji ürünü cihazların öneminin artması ve yine geleneksel kitlesel dağıtım kanalları yerine, daha öznelmiş ve sağlık hizmetleriyle bütünleşmiş satış stratejilerinin geçerli olması bekleniyor. Biz de tedavi ve insan sağlığında önemli yenilikler anlamına gelen ürünlerin ülkemize getirilmesine öncelik vermiş bulunuyoruz. Bu kapsamda, dünyanın biyoteknoloji alanında en büyük kuruluşu olan Amgen ile anlaşma imzalayarak, en önemli biyoteknoloji ürünlerinden biri olan Aranesp'i Türk tıbbının hizmetine sunduk ve yeni biyoteknoloji ürünlerini ülkemizde kullanıma sunmak için çalışmalarımız sürüyor.

Büyümeyi düşündüğünüz başka alanlar var mı? GE'nin CEO'su Jack Welch sektör lideri ya da ikincisi olamayacağımız tüm sektörlerden çıkacağız demişti. Bunun gibi bir strateji mi güdüyorsunuz?

Bugünün koşulları ancak dünya çapında rekabet gücüne sahip kuruluşların varlıklarını sürdürüp geliştirmesine olanak veriyor. Biz de bu gerçeğe uygun biçimde davranarak, işlerimizi, uluslararası pazarlarda söz sahibi olabileceğimiz alanlarda yoğunlaştırıyoruz. Piyasadan sadece etkilenen değil, onu etkileyebilenlerden biri olmayı amaçlıyoruz. Bu ölçütler bakımından Eczacıbaşı Yapı Grubu kuruluşlarının, önemli rekabet üstünlüklerine sahip olduklarını görüyoruz. Yurtdışındaki mevcut üç üretim tesisi, kurulmakta olan iki üretim tesisi, altı kuruluşu ve toplam satışlarının yüzde 50'sini aşan yurtdışı cirosu ile Yapı Grubu'muz, zaten bugün-

Günün koşullarının dünya çapında rekabet gücüne sahip kuruluşların varlıklarını sürdürmesine olanak verdiğini söyleyen Eczacıbaşı Holding Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Eczacıbaşı: "Buna göre davranarak, işlerimizi, uluslararası pazarlarda söz sahibi olabileceğimiz alanlarda yoğunlaştırıyoruz" diyor.

Türkiye ilaç pazarına yabancıların ciddi bir ilgisi var. İlaçta yerli üreticilerin bir kısmı satıldı, bir kısmı yabancılarla birleşti. Türkiye pazarında tek başına yerli firmaların ayakta kalabileceğini düşünmüyorsunuz sanırım...

İlaç sektöründe bugünden görülebilen geleceğin, küresel oyunculara ait olacağı anlaşılıyor. Yakın zamana kadar kendi pazarımızda lider olmak önemli bir üstünlüğü ifade ediyordu. Artık küreselleşme çağında "Her horoz kendi çöplüğünde öter" sözü geçerliliğini yitirdi; artık, çöplükler birleşti. Şimdi, uluslararası boyutu zayıf olan kuruluşların kendi iç pazarlarında bile çok zorlanacaklarını ve küresel alanda güçlü olan firmaların öne çıktıklarını görüyoruz. Bizim ilaç kuruluşlarımız, şimdikiye kadar uluslararası alanda fazla bir varlık gösteremediler. Bunda, ülkemizde bir araştırma-geliştirme ortamı yaratılmamış olmasının rolü var; sektörün uzun vadeli bir strateji izleyememiş olmasının, sürekli enflasyon karşısında fiyatlarını koruyarak ayakta kalma savaşı vermiş olmasının etkisi de var. Ama fırsatlar tümüyle de kaçmış değil. Eğer devlet her yönüyle kontrol ettiği ilaç sanayiine kaldıramayacağı faturalar yüklemekten ve kamudaki israfın bedelini ödetmekten vazgeçerse, uluslararası alanda çok başarılı olmaya aday kuruluşlarımız var. Ancak biz, Eczacıbaşı olarak başka alanlarda dünya liderleri arasına girme şansımızı daha yüksek gördük.

den uluslararası piyasada bir varlık haline gelmiş bulunuyor. Almanya'daki iki üretim tesisimiz olan Engers ve Villeroy&Boch, bu ülkenin çok eski ve ünlü kuruluşları ve şimdi onlar, yine Alman ve Türk yöneticilerin yönetiminde, fakat bizim stratejik hedeflerimiz doğrultusunda çalışmalarını yürütüyorlar. Engers'teki payımızın yüzde 100, Villeroy&Boch'takinin ise yüzde 51 olması, bize bu olanağı sağlıyor.

Yalnızca karoda mı büyüyeceksiniz?

Sadece karo değil, tüm seramik yapı gereçleri bizim için önemli bir büyüme alanı. Şimdiden bu alanda dünyanın en büyük üreticileri arasında bulunuyoruz. Uluslararası rekabette çok güçlü yönlerimiz var. Tasarım alanındaki atılımlarımız gücümüzü daha da artırıyor. Bu gücümüzü, yeni markalar ve tesisler satın almak için doğan fırsatlarla birleştirmeye çalışıyoruz. Yapı Grubumuz'da olduğu gibi diğer faaliyet alanlarımızda da önemli yatırım projelerimiz var. Bunların arasında en önemlilerinden biri de İpek Kağıt'ın yeni kağıt üretim tesisi. Bu yatırım İpek Kağıt'ı temizlik kağıtları alanında Avrupa'nın lider üreticileri arasına sokacak.

Villeroy&Boch ile işbirliğinize dönersek... Bu satın almanın hikayesini paylaşabilir misiniz? Neden yüzde 51 de eşit ortaklık değil?

İşbirliği önerisi bize Villeroy&Boch'dan geldi. Kurulu-

“Toplumsal sorumluluk anlayışımızın gereğini yaptık”

Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi’ne imza attınız? Neden?

Tamamen gönüllülük esasına dayanan bu sözleşmeye imza koymakla, 60 yılı aşkın süredir benimsediğimiz toplumsal sorumluluk anlayışının gereğini yerine getirdiğimizi düşünüyorum. Bugün artık tüm bölgeleriyle bir bütün haline gelmiş dünyamızın yarın da var olabilmesinin, her kişi ve kuruluşun sorumluluk bilinciyle davranmasına bağlı olduğu anlaşılıyor. İnsan haklarının ihlal edilmemesi, çalışma standartlarının iyileştirilmesi, çevreye zarar verilmemesi ve yolsuzlukla savaşılmaması konularındaki 10 ilkeden oluşan bu sözleşmeyi benimseyen kuruluşların artması, eminim, dünyanın geleceğine olumlu katkılarda bulunacaktır.

şun Yönetim Kurulu Başkanı Wendelin von Boch beni arayarak, artık güçleri birleştirerek büyümenin zorunlu hale geldiğini, işbirliği yapabilecekleri şirketler arasında bizi en ön sırada gördüklerini söyledi. Önerisi, Villeroy&Boch’un karo seramik şirketlerini bizim almamız, ona karşılık bizim seramik banyo gereçleri üreten şirketimizi ise onların satın almalarıydı. Hemen görüşmelere başladık. Sonuçta seramik banyo gereçlerinde iki kuruluşun da kendi yoluna eskisi gibi devam etmesi, Villeroy&Boch’un karo seramik şirketinde ise bizim çoğunluk hissesini almamız konusunda anlaşma sağlandı. Karo seramik alanında bu markanın sahibi olmak, hiç kuşkusuz bize dünya pazarlarında çok büyük güç kazandıracak.

Finans sektörü için planlarınız nedir? Kişisel Bankacılıkla ilgilendiğinizi duydum. Oysa bir tarihte bankacılığa girmemiş olmakla övünüyordunuz? Ne değişti?

Bankacılık sektörüne girmediğimiz için, 1980’lerin sonlarında başlayan, ekonominin politikanın peşine takıldı-

ğı, enflasyonun başını alıp gittiği dönemde, gerçekten çok seviniyorduk. Nitekim, bankaları kişisel kasaları gibi kullanan bazı kötü niyetlilerin yanı sıra bazı iyi niyetli banka sahiplerinin de yaşanan kaos ortamında acı sonlara sürüklendiğini veya güç dönemler geçirdiğini gördük. Herhalde o dönemde dile getirdiğim görüşlerden söz ediyorsunuz. Ancak biz, Eczacıbaşı Menkul Değerler A.Ş. ve Eczacıbaşı UBP Portföy Yönetimi A.Ş. ile, uzun yıllardır kişisel bankacılığın temel işlevlerinden biri olan portföy yönetimini zaten yapıyoruz. Şimdi de hem ekonomik ortamın hem de talebin, bu alanda daha ileri girişimlerde bulunmaya elverişli olduğunu görüyoruz. Bunlar, ortaklıklar ya da satınalmalar olabilir.

Gayrimenkulde ana oyuncu olduğunuzu söylüyorsunuz, Kanyon bir heves değil anlaşılan. Pek çok arazi satıldı, pek çok grup sektöre girdi. Sizin sektörle ilgili planlarınız neler?

Kanyon projemiz, bize bu alanda deneyim kazandırdı ve başarısı ile de bizi, gayrimenkul yatırımları konusunda

motive etti. Şimdi ilk sırada İstanbul Kartal’daki, Bozöyük’e taşınan seramik sağlık gereçleri fabrikamızın değerlendirilmesi projesi var. Kentsel dönüşüm alanı içinde yer alan bu bölge ile ilgili idari düzenlemeler tamamlanınca bizim projemiz de netlik kazanacak.

Yeni yatırımlar, yeni iş kolları istihdam demek. Türkiye’de yetenekli işgücü anlamında önemli sorunlar var. Siz de bu yılki “Yaratıcı ve Yenilikçi Buluşmalar”da “Yaratıcı deliler arıyoruz” dediniz. Yaratıcı deliler kulağa güzel geliyor ama bunları yönetmek kolay mı?

Orada, Dostoyevski’nin, yenilikçilere ve dahilere, çoğunlukla deli gözüyle bakıldığına ilişkin sözünü hatırlatmış ve şöyle demiştim: “İnanıyoruz ki, böyle “deli”lere ihtiyacımız var. Onlar kendilerini sınırlamasınlar; 65 yıllık Eczacıbaşı birikimi, o enerjiyi değere dönüştürecektir.” Bugünün dünyasında, sadece kendisinden beklenenleri yerine getirenlerin değil, farklı bir düşünce biçimi ile yenilikler yaratabilenlerin başarılı olduğunu, her gün yeni örneklerle daha iyi anlıyoruz. Bu nedenle de, çalışan-

ların, kendilerini etkileyen tüm konularla ilgili yaratıcı düşüncelerini kendilerini hiçbir baskı altında hissetmeden ortaya koymalarını biz her zaman teşvik ettik. Böyle bir yaklaşım, doğal olarak, haksız çıkmak riskini üstlenmeyi de gerektiriyor. Oysa iş yaşamında risk üstlenenlere deli gözüyle bakılması, sadece bizde değil dünyanın her yanında yaygın bir tutumdur. Ben çalışanlarımızı, bu riske karşı yüreklendirmek istedim.

Eczacıbaşı Topluluğu denince sanata değinmeden geçmek olmaz. Sanata önem veriyorsunuz, bu alana önemli katkılarınız, yatırımlarınız var. Sanat neden Eczacıbaşı için önemli?

Eczacıbaşı Topluluğu'nun kurucusu Dr. Nejat Eczacıbaşı, Türkiye'nin mutlu bir geleceğe sahip olması bakımından çağdaş yaşamın tüm kurumlarının benimsenmesi ilkesine gönülden inanmış bir kişiydi. Bu kurumlar arasında, ekonomik ve hukuksal olanların yanı sıra, sanata da öncelik tanıyordu. Ayrıca, çeşitli nedenlerle gelişmiş bir sanat zevki ve sanatçılarla yakın ilişkileri vardı.

Tüm bu özelliklerin bir araya gelmesi, Türkiye'de çeşitli sanat dallarının toplumun geniş kesimleri tarafından benimsenmesi, bu alanlarda çalışan sanatçıların gelişiminin sağlanması, yapıtların artıp değerlendirilmesi konularındaki çalışmalara adeta kendiliğinden başladı. Burada, müzik ve resim ilk sırayı aldılar. Biz, kendisinin bu anlayışını aynen benimseyerek, kültür ve sanat alanındaki girişimlerimizi yoğunlaştırdık. İstanbul Modern Sanat Müzesi'nin kuruluşu da, girişimler zincirinin önemli bir halkası oldu.

Türkiye'ye dönersek... Değişik bir dönemden geçiyoruz. Bir iş adamı olarak, siyasi, ekonomik çalkantıları nasıl değerlendiriyorsunuz? Türkiye bu süreci zarar görmeden atlattık için neler yapmalı?

Önce bir inancımı belirteyim; ben bildim bileli Türkiye hep değişik ve güç dönemlerden geçer ve sonunda daha ileri bir refah düzeyine ulaşır. O nedenle, Türkiye'nin bu dönemden de, güçlenerek geçeceğine, içtenlikle inanıyorum. Neler yapılması gerektiğini sıralayarak, her-

kesin bildiği şeyleri tekrarlamak istemiyorum. O nedenle, yalnız çok önemli bulduğum bir noktaya değinmek istiyorum. Başlıca sorunumuzun, bizi potansiyelimizi değerlendirmekten alıkoyan siyasi ve toplumsal gerginlikler, fay hatları olduğuna inanıyorum. Bunları gidebilmek için de, öncelikle kişiler ve kesimler arasında bir duygu birliğinin oluşması için herkesin ve her kurumun elinden geleni yapması gerekiyor. Aynı amaca yönelik olarak, hukuk devleti ilkelerinin ödünsüz uygulanması ile toplumsal yaşamımızın tüm alanlarında hukuk güvencesinin sağlanmasını da çok önemli buluyorum.

2007'nin önemli bir kısmını geride bıraktık. 2008'e girerken beklentileriniz neler?

Bu yıl, siyasi gerginlikleri ve ekonomik endişeleri birlikte yaşadık ve büyük önem taşıdığına inandığımız bir seçim geçirdik. Ne mutlu bize ki, en azından şu ana kadar, endişelerimiz boş çıktı ve ülkemiz ihtiyatlı da olsa bir iyimserlik içine girdi. Bu olumlu atmosferin sürekli hale gelmesi için çaba göstermemiz gerekiyor.

10 yaşam rehberi: İhap Hulusi

haber: esra melek yiğitsözlü fotoğraflar: www.ihaphulusi.gen.tr kaynak: Sadık Karamustafa (İhap Hulusi Çizgisi: Belgeler, Sorular, Doğrular, Yanlışlar)

Cumhuriyet'in kurumsal kimliği

Grafik tasarım, iletişimin en etkili yollarından biri. Baskı, ekran, hareketli film, animasyon, iç mimari, paketleme gibi birçok ortamda uygulanabiliyor. Grafik tasarım, kent kültürünün bilgisini taşıyan ve onun mesajını ileten bir disiplin. Üzerine yazı ve resim basılarak çoğaltılmış her belge grafik tasarım ürünü olarak karşımıza çıkıyor. Ekran, film, baskı gibi araç ve unsurları içermesi grafik tasarımı bu çağa ait bir uğraş gibi gösterse de, tarihi İ.Ö. 14000'lere dayanıyor. "Bu kadar eski, ilkel bir dönemde grafiğin, tasarımın ne işi olabilir?" diyorsanız, aklınıza hemen mağara resimlerini ve İ.Ö. 4 yüzyıla giderek yazının başlangıcını getirin. İşte grafik tasarımın tarihi buralara kadar dayanıyor.

Tarihin bundan sonrası ağırlıklı olarak el yazması dini içerikli kitaplarla devam ediyor. Johann Gutenberg'in Avrupa'da 1450'lerde hareketli matbaayı icadıyla kitaplar yaygınlaşmaya başlamış. Grafik tasarımları, baskı makinesiyle çoğaltıldığı ya da ekrana yansıtıldığında birine ait mesajı ötekine iletme işlevini yerine getiriyor. Bu sürecin ardından, ürünler toplumsal yaşama ışık tutan kaynak, belge niteliği kazanıyor. Grafik tasarımın tarihinin çok azının yazıldığı Türkiye'de, grafik tasarım dendiğinde akla ilk gelen tasarımcılardan biri İhap Hulusi Görey.

Seyredenleri düşündürmeli

İhap Hulusi 1898'de Mısır'da doğmuş. Dünyaya gözünü açtığı aile ortamı ile onun mesleği arasında yakın bir

bağ var. Ya da şöyle diyelim: Grafik tasarım, İhap Hulusi'nin doğuştan belirlenen mesleği. Çünkü, resim meraklısı bir anne ile mimar bir babanın oğlu!

İlk ve orta öğrenimini Kahire'nin İngiliz okullarında yapıyor İhap Hulusi. Kemahlı bir asker olan dedesinin Hıdiv'de görev yapması nedeniyle Mısır'a gelmiş bulunan ailenin daha sonraları İstanbul'a dönüş nedeni ise 1. Dünya Savaşı'nda Kahire'nin İngiliz işgaline uğraması. 1920'de, anne tarafından genlerine işleyen bir heves, onu resim eğitimi almak üzere Almanya'ya götürüyor. Ama bu gidişin amacı yalnızca tablo yapmak değil, para kazandıracak resim yapmak. İşte grafik tasarım ma-

cerası da böyle başlıyor ve Münih'teki Heimann Schule atölyesinde üç yıl çalışıyor.

Saraydan övgü aldı

İhap Hulusi, geçici olarak yurda döndüğünde ilk başarısı, 1923'te düzenlenen ve Türkiye'nin ilk afiş sergisi olan Galatasaray Sergisi'ne Almanya'da yaptığı afişleriyle katılması sonucunda geldi. Eserleri Sultan Abdülmecit tarafından çok beğenildi ve kendisi saraya davet edilerek Padişah tarafından kutlandı. İhap Hulusi, daha sonra Almanya'daki başka bir okulda eğitime devam ederek tahsilini tamamladı, 1925'te İstanbul'a döndü. Arapça, Almanca, İngilizce ve Fransızca bilmesi nedeniyle Dışişleri Bakanlığı'ndan teklif almasına karşın, memuriyeti reddetti ve afiş çalışmalarına ağırlık verdi.

Taze Cumhuriyet'in reklam ayağı

Onun Türkiye'ye dönüp 1929'da İstanbul'da ilk atölyesini kurması iki önemli tarihsel olayın arasına denk gelmişti. Cumhuriyet'in kurulması ve Harf Devrimi. Balkan Savaşı'ndan sonra başlayan milli sanayi hamlesi Cumhuriyet'le hız kazanıyor, yeni fabrikalar kuruluyor, yeni alfabe hayata geçiriliyor, yeni yaşam biçimleri öneriliyordu. Yeni devletin politikalarını ve ürünlerini tanıtmak için grafik tasarımdan yararlanıldı. İhap Hulusi için, doğru yer, doğru zamandı. Görsel iletişim tasarımı eğitimi almış, yabancı dil bildiği için ona çok iş düştü. Devlet ve özel sektör kuruluşlarından art arda siparişler alıyordu.

Mısır'da doğdu, Almanya'da okudu, Türkiye'de grafik tasarım duayeni oldu. Özellikle Kulüp Rakısı etiketi ve Atatürk'le manevi kızı Ülkü'nün yer aldığı Türk Alfabeti'nin kapağı, Türkiye grafik tasarım tarihinde birçok ilki gerçekleştiren İhap Hulusi Görey'i hafızalara kazıdı.

Reklam tasarımı alanında neredeyse tek isim haline geldi. İhap Hulusi'nin "modern Türkiye'nin ilk reklam sanatçısı" olarak nitelendirilmesi de bu dönemde oldu.

Ünlü "Kulüp Rakısı" etiketi ve Atatürk'ün siparişi üzerine yaptığı "Türk Alfabeti" kapağı gibi çalışmaların sahibi büyük tasarımcı; Ziraat Bankası, İş Bankası, Yapı Kredi Bankası, Garanti, Sümerbank, Emlak Kredi, Türk Ticaret Bankası, Maliye Bakanlığı (tahviller), Türk Hava Kurumu, Kızılay, Yeşilay, Tarih, Ziraat Donanım Kurumu ve daha pek çok özel kuruluşun afiş ve reklamlarını yaptı. Tayyare Piyangosu (Milli Piyango) idaresi için 45, Tekel İdaresi için 35 yıl çalışan İhap Hulusi, bu süreçte yurtdışında da adını duyurdu. Mısır'ın Tekel İdaresi, Devlet Demir Yolları ve şehir hatlarına ait afiş ve ilanları, ünlü İngiliz viskisi John Haig, İtalyanların Cinzano ve Fernet Branca'sının afiş ve etiketlerine de imzasını attı.

"Buluş" en önemli öge

Kendine has bir çalışma yöntemi olan İhap Hulusi, ilk aşamada konuyu tasarlıyor, kompozisyonu kuruyor ve kompozisyonun içinde insan unsuru varsa, tiplerin seçimi için titiz bir çalışmaya giriyordu. Bu iş için ailesinden ve yakınlarından yararlanıyordu. Onların fotoğraflarını çekiyor, daha sonra hazırladığı kompozisyona onları titiz bir şekilde yerleştiriyordu. Bu, Almanya'daki hocası Hohlwein'dan öğrendiği bir çalışma tekniğiydi. İhap Hulusi, yaptığı işlerde en önemli öğenin "buluş"

olduğunu söylüyordu. Ona göre, çizdiği her şey bakanların ilgisini çekmeli ve düşündürmeliydi. Afiş sokakta giden bir adamın durup bakacağı, ilgisini çeken bir unsurdu. Tıpkı müzik gibi... Kendi anlattıklarına göre, ana fikir, günlük hayatta ansızın aklına geliyor sonra resmediyordu. Afişlerini genellikle küçük boyutlardaki defterlere ya da kağıtlara yapıyordu. Sonra projeksiyonla büyütüyor, temize çekiyor, ondan sonra teslim ediyordu. Onun başka bir ilginç özelliği de işe ayırdığı zamanı Arapça, Türkçe ya da İngilizce olarak eserin üzerine not düşmesiydi.

İhap Hulusi'nin başarıları, yalnızca grafikle sınırlı kalmadı. Suluboya çalışmalarının yanı sıra, son yıllarında hat sanatını modernize ederek başarılı örnekler verdi. Ömrünün son yıllarında çizim yeteneğini yitiren sanatçı bu yılları hazin bir hikayenin kahramanı gibi yaşadı.

Tanıtımını yaptığı hiçbir kurum tarafından sigortalanmamıştı. Bu durum onu Şişli'deki dairesinde sefalet içinde yaşamaya mahkum etti. Milli Piyango için yaptığı çizimlerden dolayı cüzi bir aylık bağlandığında artık çok geçti. 27 Mart 1986'da İstanbul'da yaşamını yitirdiğinde 88 yaşındaydı. Bir cümleyle özetlemek gerekirse, eğitim gördüğü ve mesleğe ilk adımlarını attığı 1920'li yıllardan ölümüne kadar, çok sayıda kurum ve ürün için binlerce iş üreterek Türkiye'deki reklam ve modern grafik tasarımının öncülerinden oldu.

Kulüp Rakısı'nın hikayesi

İhap Hulusi'nin en meşhur çalışmalarından biri Kulüp Rakısı'nın üzerindeki tasarımıdır. Şişe, üzerindeki etikette yer alan içki masasında oturan iki erkek fotoğrafıyla bütünleşmişti. 1986'da yapılan bir söyleşide son eşi Naşide Görey, bu hikayeyi aktarıyor: "Hiçbir eseri, istediği kaliteye ulaşmadan elinden çıkmazdı. Modellerini seçme şekli çok ilginçti. Sokaktaki vatandaşlardan, yakın dostlarından ya da akrabalarından seçerdi. Ona modellik etmek zordu. Kafasında geliştirdiği kompozisyonun hakkını verecek atmosferi ya da tipi bulmadan tatmin olmazdı. Kulüp rakısının üzerindeki etiket, bunun en canlı misalidir. Birçokları bana, 'bu etiket üzerindeki baylardan biri eşinizmiş, doğru mu?' diye sorarlardı. Evet doğrudur, kendisidir. Diğerleri de meşhur şair, yazar, üstad Fazıl Ahmet Aykaç'tır. Tekel'in bu etiketi için başlangıçta kompozisyonu kafasında gerçekleştirmiş, eskizler yapmış, birkaç model denemiş, ama bir türlü tatmin olmamış. O esnada yakın dostu Aykaç da seyirciymiş. İhap Bey ona dönüp, 'Fazıl gel şuraya otur!' demiş ve kendisi de karşısına geçip oturmuş. Böylece o meşhur Kulüp Rakısı etiketi hazırlanmış."

12 sanat: minyatür

röportaj: umut bavlı fotoğraf: damla salor

Minyatürün dirilişi

Minyatür, bir renk sanatı olmasının ötesinde, geçmişe dair bilgileri günümüze aktarmasıyla belge niteliği de taşıyor. Çok büyük ustaların yetiştiği Anadolu topraklarında son 200 yıl boyunca görülmeyen bu sanat, Prof. Dr. Süheyl Ünver'in çabalarıyla diriltildi, öğrencisi Nusret Çolpan tarafından yaşatılıyor.

Minyatür, Anadolu topraklarına birçok kültürün etkisiyle süzülüp gelen bir sanat. Moğol imparatorları akınları düzenledikleri dönemlerde, yanlarında dönemin en iyi minyatür ustalarını da götürüyorlardı. İran, Ortadoğu ve Anadolu'nun içlerine kadar gelen Moğollar aracılığıyla, minyatür ustaları bu kentlerde eserler vererek sanatın tanınmasını sağladılar. Moğolların ardından buralarda kurulan devletler kendi ekollerini de geliştirdiler. Doğa şartlarından dünya görüşüne, kıyafetlerden yaşama biçimine farklı minyatür üslupları oluştu. Selçukluların ardından minyatür, tüm bu gelişmelerin sonucunda Osmanlı İmparatorluğu'na ulaştı. Osmanlı minyatürlerinin en güçlü olduğu devir olan 16. yüzyıl, Nakkaş Osman, Nigari gibi sanatçıların olduğu dönemdi.

Kanuni Sultan Süleyman döneminde Osmanlı minyatür sanatında pek çok yenilik ortaya kondu. Şehnamecilik adı verilen ve minyatürün tarihi olayların saptanması amacıyla kullanımı bu döneme denk gelen bir gelişme. Bu anlayış içinde tarihi olaylar bir yandan yazıya geçirilirken diğer yandan resmedilerek kayıt altında tutuluyordu. Savaşlar, tahta geçişler, elçilerin kabulü, kutlamalar gibi önemli olaylar minyatürlerde kendine yer buluyordu. Resmi bir görev olarak gerçekleştirilen tarihi

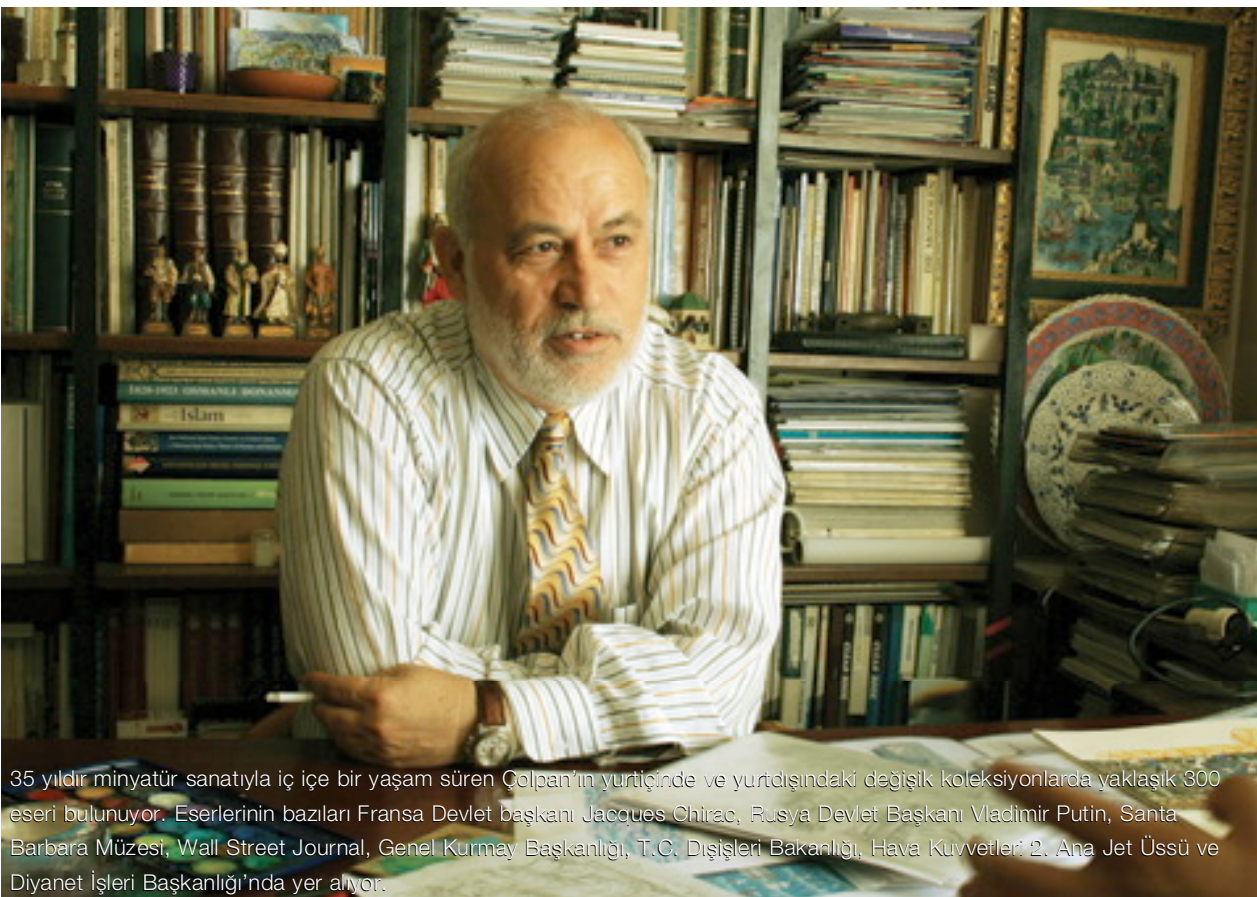
olayların minyatürle belgelenmesi işi, Osmanlı minyatürünü diğer İslam ülkelerinin minyatüründen ayırt edici bir özellik haline aldı ve Osmanlı ekolünü oluşturdu.

200 yıl rafta kaldı

Çok büyük ustaların yetiştiği Anadolu'da son 200 yıl boyunca görülmeyen bu sanat, Prof. Dr. Süheyl Ünver'in çabalarıyla diriltildi ve günümüzde Ünver'in öğrencisi Nusret Çolpan tarafından yaşatılıyor. İstanbul metrosunun duvarlarından Dubai'deki Tekno Park'a kadar dünyanın çeşitli noktalarında Çolpan'ın eserlerine rastlamak mümkün. Asıl işi mimarlık olan Çolpan, minyatürle tanışmasının ardından, mimari deneyimini minyatürlerine yansıtarak dünyanın birçok şehrini resmetmeye başlamış. New York, Tokyo, Paris, İstanbul, Çolpan'ın resmettiği kentler arasında. Tarihi olayların resmedildiği geçmiş dönem kentlerinin minyatürlerini görmeye alışkın bizler için, New York'ta Özgürlük Heykeli'ni ya da Paris'te Eyfel Kulesi'ni bir minyatürde görmek ilgi çekici.

Çolpan, minyatürün aslında bir kitap sanatı olduğunu söylüyor. Dolayısıyla ayrıntıların görülmesi için dikkatle bakılması gereken eserler verilmiş. Ayrıca geçmiş dönemde minyatürler devlet erkanı için yapıldığından sa-

35 yıldır minyatür sanatıyla iç içe bir yaşam süren Çolpan'ın yurtiçinde ve yurtdışındaki değişik koleksiyonlarda yaklaşık 300 eseri bulunuyor. Eserlerinin bazıları Fransa Devlet başkanı Jacques Chirac, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Santa Barbara Müzesi, Wall Street Journal, Genel Kurmay Başkanlığı, T.C. Dışişleri Bakanlığı, Hava Kuvvetleri 2. Ana Jet Üssü ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nda yer alıyor.

ray kütüphanelerindeki kitapları süslemiş. Bugüne ulaşan yaklaşık 20 bin minyatür var. Saray içerisinde olmaları nedeniyle, yapıldıkları devirde bu minyatürleri ancak birkaç yüz kişi görebilmiş.

Matrakçı Nasuh tarzı

Minyatür için arşivin ve bilginin çok önemli bir unsur olduğunun altını çizen Çolpan, işe başlamadan önce konuyla ilgili geniş çaplı bir araştırma yaparak belge ve bilgi biriktirmenin şart olduğunu dile getiriyor. Arşiv çalışmasından sonra işe giriyor minyatür ustası. Bir şehri resmedecekse öncelikle leke ağırlıklı eskizler çiziyor örneğin. Objelerin hangisinin büyük, hangisinin küçük olacağına ve nerede duracaklarına leke çalışmaları yaparak karar veriyor. Her çizimde resmi daha fazla detaylandırıyor ve bu eskizler ona resmin bütününe görme şansı veriyor. Her mimari objeyi tek tek inceleyip önce mimari açıdan bakıyor, sonra minyatür formunda düşünüp resmediyor.

Minyatür için seçtiği şehirler, gezip gördüğü yerlerden oluyor. Bu yönüyle Kanuni döneminin ünlü minyatür sanatçısı Matrakçı Nasuh'tan etkilendiğini söylüyor. Gittiği seferlerde gördüğü şehirleri resmetmiş. "Görmeden çizmek zor" diyor Çolpan. İş ya da gezmek için gittiğinde binlerce

14 sanat: minyatür

fotoğraf çekiyor. O şehirle ilgili bulabildiği tüm dokümanları topluyor. Şehri gezip kendi anlayışına göre algılamaya çalışıyor, notlar alıyor. Sonra bir kartpostal büyüklüğünde eskizler çiziyor ve her defasında o eskizi daha da büyüterek çizimi yineliyor: “Şehri nasıl konumlandıracağım, nehri nereye koyacağım, denizin ne kadar yer tutacağı böylece belirleniyor. Şehrin tamamını değil en can alıcı noktasını bulup resmetmek gerekiyor. Şehri genel hatlarıyla oturttuktan sonra binaları tek tek ele alıyorum ve ayrıntılarını çiziyorum. Minyatüre yerleştirmeye karar verdiklerimi boyuyorum ve ağaçları ekliyorum.”

Minyatürde renkler

Minyatürde doğal boyalar kullanılıyor. Saf, canlı, parlak renkler tercih ediliyor ve renkler birbiriyle karıştırılmıyor. Işık ve gölge kullanılmadığından, farklı renkler karıştırmak yerine aynı rengin tonları kullanılarak kontrast oluşturuluyor ve renkler konuya göre belirleniyor. Renk kullanımının sınırını öğrenmek için Çolpan’a soruyoruz: Minyatürde mavi bir ağaç çizilebilir mi? “Mümkün” diyor Çolpan ve bir koşul koyarak sürdürüyor: “Bunun için zamana ihtiyaç var. Minyatür binlerce yıllık bir sanat. Kış ve gece efekti ya da mevsimleri baskın çıkarmak olmaz.” Zaman diyerek ustalığı kastettiğini cümlenin devamından anlıyoruz: “... ama ben yaptım. Yağmur yağdırıp şimşekler çaktırdım. Bu benim üslubum oldu. İçimden geldiği gibi renklendiriyorum.” Bir kaosu anlatmak istiyoruz mesela... Sahi bu minyatürde nasıl

anlatılır? Çolpan düşünmeden güncel bir örnekle yanıtıyor bizi: “Örneğin Irak’la ilgili bir şey çizmek isterseniz minyatürün genel prensiplerini zedelemeyen resmi kırmızıya boyayabilirsiniz. Renk oyunları da olabilir, neden olmasın?”

Minyatür zor sanat

Minyatür zor bir sanat ve bir minyatür için yaklaşık bir ay gerekiyor. Grafik, resim ve gündem hakkında bilgi sahibi olmak da şart. “Her sanatla ilişkili olmalısınız” diyor Çolpan, “donanma Komutanlığı için bir eser yaptığınızda modern gemileri de eski gemileri de bilmeniz gerekiyor. Ayrıca limandayken bayrağın arkaya konduğunu, sefer halinde göndere çekildiğini de bilmelisiniz. Donanımınızı artırmak zorundasınız.”

Peki, sanatçı, yoğun bir ilgi, merak ve uğraş gerektiren bu sanatın geleceğini nasıl görüyor? Kendi açısından baktığında umutlu olduğunu belirten Çolpan, “İstedğim potansiyele sahibim ve Türkiye’ye yetiştiremiyorum. Çok çalışanlar, bu işi ciddiye alanlar maddi ve manevi olarak kazanırlar. Minyatür geleceği olan bir sanat” diye konuşuyor. Sanatçı, zamanının çoğunu minyatüre ayırıyor. Kalanını mimarlık ofisinde geçiriyor. Bazen bir ay boyunca yalnızca minyatüre zaman ayırdığı da oluyor: “Mimarlıkla ilgilenmek benim için bir çeşit mola gibi oluyor, iyi geliyor. Bir gün mimar, bir gün minyatür sanatçısı oluyorum ve bu bana büyük keyif veriyor.”

Minyatürde devrimin adı: Levni

Lale Devri’nde Osmanlı’nın batıya açılmaya birlikte batının, yağlı boya resim, portre gibi sanat eserleri Osmanlı minyatürlerinin üslubunu da etkiledi. Bu devirle birlikte, tarihi olayların resmedildiği geleneksel üslubun yanı sıra hiçbir metne bağlı olmayan figürlerin ya da günlük hayatla ilgili konuların işlendiği örnekler de vermeye başlandı.

Daha sonra 18. yüzyılda Levni minyatürde öne çıktı. Levni, diğer minyatürcülere göre devrimci bir sanatçıydı. Eserleri Osmanlı minyatürlerinden çok farklıydı. İnsanların dizilişinde, kompozisyonlarda klasik minyatürlere göre Batı etkisi göze çarpıyordu. Klasik minyatürlerde insanlar tek tek görünür ve birbirini örtmezken, Levni üst üste figür yığabiliyor, minyatüre az da olsa perspektif katıyordu.

Nusret Çolpan, Kanuni döneminde yaşayan Matrakçı Nasuh adlı minyatür sanatçısından etkilenmiş. O da, Matrakçı Nasuh gibi yaşadığı yüzyıldaki şehirleri resmediyor.

Yaşamak için yemeyin

Midenin Cilası Çorba, Demlikten Süzülen Kültür Çay, Sohbetin Bahanesi Kahve, Aşkın İlacı Çikolata, Deniz Tutkunlarına Tekne Sofraları... Çaydan kahveye, hamsiden çorbaya kadar çeşitli konularda yazılmış 19 kitap... Deniz Gürsoy'u yeme-içme kültürü üzerine yazdığı bu kitaplardan tanıyoruz. Büyük bir bölümü Türkiye'de ilk olma özelliğine sahip olan kitaplardan. Toplu yemek sektöründe hizmet veren Sofra Yemek Üretim ve Hizmet A.Ş.'nin genel müdürlüğünü üstlenen Gürsoy'u kitap yazmaya iten neden işkolik olması. Yanlış okumadınız... O da gününün büyük bölümünü çalışarak ve iş düşünerek geçiren bir iş adamıymış. Bu durumdan kurtulmak için neler yapabileceğini düşünmüş, taşınmış; sonunda çözümü, kitap yazarak içindekileri boşaltmakta bulmuş. Yeme-içme kültürü üzerine araştırmalar yapmış.

Rakı birayı, çay kahveyi getirdi

Gürsoy, kitap yazacağı konuları özellikle bugüne kadar yazılmamış konular arasından seçiyor. Çoğu zaman yazdığı kitaplar birbirini takip ediyor. Rakı kitabı yazdıktan sonra okuyucularının, rakı mezeleri kitabı yazması yönündeki taleplerini yerine getiriyor. İstanbul Taksim'deki Çiçek Pasajı'nda çalışan okuyucularını da kırmıyor, bira üzerine kitap yazıyor. Çay üzerine kitap yazdıktan sonra "kahveyi de yazayım" diyor, yazıyor. Gürsoy'un "Yöresel Mutfağımız" ve "Tarihin Süzgecinde Mutfak Kültürümüz" isimli kitaplarını yazmasının ilginç bir öyküsü var. Gürsoy, bir gün ABD'ye davet ediliyor. New York'ta Harvard Üniversitesi öğretim görevlilerinden birisiyle tanışıyor. Başlıyorlar yemek ve Türk mutfağı üzerine sohbet etmeye... Gürsoy kendisini tutamıyor; "Türk mutfağı dünyanın üçüncü zengin mutfağı değil mi?" diye soruyor. Aldığı yanıt karşısında şaşırıyor. ABD ve dünyanın en iyi yemek kültürü akademisinin yaptığı sıralamada Türk mutfağının ilk 10'da yer

gurme Tuğrul Şavkay'ın şu sözünü hatırlatıyor; "İnsanlar beslenmek için değil, sosyal statüsünü göstermek ve toplumsal yaşamdan haz almak için yemek yer."

Evinin mutfağına girmiyor

Tüm bunlar sizi, Gürsoy'un yemek pişirmede usta olduğu yanığına düşürmesin. Hala yemek yapmayı çok iyi bilmiyor ve sevmiyor! Yemek yapma konusunda iddialı olmadığını, ama bazı yemeklerinin özgün olduğunu söylüyor: "En fazla 15 yemeği iyi yaptığım söylenir. Ama benden büyük bir repertuar çıkmaz." Sözün kısıtı, o, yemeyi seviyor. Farklı tatlar denemek için hafta sonları hiç üşenmeden şehir dışına çıkıyor. Kendini yollara vuruyor, Babaeski'ye köfte, Kastamonu'ya sarma yemeye gidiyor! "Nerede iyi yapılan bir şey varsa onu tatmak isterim" diyor Gürsoy. Bütün bu anlattıklarımız sizlere "Nasıl oluyor da, Deniz Gürsoy yemekten bu kadar iyi anlıyor?" dedittebilir... Sorduk. Gürsoy, ağız tadının spektrumunun genişlemesinin yemek yapmakla ilgili olmadığını, yemekleri dikkatle tüketmekle ilgili olduğunu söylüyor: "Ben gurme değilim. Ama 20 yıldır bu işin içinde olduğum için tattığım yemeklerde neyin eksik olduğunu anlarım. Nerede yemek yersen yiyeyim hangi tadın baskın olduğunu anlarım. Geleneksel yemeklerimizi tatma konusunda uzman sayılırım."

Pilav-cacık yoksa karnıyarık da yok

Gürsoy'un ilginç bir damak tadı var. Hiçbir yemeği seçmiyor, ama her yemeğin yanındaki yemeklerle iyi kombine edilmesine özen gösteriyor. Pilav ve cacık olmadan karnıyarık, yeşil salata olmadan balık yemiyor. Simidi kaşar peynirsiz, soslu bifteği patates kızartması ve şarap olmadan asla yemiyor. Eşiyle evlenmeden önce pırasa, kereviz ve yeşil mercimeği sevmiyormuş. Ama eşi zeytinyağlı yemekleri çok iyi yaptığı için artık sever olmuş.

Çayı böyle demleyin

- Karadeniz çayının yaprak ve dalları kalın olduğundan, içindeki tanen ve diğer çaya özgü maddeleri çıkarabilmek için 20 dakika demlemek gerekiyor. İthal çay ise, altı dakikada demlenebilir.
- Dikkat! Demlikteki suyun ısısı 95 derecenin altına düşmesin.
- Demlik porselen ya da seramik olsun. Porselen, sıcaklığı korur.
- Çaydanlığı ağızına kadar suyla doldurun. Çünkü suyu demliğe boşalttığınızda su seviyesi çok düşer, üzerine su eklediğinizde ise ısı 95 derecenin altına iner.
- Çaydanlık yatay olmalı. Demliğe su boşaltıldığında iki santimetreden fazla seviye düşüşü olmasın.
- Çayı demlemeden önce çayın ıslatılmasına gerek yok.
- Çaydanlığın demliği baştan beri üstte olmalı ki, suyun sıcaklığı demliğe geçsin. Çayı demlemeye başladığınızda porselen elinizde tutamayacağınız kıvamda olsun.

Yeme-içme kültürü üzerine kitaplar yazan Deniz Gürsoy, yemeği artık zevk almak için yediğini söylüyor. Ona göre, insanların doymak için yemek yedikleri düşüncesi bir yanlıgı, yalnızca bir illüzyon!

almadığını öğreniyor. Çin, Fransa, İtalya, Tayland, Gürcistan ve Hindistan ilk 10'da yer alan ülkeler arasında... Bu sıralamaya girmek için üç koşul gerekiyormuş. 900'ü aşkın şehir yemeğinin reçetelerinin yer aldığı bir kitap, 900'ü aşkın yöresel yemeğin bulunduğu kitap ve yemek kültürü üzerine bir kitap hazırlanması... Gürsoy, Türkiye'nin bu listede yer almamasına içeriyor. Türkiye'ye döner dönmez de yöresel mutfak ve mutfak kültürü üzerine iki kitap yazıyor. Bugünlerde önümüzdeki aylarda yayınlanacak Nargile, Gurmeliğin Tarihi, Gurme El Kitabı üzerine çalışıyor.

Zevk almak için yiyor

Yemek, 20 yıl öncesine kadar Gürsoy'un bırakın uzmanlığı, ilgi alanına bile girmezmiş, ta ki Sofra'da çalışana kadar... Geçmişte Robert Koleji'nin kantin işletmeciliğini yapan Gürsoy, Sofra'da genel müdürlük görevine geldikten sonra her gün çok sayıda yemeğin tadına baktığı için ister istemez yemeğe ilgi duymaya başlamış. Zaten böyle bir işte yemeğe ilgi duyulmayıp da ne yapılır? Zaman içinde yemek, hayatının en büyük zevk unsuru olmuş. Eskiden yoğun iş temposu nedeniyle, yalnızca beslenmek için öğün geçiştirici yemekler yerken, zevk almak için yemek yemeye başlamış. Gürsoy; "Yemek, insanı hoşnut ediyor ve sohbetle pekiştirdiği zaman farklı bir keyif veriyor. Bu durumda da yemek yemek insanı sosyalleştiriyor. İnsanların doymak için yemek yedikleri düşünülür. Bu, illüzyondur" diyor ve ünlü

Keyif veren kitaplar

Çayı anlatan bir kitap da yazdınız. Türk kültüründe nasıl bir yeri var?

Çayın kültürümüzde yer alması üç aşamalı gerçekleşti. Cumhuriyet ilan edildikten sonra 1930'lu yıllarda Karadeniz'de çayın ihraç edilmesi, çayı ucuzlattı ve yerli mal haline getirdi. O zamana kadar biz kahve tüketen bir toplumduk. 1978-80 yıllarında kahvenin ithal edilememesi dolayısıyla insanlar çay içmeye başladı. Her krizden sonra halk fakirleşti, alım gücü azaldı ve çay tüketimi arttı. Lahmacuncuların açılması, günümüzde ise simit dükkanları çayın tüketimini artırdı.

Türk mutfağı zaman içinde ne tür değişimlere uğradı, diğer mutfaklardan nasıl etkilendi?

Dünyada mutfak kültürü zengin olan ülkeler, genellikle imparatorluk kurmuş ülkelerdir. Türkler Orta Asya'da yaşamadan önce, orada bir mutfak kültürü vardı. Mezopotamya'da ölen kişileri sevdiği yemekle birlikte gömüyorlarmış. Mezarlarda mercimek çorbası bulundu. M.Ö. 3000 yılında düğünlerde etli düğün çorbası ve bulgur pilavı yenilir, şarap içilirmiş. Erzurum ve Erzurum'da düğün çorbasının pişmesi tesadüf mü? Böyle bir tarihe sahibiz. Osmanlı İmparatorluğu topraklardan çekilirken o coğrafyaların kültürü taşıyor. Adapazarı'nda Boşnak böreğinin olması bunu ispatlıyor. Göç ederken mutfak kültürlerini de birlikte

Deniz Gürsoy

getiriyorlar. Bazıları İstanbul mutfağının değiştiğini söylüyor ve bu duruma olumsuz bakıyor. Ben öyle düşünmüyorum. Gaziantep'ten göç edenler Antep kebabını, Ankara'dan gelenler Ankara tavasını beraberinde getiriyor. Eskiden İstanbul'da lahmacuncular yoktu. İç göç, yemek kültürümüzü çeşitlendirdi. Bu olumsuz bir gelişme değil.

Yeme-içmenin yanı sıra tespih üzerine de kitabınız var...

Kitaplarımda, günlük yaşamın ayrılmaz parçası olan ve insanı insan yapan unsurları ele almaya çalışıyorum. Kültürümüzün parçası olan konuları işliyorum. Nargile üzerine yakın zamanda yayınlanacak bir kitap yazdım. Tespih kitabını yazmamın en önemli nedenlerinden birisi koleksiyonunu yapıyor olmam. İnsanların rahat ve keyif alarak okuyacağı ve bitirdikten sonra da akıllarında bir şeyler kalacağı kitaplar yazmaya çalışıyorum. Hem keyif alacaklar, hem bilgilenecekler.

18 doğa

röportaj: esra melek yiğitsözlü fotoğraflar: serkan güneş

Doğanın fotoğrafçısı

Bugüne kadar İskandinavya, Türkiye ve Avrupa'nın çeşitli yerlerinde çekimler yapan doğa fotoğrafçısı Serkan Güneş, doğayı ikinci evi olarak görüyor. Onun için sürekli değişen doğaya tanıklık etmek hayattaki en büyük keyif.

Doğa fotoğrafçısı Serkan Güneş'in fotoğraf macerası evlenip İsveç'e yerleşmesiyle başlıyor. Önceleri amatör olarak fotoğrafçılıkla ilgilenen Güneş, İsveç'in doğasına hayran olduğu için doğa fotoğrafçılığı yapmaya karar veriyor. Ardından kar kış demeden kendini vahşi doğanın kollarına bırakıyor. Doğanın el değmemiş tarafına hayran olduğunu söyleyen Güneş, 2006'da doğa fotoğrafçıların en prestijli yarışma olarak gördüğü BBC Wildlife Magazine'in, Natural History Museum ile ortaklaşa düzenlediği Yılın Doğa Fotoğrafçısı Yarışması'nda en iyi portfolyo kategorisinde birinciliğe layık görüldü. 55 ülkeden 18 bin fotoğrafın katıldığı yarışmada, 18-26 yaş grubunu kapsayan kategoride, altı fotoğraftan oluşan portfolyosuyla ödül hak etti. Güneş, bu yarışmada ödül alan ilk Türk ve İsveç'ten katılıp bu kategoriden ödül alan ilk fotoğrafçı unvanını kazandı.

Nasıl bir çalışma şekliniz var? Kimler için çekim yapıyorsunuz?

Yalnızca kendi arşivim için çekim yapıyorum. Dergilerden ya da kitaplardan özel teklifler alırsam tabii ki bunları değerlendiriyorum. Ancak fotoğraflarımı bir tablo

şeklinde satmayı tercih ediyorum. Fotoğraflarımı şirketler ya da kişilerin evlerinde, işyerlerinde görmek istemeleri bana en büyük keyfi veriyor, bir sanatçının paylaşma keyfini.

Serkan Güneş

Bu işin bütçesi ne kadar? Sponsorunuz var mı?

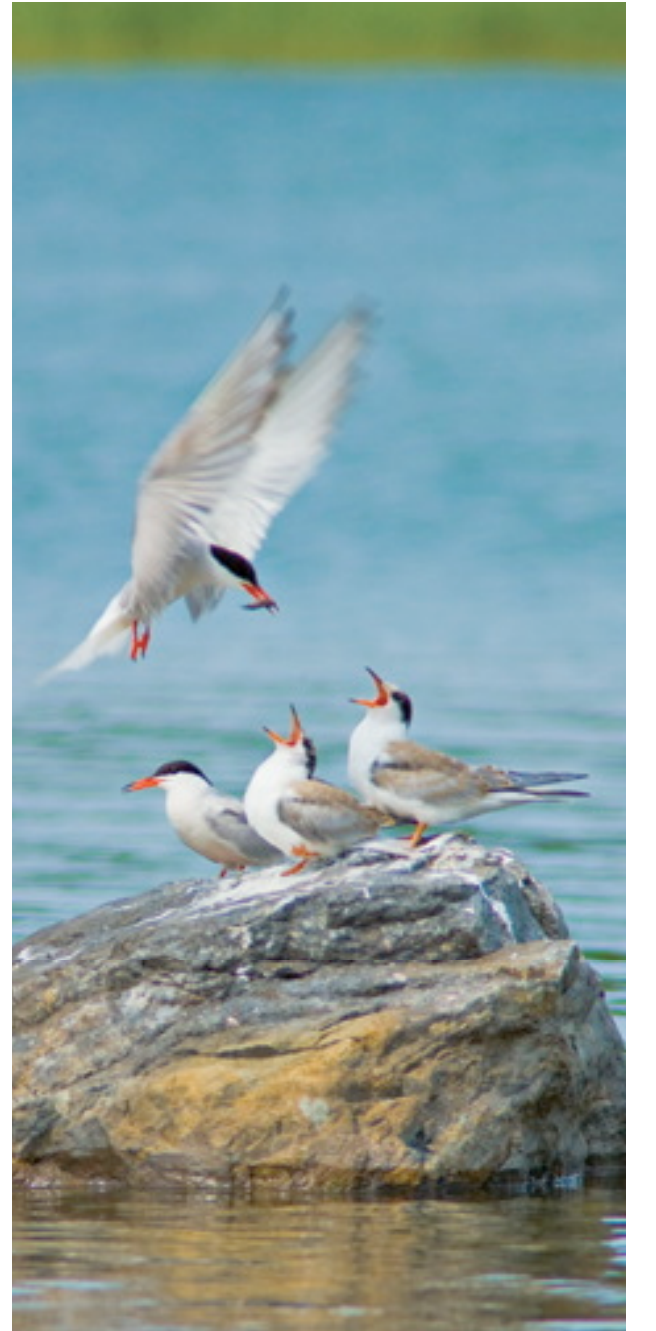
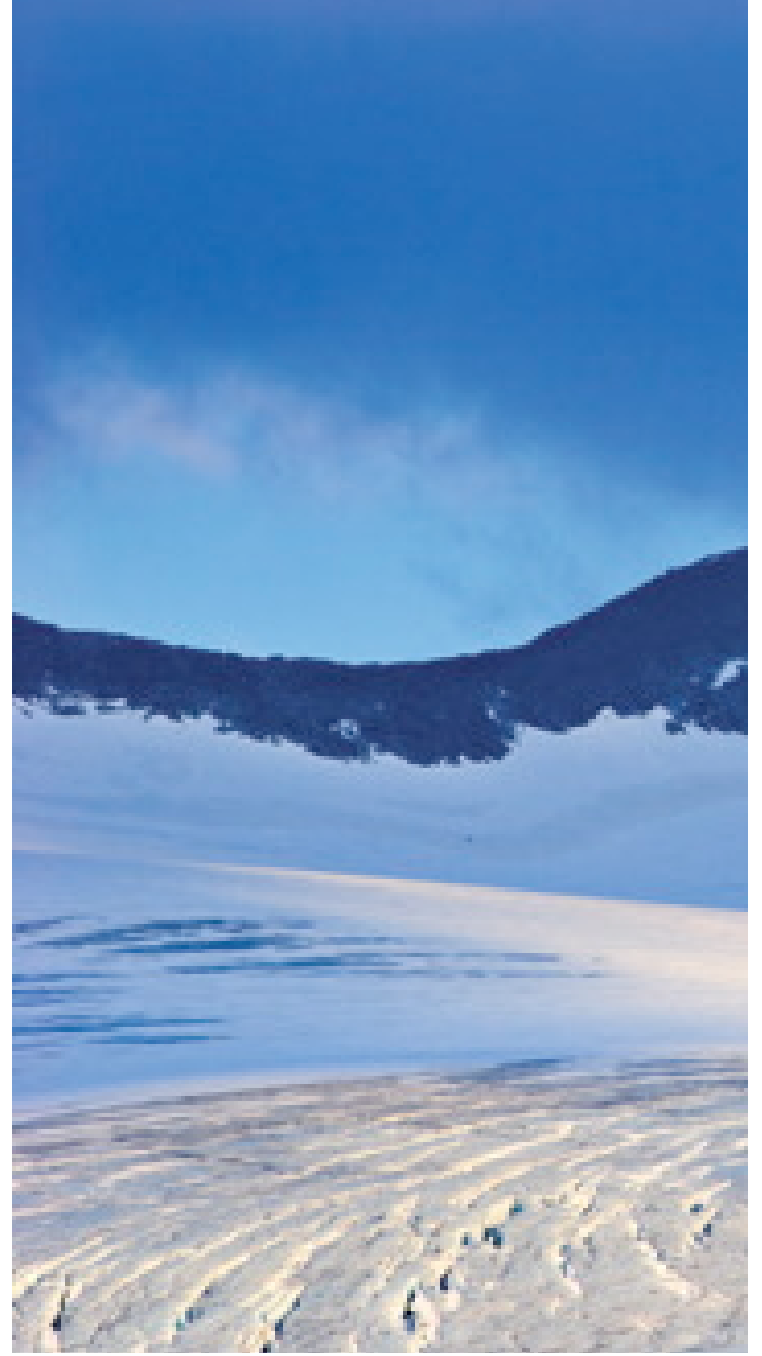
Fotoğrafta en çok masraf ekipman ve seyahatler için oluyor. İsveç'te tüm ekipmanımı temin eden bir sponsorum var. Seyahatlerimi proje bazlı yapmaya çalışıyorum ve geçici proje sponsorları buluyorum. Türkiye'de de bu konuda ilgili şirketler olduğunda inanıyorum ama henüz bu tip bir çalışma yapmadım. Örneğin sponsorum olan şirketin desteğiyle kasım ayında Afrika'ya bir fotoğraf gezisi yapacağım.

Hangi mevsimlerde çekime gidiyorsunuz? Tek başınıza gitmeyi mi tercih ediyorsunuz?

Dört mevsim çekim yapabiliyorum ve hepsinden ayrı keyif alıyorum ama sonbahar çoğu doğa fotoğrafçısının olduğu gibi benim de favorim. Çekime tek başıma gitmeyi tercih ediyorum. Çünkü doğayla baş başa kalınca objelere ya da manzaralara karşı olan hislerimi fotoğraf karesine daha rahat dökabiliyorum.

20 doğa

Çekim için yola çıkmadan önce ne tür hazırlıklar yapıyorsunuz?

Dışarıda geçireceğim her bir gün için evde de bir gün hazırlık yapmam gerekiyor. Eğer iki haftalığına bir seyahate çıkacaksam en az iki haftalık bir ön hazırlık yapmam gerekiyor. Gideceğim mekanın hava koşullarına ve mevsime göre kıyafetler götürüyorum. Çoğunlukla kuzey ülkelerinde çekim yaptığım için nefes alan cinsten, kalın kışlık kıyafetleri sıkça kullanıyorum.

Çekimlerde ne tür tehlikelerle karşılaşıyorsunuz? Tehlikelere karşı nasıl önlemler alıyorsunuz?

Doğa fotoğrafçılığının bir de izcilik kısmı var tabii ki. Bazen gittiğim bölgelerde ilk önce hayatta kalma sonra ise fotoğraf çekme sıralamasıyla karşı karşıya kalabiliyorum. Doğaya saygım sonsuz olduğundan doğanın şartlarına uygun hareket etmeye çalışıyorum. Bu da beni tehlikeli hayvan ya da iklimlerden koruyor. Mümkün olduğu kadar okuyup bilgi edinmeye çalışıyorum. Bilgi gerçekten hayat kurtarabiliyor.

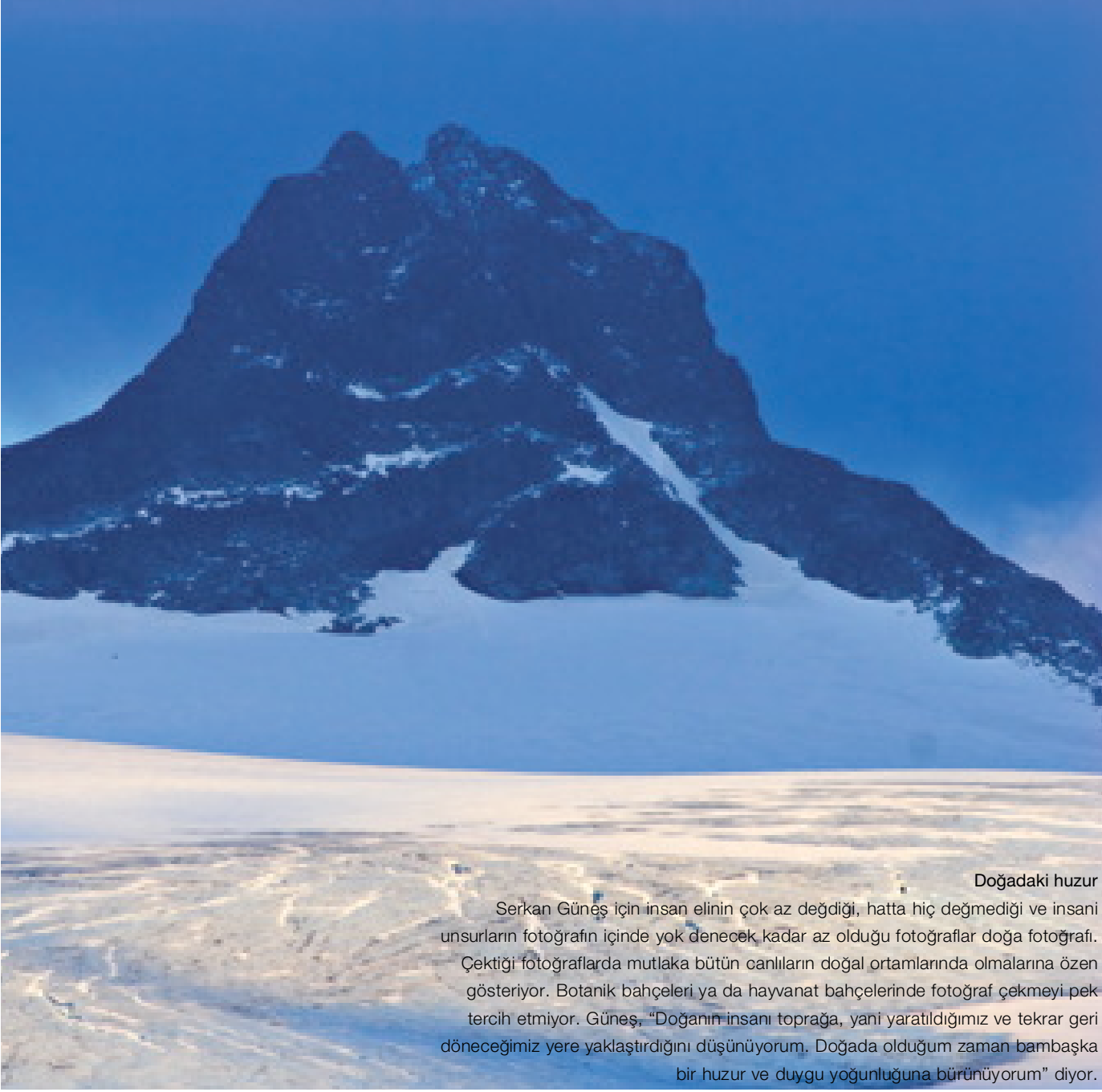
Sağlıkla ilgili ciddi sorunlar yaşadınız mı?

Norveç seyahatlerimin birinin ikinci gününde hasta olduğumu hatırlıyorum. Gerçekten evde olup sıcak bir çorba içmeyi hayal ediyorsunuz, ama yanınızda uyku tulumunuz, çadırınız ve yiyeceklerden başka seçeneğiniz yok. Ancak bu tip şeylere zamanla alışıyorsunuz. Doğa ikinci evim, ama alınacak önlemler her zaman var. Örneğin Afrika seyahatime gerekli sıtma ve hepatit aşılarımı yaptırdıktan sonra gideceğim.

Vahşi doğada hayvanlara nasıl yaklaşım fotoğraflarını çekiyorsunuz?

Her hayvanın bir korku çemberi var. Bu çemberin sınırlarının nerede olduğunu bilmeniz gerekiyor. Memelilerin koku alma ve işitme duyuları çok gelişmiştir. Kuşlar ise çok iyi görürler. Bu tip özellikler türden türe de çok değişebilir. Sabahın en erken saatlerinde daha gün doğmadan uygun yerlerde pusuya yatıp hayvanların yemek yemeye çıkmalarını beklemek uyguladığım taktiklerinde yalnızca biri.

Doğadaki huzur

Serkan Güneş için insan elinin çok az değdiği, hatta hiç değmediği ve insani unsurların fotoğrafın içinde yok denecek kadar az olduğu fotoğraflar doğa fotoğrafı. Çektiği fotoğraflarda mutlaka bütün canlıların doğal ortamlarında olmalarına özen gösteriyor. Botanik bahçeleri ya da hayvanat bahçelerinde fotoğraf çekmeyi pek tercih etmiyor. Güneş, "Doğanın insanı toprağa, yani yaratıldığımız ve tekrar geri döneceğimiz yere yaklaştırdığını düşünüyorum. Doğada olduğum zaman bambaşka bir huzur ve duygu yoğunluğuna bürünüyorum" diyor.

Doğada çekim yapmanın zorlukları neler? İyi bir performans için neler yapıyorsunuz?

Doğa fotoğrafçılığı çok iyi kondüsyon gerektiren bir meslek dalı. Bütün vücudunuzu kullanmanız gerekebiliyor ve sabahtan akşama bazen birkaç saatlik uykuyla çekim yapmak zorunda kalabiliyorsunuz. Haftada en az bir gün tüm vücut egzersizlerimi düzenli olarak yapıyorum.

Çekimlerde kontrol ne kadar sizde oluyor?

Manzara, detay ve çiçek çekimlerimde kontrol tamamıyla bende oluyor. Çünkü gerekli ışığı ve havayı seçme şansım var ve deklanşöre basmadan önce yapılması gereken her şeyi yapıyorum. Fotoğraf karesinin kusursuz olması için ince ayrıntılara kadar düşünüyorum. Ancak hayvanlara gelince çok fazla seçeneğiniz olmuyor. Tüm hazırlıkları yapmış olsanız bile beklediğiniz kuş ortaya çıkmayabiliyor. Çekeceğiniz tür hakkında ne kadar çok bilginiz varsa kontrolünüz de o kadar artıyor.

Bugüne kadar istediğiniz çekimi yapmak için en çok nerede, ne kadar beklediniz? İsteddiğiniz sonucu elde ettiniz mi?

Türkiye'de Manyas Kuş Cenneti'nde pelikanlar ve balıkçıların istediğim fotoğraflarını çekmek için sabahın ilk ışıklarından akşamın karanlığına kadar tam dört gün bekledim. Balıkçılardan memnun kaldım, ama pelikanlar için tekrar geleceğim.

Sizden dinlediğimiz kadarıyla hayli zahmetli bir iş. Bu işten iyi para kazanıyor musunuz?

Oldukça iyi diyebilirim. Bazı işler var ki bir yıl boyunca iki tane yapsanız sizi rahat doyurur. Ancak bazı işler de çok zahmetli olmasına karşın çok iyi para kazandırabiliyor. Her işi kabul etmiyorum. Bana sanatsal ve ekonomik anlamda uyan işleri tercih ediyorum.

Toplam kaç fotoğraf çektiniz? Sizi en çok etkileyen ve heyecan veren şey nedir?

Fotoğraflarımın sayısını bilmiyorum, ama binlerce diye-

bilirim. Norveç dünyanın doğası en güzel ülkelerinden biri. En çok buradan etkileniyorum. Her sonbahar mutlaka Norveç dağlarına seyahat ediyorum. Doğadaki her şeyi çekmekten çok keyif alıyorum, ama en heyecan verici hayvan fotoğrafları oluyor.

Aynı coğrafyayı farklı mevsimlerde fotoğrafladığınız oldu mu?

Aynı doğal bölgeyi yıllarca farklı zaman ve mevsimlerde fotoğrafladığım çok oldu. İsveç'te ve Norveç'te çekim yaptığım bölgelerin çoğuna birden fazla gittim. Bu da insana ayrı bir keyif veriyor. Doğanın değişimine tanıklık ediyorsunuz.

Ne gibi değişimlere tanık oluyorsunuz?

Bir doğa manzarası hiçbir zaman diğeriyle aynı olmuyor. Doğa fotoğrafçılığının beni etkileyen yönlerinden biri de bu. Aynı gün içinde farklı saatlerde dahi apayrı fotoğraflar çekebilirsiniz. Bu değişimi anlatmak zor. Yaşamak gerekiyor.

22 yaşam rehberi

hazırlayan: temel karataş

Gurur ve onurun medeniyeti: Likya

Antalya Körfezi'nin kuzey ucundan Fethiye ilçesine kadar uzanan yarımada birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapmış. Tarihsel gelişimi hakkında çok az bulguya sahip olunan bölgede varlığını sürdürmüş olan en önemli uygarlık Likya. M.Ö. 600'lerde bölgede kurulduğu tahmin edilen Likya Uygarlığı'nın Anadolu'yu mesken tutan çeşitli ırk ve medeniyetler arasında daima farklı bir yeri olmuş.

Dağlık ülkelerinde kapalı bir toplum olarak, özgürlük ve bağımsızlıklarına en düşkün ve yabancı ulusların egemenliklerine en çok direnen bir ırk olarak yaşamışlar. Bağımsızlıklarına olan düşkünlükleri onları tarihte "onurlu bir toplum" şeklinde anılmaya mahkum etmiş. Aslında bugün rastlanması zor başka mahkumiyetlere de sürüklendiği söylenebilir. Likyalılar, tarihte pek görülmemiş şekilde, savaşta yenildikleri düşmanlarına esir düşmemek için topluca intihar eylemleri de gerçekleştirmişler.

Toplu intiharlar

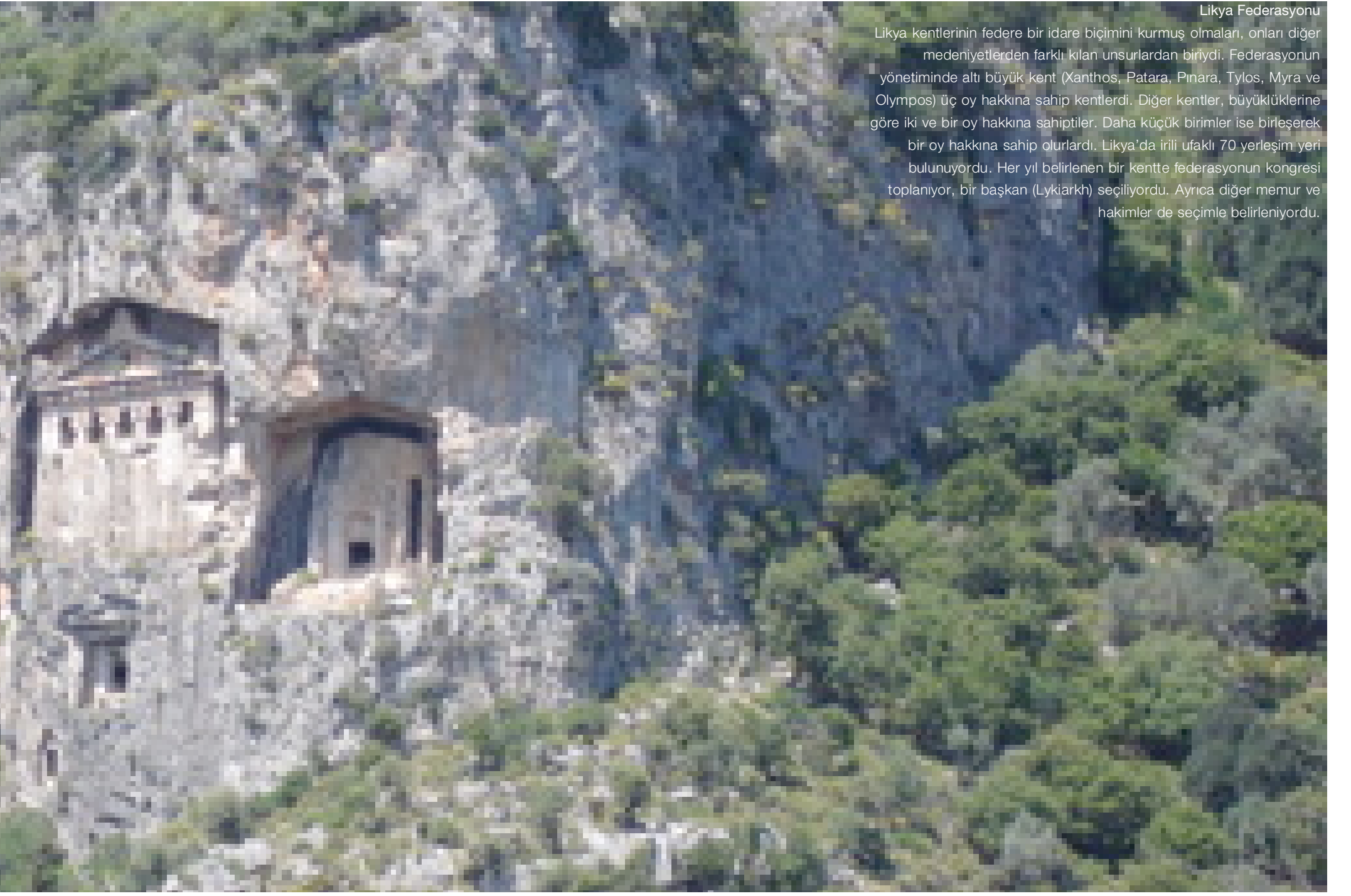
Bu toplu intiharlar hakkında Herodot'un anlattıklarına göre, M.Ö. 540'da Batı Anadolu, Pers generali Harpagos tarafından fethedilir. Harpagos, Karia'yı (Bodrum yöresi) aldıktan sonra Likya'ya doğru ilerler, Likya'nın başkenti olan, bugünkü Fethiye'ye 50 km uzaklıktaki Xanthos (Ksantos)'a gelir. Xanthoslular teslim olmayıp, kendilerinden onlarca kat daha kalabalık olan orduyla

savaşa tutuşurlar. Sonuç beklendiği gibi olur, yenilirler. Bu yenilginin ardından da, Xanthos'taki kadınlarını, çocuklarını, kölelerini, mallarını kentin yukarısına çıkarıp yakarlar, kenti de ateşe verirler. Geride kalan savaşçılar da cepheye atılarak son ferdine kadar savaşarak can verir.

Xanthosluların ikinci toplu intiharı, benzer bir şekilde Roma'ya karşı olur. Brutus, Sezar'ı öldürdükten bir yıl sonra Roma İmparatorluğu'nu güçlendirmek için ordusuyla Likya'ya gelir. Xanthoslular Brutus'un isteklerini kabul etmezler, savaşa tutuşurlar. Xanthoslular kentin kenar mahallelerini yıkıp çevresine hendek kazarak Roma ordusuna oklarıyla ateş açarlar. Brutus hendeği doldurtur, Xanthoslular şehir duvarlarının içine çekilirler. Brutus şehrin duvarlarını tahrip etmeye başlar. Çetin bir savaştan sonra güneş batmak üzereyken şehir Romalılar tarafından ele geçirilir. Şehrin düştüğünü gören Xanthoslular evlerine koşar ve ailelerini öldürdüler.

Bu durumu öğrenen Brutus büyük bir üzüntüye kapılarak askerlerine geri çekilmelerini emreder, ateşkes teklifinde bulunur. Bu teklifi reddeden Xanthoslular daha önce yaptıkları gibi şehrin ortasında daha öce hazırladıkları odun yığınını ateşe verir ve geride kalan savaşçılar bu ateşe atlayarak intihar eder. Bu iki toplu intihar olayı Likyalıları, bağımsızlıklarına düşkün gururlu bir medeniyet olarak tarihe işler.

Likya kentlerinin federe bir idare biçimini kurmuş olmaları, onları diğer medeniyetlerden farklı kılan unsurlardan biriydi. Federasyonun yönetiminde altı büyük kent (Xanthos, Patara, Pınara, Tylos, Myra ve Olympos) üç oy hakkına sahip kentlerdi. Diğer kentler, büyüklüklerine göre iki ve bir oy hakkına sahiptiler. Daha küçük birimler ise birleşerek bir oy hakkına sahip olurlardı. Likya'da irili ufaklı 70 yerleşim yeri bulunuyordu. Her yıl belirlenen bir kentte federasyonun kongresi toplanıyor, bir başkan (Lykiarkh) seçiliyordu. Ayrıca diğer memur ve hakimler de seçimle belirleniyordu.

Antalya Körfezi'nin kuzey ucundan Fethiye ilçesine kadar uzanan yarımada M.Ö. 600'lerde kurulduğu tahmin edilen Likya Uygarlığı'nın yer aldığı tarihi bölgeyi kapsıyor. Tarihte Likyalılar, onları toplu intihara kadar götüren onur ve gururlarıyla tanınmış.

Denizin uygarlığı

Likya ismi ve Likyalıların kökeni hakkında tarihçiler tarafından birçok görüş ileri sürülüyor. Herodot'a göre Likyalılar Girit'ten göç etmiş bir topluluk. Günümüz tarihçilerinden kimilerine göre ise, Eski Şark ve Mısır kaynaklarının da gösterdiği gibi, Lukka'lar yani Likyalılar en az M.Ö. 2000 yılı ortasından beri Likya'da oturan bir kavim.

Hitit kaynaklarında da Lukka adı geçiyor ve bu bölgeden "ışık ülkesi" olarak söz ediliyor. Elmalı'ya 11 km olan Semahöyük köyünde yapılan kazılar erken bronz çağı yerleşimini ortaya çıkarmış durumda. Finike ilçe sınırlarında ve yakın çevrede birçok tarihi kalıntı bulunmasına karşın bunların tarihi Semahöyük kadar eskiye gitmiyor. Bu kalıntılarda yapılan arkeolojik araştırmalarda elde edilen bulguların en eskileri Likya Uygarlığı'ndan kalanlar.

Likyalıların komşu devletlerle ittifak kurmaları, deniz aşırı savaşlara katılmaları, onların bir devlet yapısına ve güçlü bir deniz filosuna sahip olduklarını kanıtlayacak deliller. Kolonizasyon devrinde ise Likya'nın doğusunda yalnızca bir şehirde yerleşme görülmesi Likyalıların kuvvetli durumlarını M.Ö. 1. yüzyılda da sürdürdüğünü gösteriyor. Kolonizasyon devri ile Likya'nın Persler tarafından M.Ö. 6. yüzyılın yarısındaki istilası arasında, Likyalıların hürriyetlerine sahip, bağımsız oldukları anla-

şılıyor. Bu sırada kuvvetli bir devlet olan Lidya'nın, Likyalıları da itaatleri altına alamayışları bunu gösteriyor. Doğu Akdeniz ticaretinin gelişmesi önce Persleri, daha sonra Büyük İskender'i Likya'ya çekmiş ve İskender M.Ö. 330 yılında bütün Likya'yı denetimi altına almış. Likyalılar bu istilaya karşı koymamışlar ve teslim olmuşlar. Bunun nedeni, Pers baskısının İskender ile tamamen ortadan kalkacağını umut etmeleri. Fakat aksine İskender'in Likya'ya gelmesinden sonra Likyalılar tam bağımsızlıklarını bir daha kazanamamışlar. Büyük İskender'in ölümünden sonra denetimin zayıflaması, zaman zaman Suriye, Mısır ve Rodos'un Likya'da hegemonya kurmalarına yol açmış, bu kargaşa, Likya Birliği'nin Limyra Beyi Perikles tarafından M.Ö. 2. yüzyılın

başlarına doğru kurulmasıyla yerini tekrar istikrara bırakmış. Daha sonraki yıllarda sahillerin tekrar korsan yatağı haline gelmesi üzerine M.Ö. 67'de Pompeyüs büyük emir selahiyeti ile buralara gelip korsanlığı sona erdirmiş, M.S. 43'de de Romalı imparator Cladius tarafından Likya ile Pamfilya birleştirilerek yeni eyaletin ismi Likya-Pamfilya yapılmış.

Kaçınılmaz asimilasyon

Likya ve Pamfilya tek bir eyalet olarak birleştirilmelerine karşın, iki ülkenin doğası ve insanların birbirine benzememesi yüzünden, bu birliktelik pek sıkı olmadı. Uygulamada işlerini ayrı ayrı görüyorlardı. Bu birleşik eyalet düzeni 4. yüzyıla kadar devam etti. Likya'da 40 kadar kent vardı. Her kentte ortalama 5 bin kişi yaşıyordu. Dolayısıyla tüm Likya'da 200 bin kadar nüfus vardı. Erken Hıristiyanlığın başlamasıyla, Myra (Demre), bölgede yayılan Hıristiyanlığın merkezi haline gelmişti.

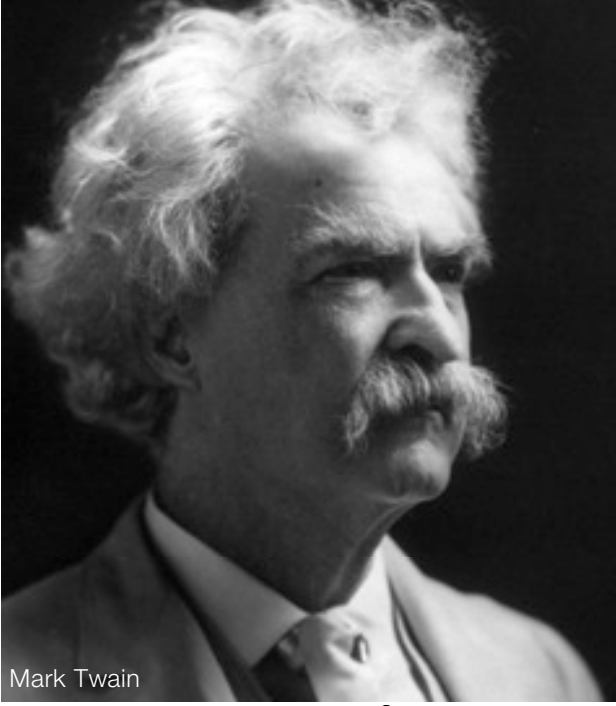
Helenler ve Romalılar döneminde her türlü değerlerini kaybeden Likyalılar, Bizans hakimiyeti ile eriyip gittiler. Bugün bile Anadolu'da Likya kadar yerel kültürünü koruyabilen bir başka yer bulmak hayli zor. Likya'nın yapıları içinde Likya'yı meşhur yapan ünlü mezarları. Bu mezarlar, payeli mezarlar, tapınak tipi mezarlar, ev tipi mezarlar ve lahitler olmak üzere dört çeşit. Günümüz dünyasında Likya medeniyetini Anadolu'daki bu mezarlar temsil ediyor.

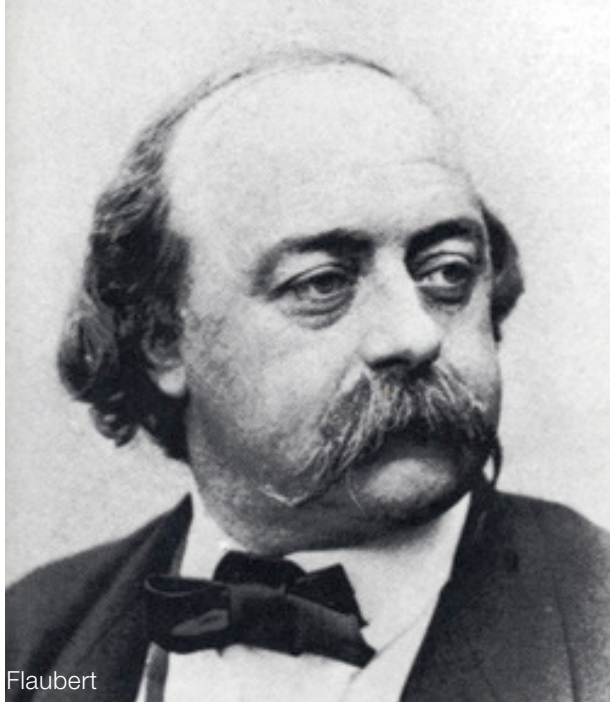
24 tarih
haber: temel karataş

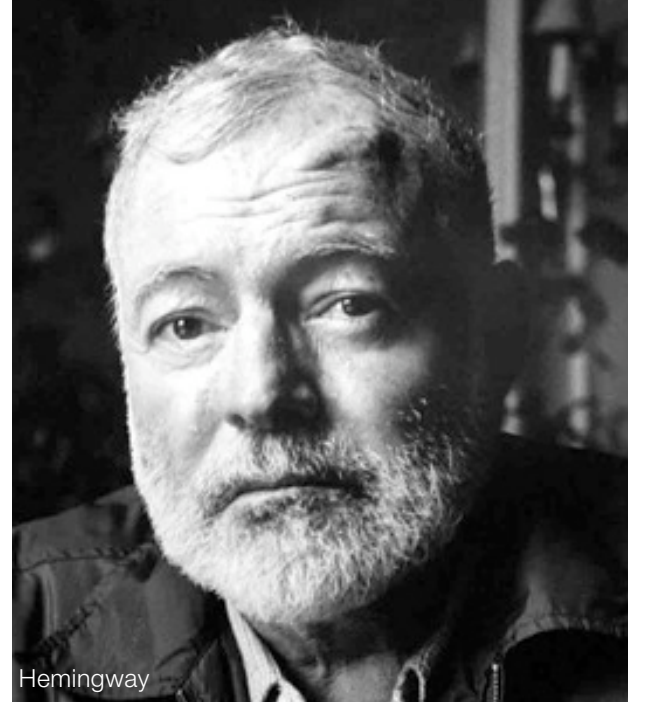
Borges

Mark Twain

Flaubert

Hemingway

Şehr-i İstanbul'dan gelip geçenler

Dünyaca ünlü birçok edebiyatçı ve devlet adamı gelip gitmiş İstanbul'a deniz yoluyla. Birçoğu anılarında İstanbul'dan söz ederken, içinde buldukları gemi Haliç'e doğru dümen kırdıktan sonra karşılarına çıkan manzaraya hayran olduklarını anlatmışlar. Pierre Loti, Lamartine, Flaubert ve diğerleri...

H.C. Andersen

Bir hayal kenti

Gezdiği şehirler arasına İstanbul'u da katan yazarlardan biri Danimarkalı masal ustası Hans Christian Andersen. İşte Andersen'in İstanbul tarifi:

"Geceki fırtınanın ardından doğan sabah güneşi bulutlar ve sisle mücadele halindeydi. Arkamızda Marmara Denizi koyu yeşil dalgalarla köpürüp coşarken, karşıımızda tıpkı Venedik gibi, bir hayal kenti, dev Constantinopol, yani Türklerin Stambul'u çıktı. Her biri Nuh'un gemisinin bir benzeri olan, kubbeleri altın alemli camileri, gri bulutlu gökyüzüne karşı pırl pırl parlayan zarif sütunlara benzer yüzlerce minaresi ve koyu kırmızı binalarıyla karşıımızdaki bu taş denizinin arasından kara serviler ve yemyeşil çınarlar başlarını arabeskvari uzatmışlardı. Binalardan her birinde baharat, ekmek, et ya da giysi satılan dükkanların bulunduğu dolambaçlı bir sokağa gelmiştik; dünyanın bütün milletleri sanki burada toplanmıştı."

insan çoğu kez içinde bulunduğu güzelliği fark edemez. O çemberden çıkıp dışarıdan bakması gerekir güzelliği görebilmesi için. Bu da her zaman kolay olmaz. İstanbul da İstanbullular için sıradandır. Her yer gibidir... Belki de bu yüzden İstanbul daha çok yabancıdan kıymet görmüş, bu yönüyle de kıskanılmıştır. Aslında cezp eder, büyümlü ve büyüleyicidir. Boğaziçi'yle, mavi suyun üzerinde salınan vapurlarıyla, Kızkulesi'yle gelir bu şehre tüm mevsimler...

Bir yanda bahar güneşini akşamları arkasında saklayan Kızkulesi, sol tarafta sırayla yapılmış dünyaca tanınmış birçok tarihi cami, bir zamanlar padişahların yaşam sürdürdükleri Topkapı Sarayı, sağ tarafta Galata Kulesi ve tarihe can veren, tarihi tarih yapan nice yapı. Yalnızca bu mu? Koca bir imparatorluğun kültürel, toplumsal yönünün de aynası İstanbul. Dünyaca ünlü birçok yazar, birçok şair, sanatçı gelip gitmiş İstanbul'a deniz yoluyla. Birçoğu anılarında İstanbul'dan söz ederken, içinde buldukları gemi Haliç'e doğru dümen kırdıktan sonra karşılarına çıkan manzaraya hayran olduklarını anlatmışlar. Kimi insanından etkilenmiş, kimi mimarisinden... Kimi edebiyatını İstanbul'la süslemiş, kimi başlı başına İstanbul'u edebiyat yapmış.

Eyüp sırtlarındaki aşık

İstanbul'a yolu düşen yazarlardan ilk akla geleni elbette ki Julien Viaud. İsim yabancı gelse de, Viaud, Pierre Loti'den başkası değil. Fransız bir deniz subayı. 1868 yılında deniz seyahatlerine başlayan ünlü yazar İstanbul'a ilk kez 1876'da geldi ve bu gelişinde 7,5 ay kaldı. İstanbul'un kendisini büyülediğini birçok kez söyleyen ve yazan Pierre Loti, aradığı gerçek huzuru bu şehirde bulduğunu da yapıtlarında sıkça dile getirdi. Ama onu büyüleyen yalnızca İstanbul değil, bir Osmanlı kıızıydı aynı zamanda. Hem mekana hem de bir

kıza duyulan aşk, onu 37 yıl İstanbul'a bağladı. Loti, yıllar boyu İstanbul ziyaretlerini sürdürdü. Fransa'da evli olduğu söylenen Pierre Loti ile Osmanlı kızı Aziyade arasında büyük bir aşk olduğu yıllarca efsane gibi dilden dile aktarıldı. Pierre Loti aynı isimli romanında Aziyade'ye olan aşkını gizlemedi.

Hayatının toplam 2,5 yılını İstanbul'da geçiren Pierre Loti, Türkiye'yi ve İstanbul'u en çok seven, Türkleri en iyi tanıyan yazar olarak biliniyor. Fransız edebiyatında da, Pierre Loti ve Türkiye birlikte anılsa da, birçok şehri gezip görme şansı bulan Fransız yazarın Türkiye'si İstanbul'la sınırlıydı. Çemberlitaş'ta, hala ayakta duran bir apartmanda yaşamış olan Pierre Loti, sık sık uğradığı Eyüp sırtlarındaki bir tepeye ve kahveye de adını verdi.

İstanbul çatılarındaki şair

İstanbul'un gördüğü en ilginç ve ünlü konuklardan biri Fransız şair ve siyasetçi Alphonse De Lamartine. Hayatı boyunca hareket halinde olmuş bir dünya ünlüsü. Doğu seyahatine çıkarak birçok ülkede bulundu. Gittiği her yerde hayatını başka bir yöne çevirdi. Siyasetçi yönüyle tanınsa da aslında o bir şairdi. İlk şiirleriyle ün kazandı. Ama sonradan politikaya atılmaya karar verdi. 20 Mayıs 1833 yılında onu İstanbul'a getiren belki de onun şair yönüydü. Lamartine, İstanbul'u neredeyse karış karış gezdi. Ama Beyoğlu'nda kalmayı seçti.

Türkçenin tınısından haz aldı

1899 doğumlu Arjantinli, şair, öykü ve deneme yazarı Jorge Luis Borges eşyle beraber kısa bir süre İstanbul'da bulundu. Borges, bu gezi deneyimlerini Atlas adlı bir kitapta topladı. Yazar Borges, İstanbul'a geldiğinde yumuşak bir Almanca gibi tınlayan tatlı bir dil duyduğundan söz ederek Türkçeye olan beğenisini dile getirdi.

Şairce Düşünceler, Sokrat'ın Ölümü gibi eserlerin yaratıcısının ilginç yönü, binaların çatısına çıkarak İstanbul'u seyretmesiydi. Ancak Lamartine, İstanbul'u uzaktan seyretmekle kalmadı, dünyada çok az kişiye kismet olan padişah sarayını gezme ve görme olanağını da buldu. Tahtta bulunan Osmanlı padişahı Abdülmecid tarafından iyi karşılandı. Hatta o kadar iyi karşılandı ki, kendisine Aydın'dan bir çiftlik hediye edildi!

İstanbul'a sanatsal bakış

Ünlü Fransız şair, oyun yazarı, romancı, gazeteci ve edebiyat eleştirmeni Pierre Jules Théophile Gautier de İstanbul'u görüp etkilenen tarihi kişilikler arasında. İstanbul'da gördüğü manzaralar, yapılar, çarşılar, insanların giyim ve davranışları ve Boğaz, Gautier'i hayli etkiledi. İşin ilginç yanı, sevdiği şeyleri övmekten haz etmemesiyle tanınan yazar, "İstanbul Dünyanın En Güzel Şehri" adlı eserin sahibi! Gautier'in İstanbul'a gelen diğer yazarlardan ayrılan yönü ise gezmekten pek hoşlanmaması.

O daha çok, bir şair olarak, gittiği yerin ruhunu anlamak, insanlarıyla kaynaşmak, yerin ruhunu hissedene kadar, uzun süre kalmak eğilimindeydi. 19. yüzyıl İstanbul'unun harap olmuş evlerine, düzensiz sokaklarına da bu gözle bakar. Şehir duvarlarının etrafında ağırbaşlı atlı araba gezileri, Ramazan'ın şenlikli geceleri, büyük İstanbul yangınları... Gautier, bunların hepsini, bir doğubilimcinin aşırı tutkusundan öte sanatsal bir dille anlattı.

Kadının geleceğini gördü

16 Kasım 1850 günü İstanbul'a dünyaca ünlü bir yazar daha ayak bastı. Taksim'deki Hotel Justiniano'ya yerleşti. Bu kısa zaman içinde defterine düştüğü notlardan biri, o dönemden 100 yıl sonrası için yazılmıştı

sanki: "Doğu'ya da kadın özgürlüğü ister istemez gelecek. Yüz yıl içinde harem, yok olup gidecek buralardan da. Avrupalı kadın örneği bulaşıcıdır. Yakında İstanbul'da da kadınlar başlayacaklardır roman okumaya... Haydi! Artık elveda Türk sakinliğiyle durgunluğuna. Buralarda da eski, çatırdayıp çökmede." Bu öngörülerde bulunan kişilik, Madam Bovary'nin dünyaca ünlü yazarı Gustave Flaubert'ti. Flaubert, İstanbul'da beş hafta kaldı.

Salâh Birsell'in ünlü Kahveler Kitabı'nda anlattığına göre, Flaubert, birçok yabancıнын ilgisini çeken Galata ve Tophane'deki kahvelere de uğramadan edememiş. Bu kahvelerden birinde ortalıkta oynayan üç Rum köçeği görünce epey şaşırılmış ünlü yazar. Ama yalnızca, bir köçeğin yandan sarkan siyah saçlarını 19'uncu Louis'nin perukasına benzetmekle yetinmiş, başka bir yorumda bulunmamış.

Kapalıçarşı ve Türk kokusu

İstanbul'a gelen ünlü yazarlardan biri, yazarlığı kadar seyyahlığıyla da tanınan Edmondo De Amicis'ti. Dünyada en çok okunan çocuk kitapları arasında bulunan Çocuk Kalbi'nin de yazarı olan Edmondo De Amicis, 1874 yılında İstanbul'a geldi.

İstanbul'u anlatan meşhur kitaplardan Constantinopolü 1874, Edmondo De Amicis'in eseri. Ne var ki, yıllar

İstanbul'da bir halk kahramanı

Romantik cumhuriyetçi, devrimci, eylem adamı, modern İtalya'nın ilk evrensel ve efsanevi kahramanı Giuseppe Peppino Garibaldi'nin yaşam serüveninin bir dönemi İstanbul'da geçiyor. Garibaldi, denizci olarak geldiği bu kentte uzun bir süre (1835-1837) yaşamış, işçi örgütü kurmuş. Hatta bazı tarihçiler daha da ileri gidip, İtalya'nın birliğini bir anlamda Osmanlı'ya borçlu olduğunu belirtiyorlar. Çeşitli Türkçe kaynaklarda ise ilginç bilgilere rastlıyoruz. Örneğin, Garibaldi'nin 1862'de yeniden bir süre İstanbul'a sığındığı, hatta

doğum gününü Galatasaray'daki Naum Tiyatrosu'nda kutladığı, bugünkü Çiçekçi sokağındaki Madam Sa-uvaigo'nun pansiyonunda Fransızca ders verdiği anlatılıyor. İtalyan Kültür Merkezi, Garibaldi'nin 200. doğum yılı (aynı zamanda ölümünün 125. yıldönümü) vesilesiyle geçtiğimiz Haziran ayında torunun kızı Prof. Annita Garibaldi Jallet'in katılımıyla bir fotoğraf sergisi düzenledi. Ancak üzücü olan, bu yıl içinde dünyanın çeşitli yerlerinde yapılan anmaların hiçbirinde Garibaldi'nin uzun süre yaşadığı İstanbul'un ve Türkiye'nin adının geçmemesiydi.

Atatürk'ün davetlisi

Sovyetler Birliği'nin kurucularından olan Dışişleri Halk Komiseri Lev Troçki, 12 Şubat 1929'da sürgüne gönderildiği Büyükkada'da dört buçuk yıl yaşadı. Efsanevi devrimci Troçki'nin ülke dışına çıkarılması yönünde

karar verilmişti. Hiçbir ülke Troçki'yi kabul etmeye yanaşmadı. Dünya Troçki'den kaçarken, onu Türkiye'ye davet eden kişi Atatürk'tü. Troçki, Atatürk'e yazdığı mektupta İstanbul'a kendi isteğiyle gelmediğini, sürgünde olduğunu belirtmeyi ihmal etmedi.

yılı Bütün Avrupa'nın ulaşabildiği bu eser, Türkçeye 1981 yılında çevrilebildi ve 1874 yılında Kültür Bakanlığı Yayınları arasında yayımlandı.

Yazar İstanbul'u iyi gözlemlemiş ve tanımişti. Bir yazısında Kapalıçarşı hakkında kurduğu cümleler, İstanbul'u iyi tanıdığından da göstergesiydi. Kapalıçarşı esnafının bir bakışta yabancı olduğunuzu, çarşıya ilk defa gittiğinizi, aşağı yukarı nereli olduğunuzu hemen anladığını söylüyordu yazar: "On kişi bir ağızdan, Mösyö! Kaptan! Kaballero! Sinyore! Ekselans! Kırye! Maylor! diye seslenirler. Etrafınız nereden çıktığı bilinmeyen insanlarla çevrilir. Bir tek kişiyle konuşmak mümkün değildir."

Çıktığı deniz yolculuğunda rotasını İstanbul'a çeviren Mark Twain'in Kapalıçarşı hakkındaki fikirleri Edmondo De Amicis'in söyledikleri kadar objektif sayılmazdı. Twain'in İstanbul silueti konusundaki düşünce ve duyguları İstanbul'a yolu düşen diğer yazarlarla aynı olsa da, yani bu silueti eşsiz bir tabloya benzetse de, siluetin içinde daldıkça fikirleri değişiyordu.

Ayasofya'yı "kirlili ve pis" diye tanımlıyor, Kapalıçarşı'dan "Türk kokusundan korunmak için burnunuzu tıkamadan gezemeyeceğiniz Kapalıçarşı" diye söz ediyordu. Twain için semazenler de "uygarlıktan uzak bir gösteri" sergiliyordu. Övgüsüne mazhar olan tek eser ise uygarlığın, zenginlik ve soylulukla olan akrabalığından olsa gerek, Sultan Mahmut'un mermer mezarıydı. Yani, Tom Sawyer'in yaratıcısı Mark Twain de İstanbul'u görmeden edemedi.

İstanbul'da bir savaş muhabiri

Amerikalı romancı, kısa-hikayeci ve gazeteci Ernest Hemingway, kısa ve gösterişsiz yazı üslubuyla bilinir.

Yazarın İstanbul'da bulunış gerekçesi ise gazetecilik yönüyle ilgili. Kurtuluş Savaşı'nda savaş muhabiri olarak İstanbul'da bulunan Hemingway'den, o yılların İstanbul'u hakkında şu sözler kaldı: "İstanbul, filmlerden anımsadığımız bir karmaşa ve gizem kenti değildi kuşkusuz. Fotoğraflardan ve tablolardan hatırladığımız kent de değildi. Yaklaşan tren penceresinden uzanan kıvrımlı bir doğrultuda, güneşin kavurduğu ağaçsız bölümlere yayılmış bir evrendi İstanbul.

Dört bir yanı denize çıkan bu kentte, denize giren küçük çocukların kıvancını izliyordum. Mavi suların hemen ötesinde kahverengi görünümlü Asya'yla birleşen bir kentti İstanbul. Dev duvarların arasında gürüldeyen bölümlerde, ahşap, derme çatma yapılarla örgülü buytsal bir tabloydu, İstanbul..."

28 söyleşi: Arzuhan Yalçındağ

A rzuhan Doğan Yalçındağ, 2003 yılından bu yana Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği'nin (TÜSİAD) yönetim kurulunda. Sosyal İşler Komisyonu Başkanı olarak da görev yaptı. Derneğin etkili yöneticilerinden biriydi ve başkanlık ettiği komisyonlarda birçok başarıya imza attı. Medyanın ilk kadın yöneticisi oldu. Sonrasında, TÜSİAD'ın ilk kadın başkanı olmasıyla sağladığı başarıyı ise ikiyle çarpmak gerekiyor. Çünkü, ismiyle erkek egemenliği çağrıştıran bir dernek, başkanlık koltuğunu bir kadına bıraktı!

Çalışmaları, demeçleri ve raporlarıyla iktidarlar üzerindeki en büyük baskı örgütlerinden olan TÜSİAD, Yalçındağ'ın başkanlığında faaliyetlerini sürdürüyor. Yalçındağ, kadınların ekonomide ve sosyal yaşamda olduğu kadar siyasetteki rolünün de ülkenin demokratik gelişmişliğini belirlediğini düşünüyor. Ancak, Türkiye'de kadınlar, seçme ve seçilme hakkını Avrupalı hemcinslerinden çok daha önce elde etmiş olmasına karşın kadınların özellikle siyasetteki temsil oranı olması gerektiği noktada değil. Yalçındağ da, 22 Temmuz seçimlerinden sonra meclisteki kadın sayısı oranının yüzde 4.4'den 9.3'e çıkmasını olumlu bir gelişme olarak değerlendirmekle birlikte yeterli bulmuyor. "Özellikle kabinede yalnızca bir kadın bakanın yer almasını değil, toplumun yarısını meclise yansıtacak şekilde daha eşit bir dağılımın gerçekleşmesini arzu ederdik" diyen Yalçındağ, ekonomi ve AB konularında 22 Temmuz seçimleri ile kamunun AB'ye güvenoyu verdiği kanaatinde. Türk halkının yüzde 47'sinin AKP'ye destek vermesini AB sürecine desteğin de bir parçası olarak değerlendiriyor.

Yeni Mecliste ve yeni hükümette kadın sayısının daha yüksek olacağını umut etmiştik. Hayal kırıklığı yaşadığınızı söylebilir misiniz? Kadının toplumun her alanındaki yerinin güçlenmesi gerekliliği konusunda sık sık konfe-

AB sürecinde cesur olunmalı

ranslara katılıyor konuşmalar yapıyorsunuz. Konuyla ilgili görüşlerinizi almak isteriz.

Bugün dünyanın pek çok ülkesinde, kadınların siyasal karar süreçlerine eşit katılımını sağlamak için özel yöntemler uygulanıyor, bu yöntemler "pozitif ayrımcılık" veya "kota" olarak adlandırılıyor. Kota sisteminin amacı, siyasal karar organlarında yer alan kadın sayısının en az yüzde 30-40 oranlarına ulaşmasını garantileyebilmek. Türkiye'de, bundan sonraki seçimler için siyasal karar süreçlerinde kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla yapılacak en etkili değişiklik, kotanın yasal hale getirilmesi. Kota sistemini kabul eden diğer ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de kota uygulamasının yasallaşmasını sağlamak için anayasada, seçim, siyasi partiler ve yerel yönetimler yasalarında gerekli düzenlemelerin gündeme getirilmesi zorunludur. Kota sistemi uygulanan ülkelerde görüldüğü gibi, zamanla benimsenecek, düzene girecek ve olumlu etkilerini göstermeye başlayacak. Dolayısıyla sivil toplumun bu konudaki çalışmalarını sürdürmesi ve siyasi partiler ile yeni parlamentomuzun kota konusunu gündeme alması büyük önem taşıyor.

IMF ile 2008 yılının mayıs ayında sona erecek stand-by anlaşmasının ardından yeni dönemde paraya dayalı olmayan bir ilişki kurulacağı söylendi. IMF'yle birlikte hazırlanan ekonomik programı bugün itibarıyla nasıl değerlendirirsiniz?

2001 yılının ardından, Türkiye ekonomisinin yapısal dö-

22 Temmuz seçimlerinin ekonomideki belirsizlikleri ortadan kaldırdığını yeni bir büyüme ve atılım süreci potansiyelini ortaya çıkardığını düşünen Arzuhan Doğan Yalçındağ, AB kriterlerine uyum reformu sürecinin yavaşlamasını bir talihsizlik olarak değerlendiriyor.

30 söyleşi: Arzuhan Yalçındağ

“Önümüzdeki 7 yıllık sürecin somut hedefler doğrultusunda daha iyi tanımlanması ve kamuoyuna doğru aktarılması gerektiğini düşünüyoruz. AB’ye tam üyelik idealimizin toplumsal planda da güçlü bir şekilde benimsenmesi büyük önem taşıyor.”

nüşüm sürecine devam etmesi ve makro ekonomik istikrarın sağlanmasında, IMF ile birlikte hazırlanan ve kararlılıkla uygulanan program önemli bir katkısı oldu. IMF stand-by anlaşması, iç dinamiklerin yetersiz kaldığı durumlarda; önemli vazife görerek, ekonominin spekülatif dalgalanmalara karşı daha az duyarlı hale gelmesini sağlıyor. IMF destekli ekonomik program, popülist politika uygulamalarına dönme yollarını önemli ölçüde kısıtladı, böylece kamu bütçe açığının ve borç stokunun azaltılmasıyla beraber yüksek büyüme düşük enflasyon hedeflerine ulaşıldı. 2002-2006 döneminde, enflasyon tek haneli rakamlara geriledi, bütçe açığı ve kamu borç stoku Maastricht kriterlerine ulaşıldı, ortalamada yüzde 7,2’lik bir büyüme oranına ulaşıldı. Yapısal reform programı altında bankacılık sektöründe, kamu bankalarında, merkez bankası bağımsızlığında, özelleştirme sürecinde, bağımsız denetleyici kurullarda, kamu mali yönetiminde, tarım reformunda, piyasaların deregülasyonu ve liberalizasyonunda atılmış olan adımlarda, IMF programının önemli katkıları oldu. IMF’nin, kuruluş amacı gereği, dış dengesinde sorunları olan ülkelere uzun vadeli ve düşük maliyetli finansman yaratma görevinin Türkiye için henüz sona ermediğini düşünüyorum. Türkiye’nin şimdiye kadar göstermiş olduğu performansın, önemli olmakla birlikte, uzun dönemli sürdürülebilir kalkınma çizgisi açısından yeterli olmadığı gözden kaçırılmamalı. İstikrar doğrultusunda sağlanan başarılarla rağmen, reel ekonomideki yapısal dönüşümün başladığından söz etmek

mümkün değil. Türkiye’nin yapısal bir dış denge sorunu var. 2006’nın ikinci yarısından itibaren, iç talebin yavaşlamasıyla beraber cari açığın genişlemesi durdu. Ancak, diğer gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırıldığında, Doğu Avrupa ülkeleri ile beraber halen en yüksek açık veren ülkeler arasındayız. Mevcut seviyenin sürdürülebilir olduğunu söylemek mümkün değil. Cari açık, ekonomide kırılganlığa yol açmayacak seviyelere çekilmediği sürece IMF ile olan ilişkiler devam etmeli.

Türkiye’ye giren yabancı sermaye satın alma, birleşme ağırlıklı, beraberinde istihdam yaratamıyor. Siz nasıl yorumluyorsunuz?

Türkiye’ye son yıllarda yüksek miktarda giriş yapan doğrudan yabancı sermayenin tamamına yakını bankacılık ve haberleşme başta olmak üzere hizmet sektörlerinde faaliyet gösteriyor. Satın alma ve birleşme yoluyla giriş yapan yabancı sermayenin, mevcut üretim ve istihdam seviyesine katkıda bulunmadığı, ihracat yerine iç talebe yönelik üretim yaptığı, Türkiye’nin döviz kazancına katkıda bulunmadığı ve tam tersine kar transferleriyle ileride cari dengeyi olumsuz etkileyeceği düşünülebilir. Elbette ki, satın alma ve birleşme yoluyla giren yabancı sermayenin yaratacağı istihdam, o kurumun yeniden kurulması durumunda yaratılacak yeni istihdam seviyesinden düşük olacak. Ancak, Türkiye’ye yatırım yapan şirketler agresif büyüme stratejileri ile gelmekte ki, bu da satın aldıkları şirketin çalışan sayısının yükseltile-

siyle olabilir. Örneğin bankacılık sektöründe; satın alma ve devralmaların ardından istihdamın yükseldiği görüyoruz. Bununla birlikte, bankaların şube sayılarını önemli ölçüde artırmaya yönelik çalışmaları olduğunu biliyoruz ki, bu yatırımlar da sektördeki istihdam sayısını olumlu etkileyecektir. Türkiye ekonomisi için en faydalı yatırımlar "Green Field" olarak nitelendirilen; mevcut şirketler yerine, sermaye stokunu artıran ve ihracata yönelik üretim yapan yatırımlardır. Ancak dünya geneline bakıldığında, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ilk önce satın alma yoluyla ve hizmet sektörlerine giriş yaptığı, daha sonra "Green Field" yatırımlara yöneldiği görülüyor. Türkiye de benzer bir süreçten geçiyor. İçinde bulunduğumuz bu dönemi, "Green Field" yatırımlara ulaşma adına bir geçiş dönemi olarak değerlendiriyorum. Bununla birlikte, yabancı yatırımların Türkiye'nin sermaye stokunu artırmadığı düşünülse dahi, şirketlerini yabancı yatırımcılara devreden yerli yatırımcıların, ellerindeki fonları mutlaka yeni yatırımlara dönüştüreceklerini ve toplam sermaye stokunun artacağını düşünüyorum. Böylece, "Green Field" yatırımları yabancılar yerine yerli sermayedarlar tarafından yapılmış olacak.

Seçimler AB uyum ve adaylık sürecimizi nasıl etkiledi? 2014'te tam üyelik mümkün görünüyor mu? AB yolunda kaybettiğimiz zamanı telafi edebilecek miyiz?

AB ile ilişkilerimizde gelmiş olduğumuz noktada artık tam üyelik için bir tarih belirlemenin önemini dikkate alarak, bu tarihin, 1 Ocak 2014 olması gerektiğini vurguladık. 2014 tarihi, AB'nin yeni bütçe dönemi ve Avrupa Parlamentosu seçimleri göz önüne alınarak belirlendi. Tam üyelik hedefi doğrultusunda, AB konusunda partiler üstü bir anlaşma sağlanmalıdır. 2014 yılına gelindiğinde Türkiye'nin geride başarılı bir müzakere süreci bırakmış olması gerekir. Önümüzdeki yedi yıllık süre-

mıza hızla devam ediyoruz. Avrupa Komisyonu İlerleme Raporu öncesinde AB başkentlerinde yürütülen bilgilendirme faaliyetlerine Brüksel ve Londra'daki temaslarımızla başladık. Bu ziyaretler kapsamında AB'nin genişlemeden sorumlu üyesi Olli Rehn, AP Başkanı Hans Gert-Pöttering, İngiltere AB Bakanı Jim Murphy ve birçok Avrupalı parlamenter ile bir araya gelme şansımız oldu. Olli Rehn temasları sırasında özellikle 301. madde konusunu vurgulayarak bu maddede yapılacak bir değişikliğin Türkiye için olumlu olacağına değindi. Bundan sonra da bilgilendirme faaliyetlerimiz kapsamında Avrupa ülkelerindeki muadil kuruluşlarımız, siyasiler ve sivil toplum örgütleri nezdinde çalışmalarımızı devam ettireceğiz.

Yılın son çeyreğine girdik ekonomik ve siyasi olarak 2008'den beklentileriniz nedir?

Enflasyon ve bütçe göstergelerinin iyileştirilmesi ve sürdürülebilirliği konusunda endişelerin doğduğu, cari açık ve işsizlik oranlarının aşağıya çekilemediği bu dönemde reform sürecinin yavaşlaması bir talihsizlik. İçinde bulunduğumuz dönemde; enflasyon, işsizlik ve cari açık cephesinde yaşadığımız bu sıkıntıların giderilebilmesi için en kısa zamanda reform sürecine yeniden bir ivme kazandırmamız gerekiyor. Reform sürecinin yapısal reformlardan mikro ekonomik reformlara doğru genişletilmesi ve derinleştirilmesi, piyasalara, hükümetin ve Türkiye'nin kalıcı ekonomik kazanımlar konusundaki ısrarını kanıtlayacak. Reform sürecinin özellikle iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi çerçevesinde planlanması gerekiyor. İş ve yatırım ortamını iyileştirecek önlemler, rekabet, verimlilik, üretim ve ihracat artışlarını beraberinde getirecek, bu da söz konusu mevcut sorunların çözümünde önemli bir adım olacak. Bu alanda atılacak adımlarla iş dünyasının 2008 yılından beklentilerinin çok daha fazla olacağını söyleyebiliriz.

cin somut hedefler doğrultusunda daha iyi tanımlanması ve kamuoyuna doğru aktarılması gerektiğini düşünüyoruz. AB'ye tam üyelik idealimizin toplumsal planda da güçlü bir şekilde benimsenmesi büyük önem taşıyor. 22 Temmuz seçimleri ile bir anlamda, kamuoyunun AB'ye güvenoyu verdiği kanaatindeyim. Çünkü AKP, AB yolunda en reformcu, en istekle yaklaşan parti ve Türk halkı yüzde 47'ye yaklaşan bir oy oranıyla AKP'ye destek verdi. Bu desteği, Türkiye'nin AB sürecine desteğinin de bir parçası olarak değerlendirmek mümkün. Bu son derece sevindirici. Önümüzdeki dönemde de, kamuoyu desteğiyle birlikte yeni hükümetin AB sürecinde çok cesur ve kararlı adımlar atması gerektiğini düşünüyorum. Bildiğiniz gibi, önümüzde iki önemli tarih var. Biri Kasım ayındaki Avrupa Komisyonu Türkiye İlerleme Raporu, diğeri ise Aralık ayında yapılacak olan Avrupa Birliği zirvesi. Kasım ayındaki İlerleme Raporu için, yeni hükümetin 301. maddedeki ifade özgürlüğü konusunda değişiklik yapması olumlu olacaktır. 10. Cumhurbaşkanımız Ahmet Necdet Sezer tarafından veto edilen Vakıflar Kanunu'nun da yeniden ele alınmasının gerekli olduğu kanaatindeyim. Bu iki konu üzerinde bir ilerleme elde edebilirsek raporun hazırlanmasına olumlu bir katkı sağlayacağımıza inanıyorum. Bunlar kısa vadede yapmamız gereken şeyler. Uzun vadede ise 2006 yılının sonunda müzakere sürecinde dondurulan sekiz başlık konusunda adım atmak gerekiyor. Biz her zaman olduğu gibi TÜSİAD olarak, AB'ndeki bilgilendirme çalışmalarını

Atılım süreci başladı

"2007 yılında art arda gelen bir dizi siyasi gelişmenin yol açtığı belirsizlikler genel olarak toplumda bir bekle-gör sürecinin hakim olmasını getirmişti. 22 Temmuz 2007 seçimleri ile bu belirsizlikler geride kalmış ve ekonomide yeni bir büyüme ve atılım süreci potansiyeli ortaya çıkmıştır. 2001 krizi sonrasında uygulamaya koyulan ekonomik programın üç temel ayağı vardı. Bunlar da bütçe açığının azaltılması, enflasyonun aşağı çekilmesi ve önceki krizlerin temelini oluşturan alanlarda gerekli reformların hayata geçirilmesini kapsamaktaydı. Gelinek nokta itibarıyla her üç başlık altında da önemli başarılar elde edildiği inkar edilemez. Ancak, her üç konuda da hala önümüzde uzanan zorlu bir yol olduğu söylenebilir. Enflasyon seviyesi tek haneli rakamlara gerilemiş olsa bile henüz gelişmiş hatta gelişmekte olan ülkelerin ortalama seviyelerinden yüksek sayılabilecek bir noktadadır ve daha düşük seviyelere çekilmesi yönünde bir direnç göstermektedir. Bütçe açığı ihmal edilecek noktaya kadar gerilemiştir ama bu seviyenin sürdürülebilirliği konusunda endişeler vardır. Reform süreci ise, sosyal güvenlik ve vergi gibi, çok kapsamlı etkileri olacak reformların gerçekleştirileceği bir noktada tıkanıklık göstermeye başlamıştır."

Ses avcıları

Son yıllarda hayatımıza giren yeni mesleklerden biri ses tasarımcılığı. Özellikle büyük bütçeli filmlerde karşımıza çıkıyor. Ancak tiyatro, dans gibi performans sanatlarında, cep telefonu gibi endüstriyel ürünlerde, internet sayfalarında ya da müzik parçalarında da sesin bambaşka tonlarıyla karşılaşıyoruz. Sabancı Üniversitesi'nde ses tasarımı dersleri veren Selçuk Artut, teknolojinin sunduğu imkanlar sayesinde doğada var olan sesleri taklit etmenin ötesinde, olmayanların da üretilebildiğini söylüyor.

Ses tasarımcılığı 1950'lerde Fransız Pierre Schaeffer tarafından geliştirildi. Müzik eğitimi olmayan radyocu Schaeffer, geliştirdiği ses tasarlama yöntemleriyle bu işin öncülüğünü yaptı. Bugün ise ses tasarımcılığıyla film okullarından, ses mühendisliğinden, görsel sanatlar ve iletişim fakültelerinden mezun olanlar uğraşılıyor. Ses tasarımı örnekleme, fiziksel modelleme gibi birçok ses sentezleme teknikleriyle yapılıyor. Diğer tasarım disiplinlerindeki yaratıcı düşünce, araştırma ve gözlem gibi unsurların ses tasarımında da ön planda olduğunu belirten Artut, aktif bir ses tasarımcısının elinde kayıt cihazı ve kulaklıkla dolaştığını anlatıyor ve bu kişileri "ses avcıları" olarak tanımlıyor.

Artut, eğitmen tarafının dışında müzikle aktif olarak uğraşılıyor. Replikas müzik grubunun bas gitaristi Artut, yurtdışında çeşitli gruplarda da performans sergiliyor.

Aynı zamanda interaktif medyayla uğraşılıyor, web tasarımları yapıyor, fiziki etkileşim projeleri üretiyor.

Neden var olan sesler dışında seslerin peşindediniz?

İnsanların dünyanın doğasını çözmeye çalışmasının bir sonucu. 19. yüzyılın sonlarında dünyadaki kaos araştırılmaya başlandı. Kuantumcular neler oluyor sorusunun peşinden gitti. Bu süreçteki en önemli itici güç endüstri devrimi oldu. Çünkü insanlar endüstri devrimiyle birlikte makinelerle tanıştı. Makineler doğanın yeni sesleri olmaya başladı ve insanlar bunu taklit etmeye çalıştı. Eskiden bir hayvanın bağırma sesini yapmak için bir enstrüman kullanılırken, bir makinenin sesini yapabilecek dijital teknolojiler üretilmeye başlandı. Ses de yazı gibi bir anlatım, ifade yöntemi olarak film sektörüyle gelişti. Filmde kurgulanan sahnelere etkileyici olması için çeşitli sesler eklenmeye başlandı. Ses tasarımı zamanla müziğe de girdi.

Film endüstrisinde ses kullanımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Filmlerde, özellikle dizilerde ses yoğun olarak kullanılıyor.

Ses derin bir anlatıcılığa sahip ve görüntü olmadığında da büyük etki yaratabiliyor. Örneğin Kill Bill filminde bir mezar sahnesi var. Görüntü karanlık ama ses her şeyi anlatıyor, yönetmenin vermek istediği duyguyu rahatlıkla izleyici geçiriyor. Ancak filmlerde ses kullanımını iyi dengelemek gerekiyor, çünkü abartıldığı zaman izleyici filminden uzaklaşabiliyor. Her noktada, her yerde ses kullanmak zorunlu değil.

Tiyatro, dans gibi performans sanatlarında ses nasıl kullanılıyor?

Bu alanlarda ses aktif bir şekilde kullanılıyor. Son yıllarda ses interaktif boyutuyla da performanslarda yerini alıyor. Filmlerde ses önceden hazırlanıyor ve filme monte ediliyor. Tiyatroda ise her şey canlı ve daha heyecanlı. Performansçının konumuna, durumuna ya da herhangi bir davranışına göre yapılan, onunla interaktif bir şekilde yürüyen ses tasarım projeleri oluyor. Bu durum teknolojik gelişmelerle ortaya çıktı. Kamera ve sensör algılarıyla performansçının müziğe eşlik ettiği ve müziği yönlendirdiği işler yapılıyor. Bunlar izleyiciyi daha çok etkiliyor, gösterilere apayrı bir renk veriyor.

“Replikas bir okul”

Selçuk Artut (bas gitar), Gökçe Akçelik (vokal, gitar), Barkın Engin (gitar, vokal, kalve), Orçun Baştürk (davul) ve Özer Yalçinkaya'dan (samplers, klavye) oluşan Replikas grubu, Anadolu kültüründen beslenen avangard müzikleriyle yenilik arayışında olan müzikseverlerin can simidi olarak tanımlanıyor. 1993'te kurulan grup “Köledoyuran”, “Dadaruhi” ve “Avaz” adlı albümleriyle müzikseverlerle buluştu. “2 Genç Kız” filminin ve Fatih Akın'ın “İstanbul Hatırası: Köprüyü Geçmek” belgeselinde “Şahar Dağı” adlı parçayı yaptı. Artut, Replikas'ı bir okul olarak gördüklerini söylüyor.

Sinemadan tiyatroya, reklamlardan dans gösterilerine kadar birçok alanda sesin değişik renkleri ve efektleriyle karşılaşırız. Amaç izleyicileri etkileyebilmek. Bunun için “ses avcıları” iş başında.

Teknolojik gelişmelerin ses tasarımına etkisi nedir?

İnsanlar Alexander Graham Bell'in kurduğu laboratuvarında ses üzerine deneyler yaparken değişik sesler çıkaran cihazlar ortaya çıktı. 1970'lerde müziği elektronik olarak işleyen synthesizer teknolojisinin müziğe girmesiyle ses teknolojisiyle uğraşan bir sektör oluştu. İnsanlar kendi enstrümanlarını üretmeye başladı. Yaklaşık 20 yıldır kullanıcıya yönelik kayıt imkanı veren, yeni sesler bulmayı ve bu sesle etkileşim kurmayı sağlayan birçok yazılım yaratıldı. Hikayenin çıkış noktası teknolojiydi. Bugün teknoloji ve ses tasarımı arasında karşılıklı bir etkileşim hüküm sürüyor.

Ses tasarımı nasıl gerçekleşiyor?

Ses tasarımında süreç ihtiyaca göre farklılaşıyor. İnternet siteleri, cep telefonları, filmler gibi pek çok alanda ses tasarımına ihtiyaç olabilir. İnsanlar şarkı söyleyerek de ses üretebilir. Aslında ses tasarımında önemli olan kullandığınız araç değil, çünkü araçlar sizi kısıtlayabilir. Ses tasarımı sabır gerektiren bir süreç ve burada en önemli karar verici kulaklarımız. İnsan bir sesi hayal ederken bunu kulaklarında duymaya çalışıyor. Ses tasarımcısı genellikle görselliği kuran kişiyle çalışır. O kişiye “şuna benzesin, buna benzesin” gibi havada kalan, sihirli kelimeler kullanır. Karşılıklı etkileşimle bir sese karar veriliyor ve ses tasarımcısı o sesin peşine düşüyor, yani bir tür ses avına çıkıyor. O sesi nereden elde edeceğini bulmak için bir avcı gibi gözlem ve araştırma yapıyor.

Bir ses tasarımcısı nasıl çalışır?

Aktif bir ses tasarımcısı genelde elinde kayıt cihazı ve kulaklıkla dolaşır. Nereden ne yakalanacağı belli olmaz. Hep manipülasyonu düşünür. Folley recording diye bir yöntem var. Örneğin bir sahnede araba birine çarpacaksa, o sesi elde etmek için bu olay meydana getirilip ses kaydedilmiyor. O ses yaratıcı düşünceyle elde edilmeye çalışılıyor. Örneğin bir meyve sıkılıyor. Bir ses tasarımcısı sürekli neyi nasıl manipüle edeceğini düşünür. Kaza sesini yapmaya çalışırken başka sesler de bulmak için uğraşır. Kaydettiği seslerle çözüm bulamazsa, onu taklit eden şeyler bulmaya çalışır. Bu tamamen yaratıcı bir süreç.

Ses üretmek için ne tür yöntemler kullanılıyor?

Farklı ses sentezleme yöntemleri var. Ses sıfırdan yaratırken fiziki denklemlerle ifade edilebilecek unsurlar kullanılır. Basit anlamda şöyle söyleyebilirim: Küçük bir sesle oynayarak yeni sesler üretiyorsunuz. Diğer bir yöntem örneklemeye. Bu 1950'lerden sonra Pierre Schaeffer'in öncüsü olduğu bir akım. Kaydedilmiş sesleri kullanarak yeni sesler buluyorsunuz. Bir başka yöntem fiziksel modelleme. Bu bilgisayar teknolojisiyle üretiliyor. Bilgisayarda bir enstrümanın matematiksel yapısı oluşturuluyor. Sesi parametrelerle oynayarak yapabiliyorsunuz. Enstrümanlarla ilgili taraf biraz simülasyona dönüştü. Örneğin bir sahnede piyano sesi kullanılacaksa, bilgisayardaki bir simülasyonla yaratılan sesi kullan-

mayı tercih ediyorlar. Piyanoya gerek kalmıyor. Bu da özellikle küçük ölçekli projelerde maliyetleri azaltıyor. Bunlar gibi değişik ses tasarımı yöntemleri yaratılmaya devam ediliyor.

Türkiye'de ses tasarımı ne kadar biliniyor?

Türkiye'de sektörün büyük olmaması nedeniyle ses tasarımını alaylı kişiler yapıyor. Son dönemde Türk sinemasının yaptığı atakla birlikte birçok insan yurtdışına gidip ses tasarımı eğitimi almaya başladı. Bu alanda eğitim veren kurumlardan biri İstanbul Teknik Üniversitesi Müzik İleri Araştırmalar Merkezi. Burada ses mühendisliği ve ses tasarımı eğitimi veriyorlar. İkinci örnek benim ders verdiğim Sabancı Üniversitesi. Ses ve görüntü ile ses projeleri derslerine giriyorum. Yüksek lisans eğitiminde de verilen projeler var.

Ses tasarımının müzikteki yeri nedir?

Ses tasarımı, herhangi bir sesin bir müzik elemanı olarak kullanılmasıyla birlikte müzikte de yerini aldı. Müzikte tasarımdan öte sanatsal boyut söz konusu. Bir tasarım olabiliyor, ama anlatım niteliği ve ifadesi olarak soyut. Aslında sanat dalları içinde en soyut olan müzik. Ses tasarımı kısmından besleniyor, ama müzik olma halini devam ettiriyor. Bunlar çok yeni olduğu için belirli müzik tarzlarında ses tasarımının kullanıldığını söylemek mümkün değil. Klasik müzikte yer almıyor. Daha çok elektronik müzik ve hiphop'ta ciddi bir yeri var.

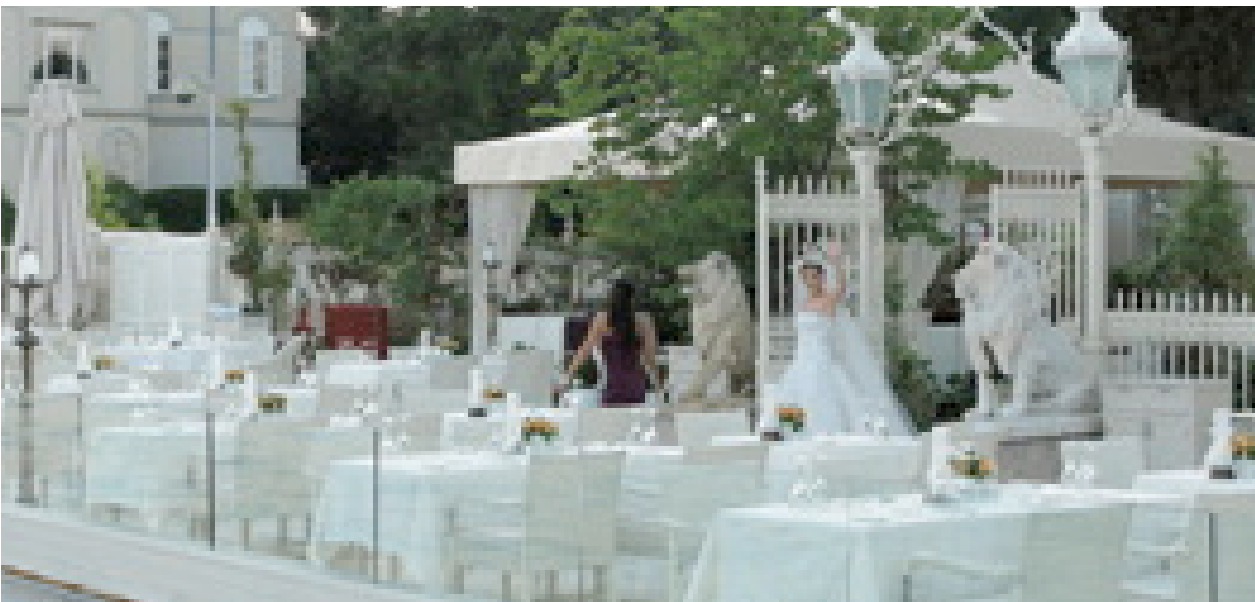
34 pazarlama: Yelda İpekli

röportaj: taner gezer

Sait Halim Paşa'yı konumlandırmak

Yaklaşık 20 yıldır farklı sektörlerde marka tasarımı ve konumlandırması yapan Yelda İpekli şu sıralar Sait Halim Paşa Yalısı'nı konumlandırıyor. Yalının imajını değiştirmek için çaba sarf eden İpekli, daha çok düğün ve davetlere ev sahipliği yapan mekanı, 24 saat yaşayan bir cazibe merkezine dönüştürdü.

Marka, çağımıza damga vuran kavramlardan biri. Tüketiciler artık yalnızca ihtiyaçtan dolayı ya da rasgele alışveriş yapmıyor. Satın aldığımız her ürün kendimizi ifade etmemizi sağlıyor. Satın alma kararlarımızı markalar yönlendiriyor. Bu nedenle ürünün bir kişiliğe, bir tarza bir imaja sahip olması her şeyin ötesinde bir önem kazanıyor.

Bu noktada devreye marka konumlandırma kavramı giriyor. Konumlandırmanın Türkiye'deki en yetkin isimlerinden biri ise marka tasarımı ve konumlandırma konusundaki çalışmalarıyla tanınan Yelda İpekli. İpekli şu sıralar Sait Halim Paşa Yalısı'yla meşgul.

Rihtimindeki iki arslan heykelinden dolayı "Arslanlı Yalı" adıyla da anılan Sait Halim Paşa Yalısı, dekorasyonunda ağır arabesk unsurlar kullanıldığından, küçük bir Arap sarayını andırıyor. Tarihi boyunca defalarca yıkılıp yeniden yapılan, birçok yangın geçiren yalının epey karışık bir hikayesi var.

Yalının bilinen ilk sahipleri Düzoğulları ailesi. Düzoğullarından kalan yalıyı Aristarhis ailesi tamamen yıktırarak 1863 yılında yeniden inşa ettirmiş. Yalı, 1876 yılında Prens Abdülhalim Paşa'nın mülkiyetine geçmiş. Abdülhalim Paşa, harap durumdayken satın aldığı binayı bir kez daha yıktırılmış ve Çanakkaleli mimar Petraki Adamandis'e yalidan çok bir sahil sarayı olan bugünkü yapıyı inşa ettirmiş. Yalı o dönemde gerek ana binası, gerek deniz hamamlarıyla, hem döneminin seçkin bir yapısı, hem de Boğaz'a o dönemin damgasını vuran eklektik anlayışa uygun yapıların belki de en özgünlerinden biriydi. Abdülhalim Paşa'nın 1890 yılında ölümünün ardından oğlu Sait Halim Paşa 1894 yılında yalının sahibi oldu. Bina 1968'de Sait Halim Paşa'nın varisleri tarafından Turizm Bankası'na satıldı ve kumar-

hane olarak kullanıldı. Kumarhane 1972 yılında Hilton'a devredildi. 1974 yılında tadilatı geçen yalının asıl büyük renovasyonu 1980-1984 yıllarında, Turizm Bankası tarafından gerçekleştirildi. Bu dönemde bahçesi restoran, odalarının bir bölümü müze olarak kullanıldı. Başbakanlık yazlık konutu olarak da hizmet verdi. 1995'te, Tansu Çiller'in başbakanlığı döneminde çıkan sır dolu yangında büyük bölümü kül olan yalı 1998-2002 yılları arasında süren çalışmalar sonucunda tekrar yenilendi ve "Başbakanlık Resmi Konuk Evi" adı altında hizmete açıldı.

İpekli, Hacettepe Üniversitesi'nde işletme eğitimi aldı, London School of Economics'te kurumsal kimlik konusunda master yaptı. Marka yaratımı ve marka konumlandırma konusunda uzman. Yaklaşık 20 yıldır farklı sektörlerde marka yönetimi başlığı altında marka tasarımı ve konumlandırması yapıyor. Şimdi de işte bu yalıyı "konumlandırıyor". Biz de kendisini yalıda bulduk ve bu konumlandırmayı sorduk...

Konumlandırma nedir?

Bir ürün ya da hizmetle ilgili, beklentilerle rekabetin keştiği noktada farklı bir kurgulama yapmak gerekiyor. Var olan markayı, rekabeti ve trendleri göz önünde bulundurarak uzun vadede itibarını ve karlılığını destekleyecek şekilde tanımlamalıyız. Buna konumlandırma adı veriyoruz. Bir anlamda markanın imajını yaratıyoruz.

36 pazarlama: Yelda İpekli

Yani, markanın ticari olarak bir anlam kazanmasına, aynı zamanda onu yaratan, yöneten, onun için emek verenlere de bir itibar sağlamasına olanak tanıyan bir algı oluşturuyoruz.

Bu süreç nasıl geliyor?

Trendleri, dünyada olup bitenleri çok yakından takip ediyoruz. Bir taraftan da ürün ya da hizmetin hangi hedef kitleye oynadığını, o hedef kitleye ne vaat etmeyi düşündüğünü belirlemeye çalışıyoruz. Bu süreçte yalnızca müşterinin değil, o markaya hizmet veren, emeği geçen herkesin ne düşündüğü de çok önemli. Bunlara iç müşteri adı veriyoruz. Bütün bu çalışmaları organizasyon içindeki herkesle paylaşıyor, eğitim günleri düzenliyoruz. Bu sayede markayla ilgili ortak bir ruh oluşturuyoruz.

Konulandırmaya insanlar, şirketler nasıl bakıyor? Yeterince değer verilen bir kavram mı?

Günümüzde iş hayatı o kadar telaşlı, yoğun ve hızlı geliyor ki, insanlar bu yoğun tempo içinde "Ben beş yıl sonra nerede olmalıyım, 10 yıl sonra bu karlılığımı devam ettirmek için neler yapmalıyım?" gibi şeyleri düşünenecek vakit bulamıyor. Vakit bulduklarında ise çok yorgun oluyorlar. Bu nedenle en temel hata bugünkü başarıya kanıp, "nasıl olsa kazanıyorum" düşüncesine kapılıp, gelecekle ilgili yatırım yapılmaması. İkinci temel hata ise "Ben en büyüğüm" demek. En iyi olabilirsiniz ama gözünüzü, kulağınızı, radarlarınızı açık tutmanız, dünyanın, rekabetin, müşterinin nereye gittiğini bilmeniz gerekiyor. Çünkü müşterinin beklentilerini karşılamadığınız sürece en iyiliğiniz müşterinin ömrüyle sınırlı kalıyor. Ama bir markanın ömrü bir nesille ölçülmemelidir. Bunlara eşdeğer, üçüncü bir hata da insanların bunu pahalı bir yatırım, zor bir iş gibi algılaması. Çok net tanımları olmayan bir yatırım olduğu için insanlar ilk

Yelda İpekli

etapta algılamakta zorlanıyor. Oysa bu şirketin, markanın geleceğine dair çok önemli bir çalışma.

Hedef kitleyi belirlerken neleri göz önüne alıyorsunuz? Her marka tüketiciye ucuzluk, kullanım kolaylığı gibi şeyler vaat eder. Türk tüketicisinin bunlar arasında belirgin bir yönelimi var mı?

Geçtiğimiz yıl Norveç'te bir pazarlama konferansına katıldım. Orada konuşulan konulardan biri de Türkiye'ye'di. Kozmopolit yapısı nedeniyle Türkiye'de bir müşteri, hedef kitle tanımını net sınırlarla çizmek gerçekten çok zor. Bırakın Türkiye'yi, İstanbul'un bile belli değil. Bu nedenle Türkiye'deki müşterilerin beklentileri konusunda net tanıma ulaşmak doğru ve sağlıklı olmayabilir. Hedef kitle tanımını, ürün ya da hizmetin hitap edeceği kitlenin doğru tanımını oluşturup o kitlenin beklentilerinin ne olabileceğini, dünyadaki örnekleri ele alarak daha hücresele çalışmak gerekiyor.

Peki, bir yalı nasıl konumlandırılır?

Öncelikle bu yalının kamuoyunda nasıl algılandığını, insanların burasıyla ilgili neler düşündüğünü araştırdık. Profesyonel araştırmaların yanı sıra benim ekibimle birlikte yaptığım araştırmalar da var. Burayı belirli bir dönem içinde kullanmış kişilerle randevulaşip yalıtı bana anlatmalarını istedim. Karşımıza daha çok düğün ve özel davetlere ev sahipliği yaptığı bir mekan çıktı. Oysa yalının tarihsel bütünlüğü ve kendi içindeki ihtişamını

göz önüne alarak bir tek bununla sınırlı kalmamalıydı. Bu iddiayla yola çıkarak buraya yeni bir tanım getirdik. Sait Halim Paşa Yalısı herkese açık, modern Osmanlı mutfağı tarzında hizmet sunan bir restorani, müzayecilerin yapıldığı salonları, önemli sanatçıların sergilerinin yer aldığı, odalarında klasik müzik dinletilerinin, caz konserlerinin yapıldığı, yani belirli saatlerle sınırlı olmadan yaşayan belirli bir yaşam tarzını benimseyen kişilerin keyif alabileceği bir yer haline getirelim istedik. Ardından organizasyonu bu yeni tanıma uyacak şekilde güçlendirdik. Çalışanlarımızı, çalışanlarımızın bakış açısını baştan kurguladık. Bu konuda çok iyi olduğumuzu düşünüyorum. Logomuzu yeniliyoruz. Kurumsal renklerimizden tutun da kurumsal ifademize kadar bir değişiklik yapıyoruz. Şimdi "Kaldığı yerden" sloganıyla kamuoyuna biz hazırız diyoruz.

Kendinizi nerede, ne şekilde konumlandırıyorsunuz?

Ben lüks tüketime giren, üst gelir seviyesine, yaşam kalitesi yüksek, hayat algısı geniş olan kesime hitap eden markaları daha iyi hissedip daha iyi yapabildiğimi düşünüyorum. Bu tarz markalar içinde daha farklı re-

kabet avantajları, daha farklı hikayeler yaratılabildiğini düşünüyorum.

Hangi markayla çalışmak isterdiniz?

New York tüm dünyada ciddi bir şehir markasıdır. İstanbul'un da bu tarz bir tanıma ulaşmasını, İstanbul'un gerçek anlamda bir marka kimliğini oluşturmayı gerçekten çok isterdim.

İstanbul için bir marka kimliği yaratırken zihninizde nasıl bir İstanbul canlanıyor?

İstanbul çok kimlikli ama bir o kadar da kimliksiz bir şehir. Bence en temel marka vaadi budur. Bu şehir aynı zamanda içinden zenginlik fıskran, kendi derinliğine ulaşmış bir şehir. Bu derinliği kullanmaya, derinliklerin ne olduğunu anlamaya çalışır, bunları ön plana çıkartırdım. Bu yalnızca dini ya da kültürel zenginlik değil. Her anlamda birçok ülkenin sahip olmadığı bir zenginliğe sahip. İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti seçildi. Ancak bunun için daha fazla doldurmalı. Yalnızca kültürle sınırlı kalmamalı, sosyolojik olarak, ekonomik olarak da hatta politik olarak tanımlanması gerektiğini düşünüyorum.

Aslanlı Yalı

Sait Halim Paşa Yalısı'nın dış yüzünde ampir etkisi, içerde eklektik derleme dekorasyonu ile eklemeli stil hakim. Geleneksel boğaz yalısı tipindeki binada orta sofa etrafındaki odalar ile çevreleniyor.

Rıhtımda harem ve selamlık yönlerine giden kapılar var. Bu kapılardan selamlık bahçesine açılan önündeki iki aslan heykelinden dolayı yalı "Aslanlı Yalı" olarak da anılıyor. Aslan heykelleri Sait Halim Paşa'ya kılıç kuşanma hediyesi olarak İtalya ve Almanya'dan gönderilmiş. Bahçenin kuzey ucunda minik bir deniz hamamı bulunuyor. Üç yönden de denize girilebilen hamam sonradan tahliye edilmiş.

Yalının ikinci katından, altından yol geçen, kafesli kuru bağlantısı ise 1958'de cadde genişletilirken yıktırılmış. Günümüze ulaşmayan bir diğer bölüm de Selamlık bahçesinde bulunan kayıkhanesi.

38 gelenek: kuklacılık
hazırlayan: esra karadaş fotoğraflar: özgür güvenç

Çağdaş Geppetto'lar

Çağrı Yılmaz ve Emre Tandoğan

Kuklacı mı kuklayı oynatır, kukla mı kuklacıyı? Bir kukla oyunu seyrederken insanın zihninin derinliklerindeki soru işareti budur farkına varmasa da. Sahnede ağlar, güler, oynar, konuşur... Bütün canlılık alametlerine sahiptir kukla. Ama bir de kuliste görün onu... O dipdiri varlık bir masaya, boş bir çuval gibi yığılıvermiş, ipleri de yanı başına konulmuş. Az önce canlılığından şüphe etmediğiniz kukla, ölüvermiş.

Binlerce yıldır böyle bu. Bir kukla ne zaman hayat buldu bir insanın parmaklarında, bilen yok. İlk gölge kuklalarının Yunan felsefesinde yeri var. Yunanlılar, teatral sunumlara çok meraklıymış. Kuklacılar, köyden köye dolaşip gösteriler yaparlarmış. Aristo ve Platon'un eserlerinde kukla tiyatrolarından söz ediliyor. Başka bir görüşe göre kuklacılık ve gölge oyunu ilk defa Çin'de ortaya çıkmış. Çinli kukla sanatçıları, çeşitli hayvan derilerinden yapılan kuklalar kullanmışlar. Mısırlılarda kilden ve topraktan kuklalar yapılmış. Dünyanın türlü yerlerinde bulunan kuklalar insanları eğlendirmiş, düşündürmüş, hatta dini seremonilerde kullanılmış. Kısacası "hangimiz kukla?" dedirtecek denli insan hayatına müdahil olmuş.

Her şey bir hayal

Kuklacılığın geleneği bizde de eskilere dayanıyor. Osmanlılar döneminde "çadır" denen perdede oynatılan gölge kuklaları, Karagöz ve Hacivat'ı anmadan geçmek mümkün değil. Ülkemizde ipli kukla, el kuklası, araba kuklası, iskemle kuklası gibi türlerle bilinen kukla sanatı 19. yüzyıl sonlarında önemini kaybetmeye başladı. Cumhuriyet döneminde sınırlı sayıda sanatçı kuklayı yaşatmaya çalıştı. İlgisizlik yüzünden yok olmak üzere olan kukla tiyatrosunun başkahramanıysa İbiş.

Ama İbiş'in göz göre göre ölümüne razı olmayanlar da var. Ahşap Çerçeve Kukla Tiyatrosu, kuklaya can ver-

rindeki olgular korunurken yenilikler de eklenmiş. Önümüzdeki yıl İstanbul Kukla Festivali'nden sonra oyun herkesle buluşacak.

"Doğu'da ve Avrupa'da kukla tiyatrosunun varlığı gelenekseldir. İnsanlar kukla tiyatrosuna giderler. Burada ise kukla, tiyatronun yan kolu gibi algılanıyor. Festivalere olan ilgi, kukla tiyatrosu kültürlerinden dolayı Türkiye'deki ilgiye oranla bir hayli fazla" diyor Tandoğan. Çağrı Yılmaz da, yurtdışında yalnızca kukla tiyatrosu için yapılmış sahneler olduğunu, örneğin, Avusturya'da Devlet Kukla Operası bulunduğunu ekleyerek bir kıyaslamaya giriyor: "İstanbul'un en önemli sahnesi AKM. Avusturya'da AKM büyüklüğünde ve AKM'nin imkanlarına sahip bir kukla tiyatrosu var." Umutları Türkiye'de de kukla tiyatrosunun ilgi görmesi.

Bir kuklaya can vermek

Ahşap Çerçeve, yalnızca oyun sergilemiyor. Aynı zamanda kukla tasarımını da iş ediniyor. Hatta asıl işi bu belki de. Kukla tasarımı gördüğümüz kadıyla zor bir iş. Ama Tandoğan ve Yılmaz verdikleri eğitimlerle zoru kolaylaştırıyorlar. Her kuklanın üretim süreci birbirinden farklı. Genel olarak ipli kukla merak edildiği için ondan söz ediyor Yılmaz: "Bir kuklanın yapım süresi yaklaşık üç haftayı buluyor. Hemen hemen bütün gün çalışmak zorunda kalıyorsunuz. Çizim aşaması, oyma aşaması ve kesim aşaması var her kuklanın, daha sonra eklemlerini iple bağlayıp oynatıyorsunuz. En uzun dönemde yapılan kukla türü ipli kukla."

Tandoğan, kuklanın yalnızca görselliği değil mekanik yanıyla da diğer plastik sanatlardan farklı olduğundan söz ediyor: "Kuklayı yaptıktan sonra nasıl hareket ettireceğinizi de hesaplamak zorundasınız. Teknik bir çizim ve bilgi gerektiren bir sanat." Tandoğan'ın verdiği

Hareket eder, konuşur, coşar, ağlar... Tüm bunları kendi iradesiyle yapamayışı açmazdır kuklanın. Varlığı bir kuklacıya, oynatıcıya bağlıdır. Kuklacı yoksa kukla da yoktur.

İki haftada ipli kukla

İki hafta süren atölyede, teknik çizim, çizimi malzemeye aktarma, kesim ve oyma, papier mache (kaplama), boyama ve mekanizma aşamalarıyla ipli kukla yapımını öğreniyorlar.

Atölye süresi bitiminde her katılımcı kendi yaptığı 50 cm boyunda bir ipli kuklaya sahip oluyor ve oynatma derslerine geçiyor. Ahşap Çerçeve'de bunun dışında, sopalı kukla yapım atölyesi, el kuklası yapımı ve oynatımı, maske atölyesi ve deriden Karagöz yapım atölyesi de bulunuyor.

mek üzere yola çıkmış. Beyoğlu Firuzağa'da bir kukla atölyesi ve tiyatrosu. Kurucuları Emre Tandoğan ve Çağrı Yılmaz. Aslında olacak iş değil onların yaptığı. Teknoloji çağında ilkel kuklalar! Çadır denen perdede oynatılan gölge oyununa "çadır hayal" denirmiş... Olmayacak işleri olduranların tek dayanakları da hayal değil mi? Kuklaya heves edip Prag'a gitmişler. Kukla yapımı üzerine eğitim almaya... Ahşap ve oyma kukla tekniği üzerine çalışmışlar orada. Sonrasında Almanya'da Japon tiyatrosu Suzuki üzerine çalışmalar yapıp Türkiye'ye dönmüş ve İzmir'de Ahşap Çerçeve Kukla Atölyesi olarak çalışmalara başlamışlar. Kukla tasarımı, tasarlanan kuklaların uluslararası festivallerde sergilenmesi, Devlet Tiyatroları için kukla yapımı, televizyon programları için projeler ve en sonunda İstanbul... Şimdi İstanbul'da dersler veriyor oyunlar çıkarıyorlar.

Kuklayla Romeo ve Juliet

Sergiledikleri oyunlar öyle basit çocuk piyesleri falan değil. Klasik eserleri kuklalar aracılığıyla oynuyorlar. Örneğin Romeo ve Juliet, Büyüklere Masallar... Notre Dame'ın Kamburu ise tamamen kendi şekillendirdikleri bir oyun. Emre Tandoğan, bu oyunda kukla tiyatrosunda yeni kavramlar oluşturmaya gayret ettiklerini, farklı kukla biçimlerini kullanarak kukla tekniğine dair yeni çalışmalar ürettiklerini söylüyor. Notre Dame'ın Kamburu, sözsüz bir oyun. Daha çok görsel öğelerin ön planda olmasına dikkat edilmiş. Victor Hugo'nun ese-

bilgiye göre, kukla pahalı bir uğraş. Örneğin Prag'da kuklalar yaklaşık 20 Euro'dan başlıyor, sanatçının yaratıcılığına göre 5 bin Euro'ya kadar çıkabiliyor. Kuklanın yapım maliyetinde malzemeden çok sanatçının emeği ve yaratıcılığı ön planda. İnşaat malzemelerinden, tel-den, tahtadan bile kukla yapılabilir. Ama Tandoğan'ın vurgulamak istediği şu: "Eğer sanat eseri almak istiyorsanız onun tasarım bedelini ödersiniz." Perakende satışa yönelik kukla yapmadıklarını da hemen ekliyor. Yalnızca sanata yönelik kurumlara satış yapıyorlar.

Hedef kukla sahnesi

Ahşap Çerçeve'cilerin en büyük hedefi, İstanbul'da bir kukla sahnesi açmak. Bunu açabilmek için destek arıyorlar. Bu hedefin gerçekleşmesinin Türkiye için çok yararlı olacağına inanıyorlar: "Ülkemizde sanatın gelişmesi çok önemli. Özel bir kukla tiyatrosuna talebin yoğun olacağını düşünüyoruz. Bu proje özellikle çocukların hoşuna gider" diyor Tandoğan. Yılmaz ise, Türkiye'de kuklacılığın akademik anlamda uygulanan bir meslek olmayışından yakınıyor. Tiyatro, sinema gibi akademik bir seviyede olması için kuklacılığı akademik bir düzeye çekmeyi amaçladıklarını söylüyor. Üniversitelerde kuklacılıkla ilgili bir bölüm açılması ise en büyük arzuları. Her hafta sonu bir oyun sergileyen Ahşap Çerçeve, kukla sanatına ilgi duyan herkesi bekliyor. Biz de tüm tiyatro ve kukla severlere her yıl mayıs ayında düzenlenen İstanbul Kukla Festivali'ni hatırlatıyoruz.

Ticari yaşam yeniden şekilleniyor

Türk Ticaret Kanunu (TTK) tasarısını hazırlayan komisyonun başkanlığını yürüten Prof. Dr. Ünal Tekinalp, 1950'den bu yana yürürlükte olan TTK'nın modern açılımlar ve çağdaş öğretilerle yenilenmesinde keskin virajlar alındığını ve tasarının Türkiye'yi ileriye götüreceğini söylüyor.

istanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı ve Özel Hukuk Bölümü eski başkanı Prof. Dr. Ünal Tekinalp, Türk Ticaret Kanunu tasarısının hazırlayan komisyonun da başkanı. Yaklaşık 1540 maddeye ulaşan TTK tasarısı yasalaştığında, Türk şirketlerinin şeffaflaşması yolunda önemli ve sürdürülebilir başarı için, dönülemez adımlar atılacağını vurguluyor. 1400 maddeden oluşan eski kanunun yaklaşık 1100 maddesinin yeniden yazıldığını söyleyen Tekinalp, "Yeniden yazılmaktan kastım, kanunun eski dilden yeni Türkçeye çevrilmesi değildir. Tasarıyla ileri sistemler ve kurumlar getirildi. Bu bir toz alma, makyaj yapma, üç-beş eklemeye yetinme kanunu değildir; ileriye hamle yapan bir mega projedir" diyor.

Tasarının içerdiği önemli yeniliklerden biri aile şirketleri ile küçük ve orta ölçekte şirketler de dahil olmak üzere, tüm sermaye şirketlerinin bir internet sitelerinin sahibi olması zorunluluğu. Tekinalp, web sitesinin şirketlerin şeffaflaşmasında doğru bir araç olduğunu ve sınanmış gerçek bilgiye kolayca ulaşan bir toplum olmamızda önemli bir kilometre taşı oluşturduğunu düşünüyor. Günümüzde yürürlükte olan TTK'nın 50 yılında, küçük çapta önemsiz birkaç değişim yaşadığını söyleyen Tekinalp, buna karşın AB'deki değişiklik sayısının, 12'si reform niteliğinde olmak üzere 64 olduğunu vurguluyor. Tekinalp, AB yolculuğundaki Türkiye'de teknolojinin gelişimi ve değişimiyle birlikte yeni TTK'nın da zaman içerisinde değişebileceğine de işaret ediyor.

TTK tasarısının hazırlanmasında nasıl bir süreç işledi?
1999'da kurulan komisyon 2000 yılının Şubat ayında ilk toplantısını yaptı. Bugüne kadar hiç ara vermeden çalıştık. Her biri en az dört saat süren toplam 671 oturum gerçekleştirdik. Bu tasarının diğer kanun ta-

sarılarından farkı, 1530'dan fazla madde içermesi ve adeta bir kitap gibi açıklayıcı, değerlendirci, amaç belirleyici ve karşılaştırmalı olmasıdır. Çünkü işlenen, çok teknik ve zor bir konu. Tasarı 2005 yılının Şubat ayında kamuoyuna sunuldu; yazılı, sözlü görüşler, öneriler ve eleştiriler alındı. Bu kanun tasarısıyla birlikte, bugüne kadar hiç uygulanmamış çoğulcu-katılımcı bir yol izlendi. Tasarının diğer tasarılarla üstünlüğü, gerçekleştirdiği bu katılımcılığı arayan yöntemindedir. Kamuoyuna sunulmasının ardından Haziran ayında, belirlediğimiz 16 sivil toplum örgütünün her birine 4-6 saat arası zaman ayırarak kanun tasarısı üzerinde görüştük. Bunlar, TOBB, Türkiye Barolar Birliği, TÜSİAD, Nakliyeciler Birliği, Esnaf Odaları Birliği Konfederasyonu, TÜRMOB, Bağımsız Denetim Şirketleri Birliği, bazı YMM ve SYMM Odaları, Sigorta Şirketleri ve Reasürans Şirketleri Birliği, Deniz Ticaret Odaları vs. idi. Kendileriyle ilgili kısımları birlikte tartıştık. Bunun üzerine 2005'in Ekim ayında daha önce yayımladığımız tasarının adeta ikinci baskısını yeniden çıkardık. 2006'nın sonunda da TBMM Adalet Alt Komisyonu'nda yeni bir metin olarak tasarımı sunduk. Şu an tüm kademelerden geçti ve kısa sürede kanunlaşacaktır. Kanun çok geniş ve etkili çevreleri ilgilendiriyor. Kanun içerisinde; ticari işletme, bütün şirketler, kıymetli evrak, taşımacılık, deniz ticareti, sigorta olmak üzere altı kitap yer alıyor. Bu da bir ekonominin bütününün kapsıyor.

42 hukuk: Prof. Dr. Ünal Tekinalp

Hazırladığınız tasarı küresel dünyaya ne kadar entegre durumda?

Türkiye, AB ile müzakere yapan bir ülke. Bir ülke, aday konumunu kazandığı andan itibaren AB müktesabatı dediğimiz, AB'de hukuk kuralı içeren birincil, ikincil düzenlemeleri, kararları, yönlendirmeleri, stratejileri, yol haritalarını olduğu gibi hukukuna aktarmak mecburiyetinde. Bu nedenle tasarı AB kısmının ticaret hukukuna ilişkin müktesabatını tamamiyle aldı. Ayrıca Enron olayı gibi Avrupa'da yaşanmayan ancak hukuku etkileyen dünya çapındaki olayları da tetkik ederek bunlara ilişkin önleyici kurumları sistemine yansıttı. Bir nevi küreselleşmenin hukuksal yapısı diyeceğimiz Dünya Ticaret Örgütü'nün kendine has bir hukuku bulunuyor ve Türkiye de bunun bir üyesi. Onun da düzenlemelerini dikkate aldık. Bu arada 1993'ten beri dünyayı etkileyen "corporate governance principles" (kurumsal yönetim ilkeleri) ve Basel Standartları gibi açıklamaları da kanuna yansıttık. Şu anda Türkiye'de hiçbir kanun, dünyanın ileri ülkelerinin hukukları ve uluslararası standartlarla bu ölçüde bütünleşmeye müsait değil. Ticaret hukukumuzun Avrupalılaşmasından söz edilebilir. Bu yargı özellikle anonim ortaklıklar için geçerli.

Güncelliğini ne kadar süre koruyacak?

Tasarı kanunlaşır sık değişme sürecine girecek. Avrupa ticaret hukuku değişikçe kanun da değişecek. AB ticaret hukuku, AB işletmelerinin ABD, Çin, Japonya karşısında rekabet güçlerini korumaları sebebiyle sık değişiyor. Türkiye de bu otomatikçe bağlanacak.

Uygulamada nasıl bir yol izlenecek?

Tasarı, TBMM'de kabulünün ardından altı ay sonrasında yürürlüğe girecek. Şirketlerin web sitesine ilişkin hükümler ise bir yıl sonra uygulanacak. Uygulamanın alt yapısını oluşturmak amacıyla 141 tane asli hukuk haki-

Şeffaf şirketler ve bilgi toplumu hizmetleri

Yeni TTK'da şeffaflığı sağlayan kurallardan biri her sermaye şirketine pay ve diğer menfaat sahiplerini, sermaye piyasası aktörlerini, küçük/büyük yatırımcıyı ilgilendiren bilgileri içeren bir web sitesi kurma zorunluluğu. Şirketler, eğer bir web siteleri varsa bir bölümünü bilgi toplumu hizmetlerine ayıracak. Bu hizmetlere o şirketle ilgili kimseleri ilgilendiren bilgiler koyulacak. Web sitesini kurmayanlar için hapis cezaları bulunuyor. Erişim hakkı tüm kullanıcılara serbest olmak üzere web sitesine konulacak bilgiler şöyle:

- Şirketçe kanunen yapılması gereken ilanlar
- Pay sahipleri veya ortaklar açısından önem taşıyan açıklamalar
- Müdürler kurulu ve genel kurul hazırlıkları
- Kurulların yapılmasını ilişkin bilgiler
- Pay sahiplerine veya ortaklarına sunulması gereken belgeler
- Kurullara ait olanlar da dahil olmak üzere her türlü çağrılar
- Oy verme, şeffaflık ve kamuyu aydınlatma yönünden zorunlu ve bilgi toplumu bağlamında yararlı görülen tüm hizmetler ve bilgiler
- Bilgi almaya yönelik soruların, bunlara yönelik cevapların ve benzer işlemlerin, bu kanun ve diğer kanunlarda pay sahiplerinin ve ortakların da aydınlatılmasını öngördüğü hususlar
- Finansal tablolar ve bu tabloların dipnotları, ekleri
- Yönetim kurullarının yıllık raporları
- Kurumsal yönetim ilkelerine uyulduğuna ilişkin yıllık değerlendirmeler
- Özel denetçilerin ve işlem denetçilerinin raporları
- Yetkili kurul veya bakanlıkların konulmasını istediği hususlar

“Bugün Türkiye'nin en büyük problemi hem kendimizin ve sorumlu kurumlarımızın hem de yabancıların bilançolarımızın dilini anlamamaları, finansal tablolarımızın içeriğine ve geçtikleri denetime güvenmemeleridir. Bu sebeple kayıt dışı ekonomi kendine müsait karanlık bir ortam buluyor.”

miyle bir hafta süren bir seminer yaptık. Bunları çoğaltarak sürdüreceğiz. Eğitimlerle altyapıyı destekliyoruz. Dünya Bankası tanıtımla ilgili iki film hazırlamamızı istiyor. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) iki koldan eğitim faaliyetlerinde bulunuyor. Hem uluslararası muhasebe standartları hem de uluslararası denetleme standartları bakımından çalışmalar yürütülüyor.

TTK tasarısında vergiye yönelik düzenlemeler nelerdir?

Tasarı, vergi hukukuna gereken altyapıyı sağlıyor. Vergiye yönelik tedbirler vergi kanunu içerisinde yer alıyor. Tasarı, vergi kaçırmayı önleyici, doğrudan önlemler getirmiyor. Ancak vergi kaçırmayı engelleyici bir yapı oluşturuyor; sistemleri harekete geçiriyor. Çünkü muhasebenin; çok daha şeffaf muhasebe standartlarına göre tutulmasını ve finansal tabloların bu doğrultuda hazırlanmasını sağlıyor. Ayrıca uluslararası denetim ilkelerine göre denetleme yapılmasını öngörüyor. Bu denetimin de "denetçiler" denilen denetim mesleği sahipleri tarafından yapılmasını öngörüyor. Oysa bugünkü TTK'da denetçiler için hiçbir nitelik ve nicelik şartı bulunmuyor.

Meşhur laftır: Denetleyenleri kim denetleyecek?

Bu da tasarıda net biçimde yer alıyor. Denetçilerin tümü denetlemeye ilişkin belgeleri elektronik ortama taşımak mecburiyetinde olacaklar. "A" şirketini denetlediklerinde o sırada hangi belgelere baktıkları, incelemiş ol-

dukları belgeler, denetlemenin nasıl yapıldığı, hangi aşamada olduğu online takip edilebilecek. Denetçiler Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı müfettişlerden oluşturulan bir kurul aracılığıyla denetlenecek. Kısa bir süre sonra başka bir üst kurula bu görev aktarılacak.

Yeni kanun dijital yaşama entegrasyonu ile öne çıkıyor.

Evet, tasarıda, dijital yaşama çok uyumlu sistemleri uygulamayı ve teknolojiyi verimli bir şekilde kullanmayı amaçlıyoruz. Ancak belirtmekte yarar var: Kanun yürürlüğe girer girmez bütün söz konusu düzenekler, şeffaf yapılar ve sistemler hemen mükemmel biçimde işlemeyecek. Çünkü bu elektronik altyapının kullanılabilmesi için deneyime, teknoloji bilgisine, amacı anlamaya, yani teknolojiye yakın ve teknolojiyi bilen insana ihtiyaç var. Bu bir zaman sorunu; yoksa "yapamayız" söylemi yanlış. Zaman tüm ülkeler için aşılabilir bir engel. Türkiye'nin teknolojik altyapısının her geçen yıl daha çok geliştiğini, insanların yenilikleri, açıklamaları içselleştirdiklerini görüyorum.

Bu kanunla birlikte çıkması ya da yeniden düzenlenmesi gereken yönetmelikler nelerdir?

Yaklaşık 30 yönetmeliğin çıkacağını tahmin ediyorum. Bunlara "satış sonu hizmetleri" diyorum. Bu yönetmeliklerle online genel kurullar ve oy vermenin düzenlenmesi, ticaret sicilinin yeniden yapılandırılması, ticaret sicil tüzüğü'nün değiştirilmesi, bağımsız denetimin ilkelerinin yönetmeliklerle belirlenmesi gerekiyor. Denetle-

menin nasıl olacağı, muhasebe ilkelerinin nasıl uygulanacağı gösterilmeli. Bizimle paralel gerçekleştirilen çalışmalarla Türkiye Muhasebe Standartları oluşturuldu. Bu standartların denetçilere öğretilmesi için eğitim çalışmalarının yapılması gerekiyor. Dünya Bankası devamlı benimle iletişim halinde. Çünkü Dünya Bankası'nın korkuları var. "Bütün denetçiler bugüne kadar vergi denetimi yapmış. Halbuki artık doğrudan doğruya şirketlerin pay sahiplerinin, sermaye piyasası aktörlerinin, menfaati bulunanların açısından denetim gerçekleştirilmeli" deniyor. Bu uyumun sağlanması şart. Bu standartların uygulanması için yönetmelikler çıkartmak mecburiyetindeyiz. Yeni TTK'da daha önce yer almayan yeni tazminatlar da var. Deniz kirliliği, petrol kirliliği, denize petrol ve diğer katı ya da sıvı atıkların atılmasından doğan tazminatlar gibi. Ayrıca CMR, yani uluslararası kara taşımaları konvansiyonu ile uyumlu yepyeni bir taşıma hukuku, deniz icrası, time charter, deniz alacakları hükümleri var. Yeni bir sigorta rejimi yürürlüğe giriyor; bu rejim sigortalıyı "tüketici" gibi koruyan, menfaatler dengesini gözetken, güncel düzenle uyumlu.

Rekabete yönelik yeni hükümler nelerdir?

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, konuyu esas şeklinde düzenliyor. TTK'da ise büyük bir hedefimiz bulunuyor. Türk işletmelerinin uluslararası piyasada rekabet gücünü artırmak istiyoruz. Türk işletmelerinin güvenilir partner olmasını sağlamayı amaçlıyoruz. Bunun

için de bizim tespit ettiğimiz araç uluslararası piyasaların dilini kullanmak. Uluslararası piyasaların dilini kullanmak için uluslararası muhasebe standartları ve uluslararası denetleme standartlarına göre yapılmış denetimin önemli olduğuna inanıyorum. Bugün Türkiye'nin en büyük problemi yabancıların bilançolarımızın dilini tanımaması. Dolayısıyla Türk şirketlerinin partner olma şansı azalıyor. Yabancıların Türkiye'deki şirketler arasında bilançosunun dilinden anladığı şirket sayısı 289. Bu nedenle hedeflerimizden bir tanesi rekabet şansımızı artırmak. Bu çok derin ve stratejik bir hedef. Bu kanunun böyle bir stratejik önemi var.

Yabancı yatırımcılara sağlanan kolaylıklar nelerdir?

Önemli kolaylıklardan biri tek kişilik şirketlerdir. Şirket denince çelişki var gibi geliyor. Şirket, birden fazla kişinin birlikte ticarî bir teşebbüste bulunması, emek ve sermayelerini buna özgülemesi demek. Oysa tek kişilik şirket bugün çok yaygın. Buna büyük bir ihtiyaç var. Tek kişilik anonim şirketler o kadar büyük bir ihtiyaç ki AB'nin 12 numaralı yönergesi, AB üyesi ülkelere ve müzakere yapan ülkeler ile aday olan ülkelere, iki seçenek sunuyor. Tek kişilik sınırlı sorumlu şirket ya da tek kişilik sınırlı sorumlu işletmeden birini getirmelerini istiyor. Biz, tek kişilik anonim ve limited şirketi getirdik. Herkes "Tek kişilik şirket mi olur?" diyor. Oysa "Tek kişilik şirket olmaz" diyerek kanunda illa ki birden fazla ortak zorunluluğu getirildiğinde hukukta "saman adam"

dediğimiz ortaklar ortaya çıkıyor. Yani tek bir hisse sahibi ortaklar. Eskilerin hile-i şeriyeye dedikleri şey.

Yeni düzenlemeler tüketiciyi ne şekilde koruyacak?

Tüketiciyi Koruma Kanunu var. Tüketici denince kişilerin aklına yiyecek, içecek, giyecek alan kişi geliyor. Ancak bizim bakış açımızda bir sigortalı, yolcu ya da banka müşterisi de tüketicidir. Tasarı soruna böyle tüketiciler açısından bakıyor. Örnek olarak, evinizi sigorta ettirdiğimizi düşünelim "Acaba bu sigorta poliçesi size hangi borçları yüklüyor, aleyhinize ne türlü hükümler getiriyor, uzman sigorta hukukçuları nesnel adalet dengesini nasıl bozmuşlar? Önemli hususlar nelerdir?" Mevcut kanun bu noktada size yardımcı olmuyor. Sizin aleyhinizdeki hükümleri belirlediğiniz hallerde de pazarlık gücünüzün zayıflığını dikkate almıyor. Oysa yeni kanunla birlikte bu önemli hususların tüketiciye ayrı bir kağıtta belirtilmesi zorunluluğu geliyor

Tekelleşmeye yönelik hükümler nelerdir?

Şirketler topluluklarına ilişkin hakim ortakların, topluluk dışında kalan ortaklara verdikleri zararlar dolayısıyla, tasarıda özel sorumlulukları ve tazminatları öngören hükümler bulunuyor. Bir şirkette pay sahibi olduğunuzu düşünün, şirkette alınan kararlar sizin aleyhinizdeyse, diğer pay sahiplerinden hisse senetlerinizi satın almalarını istediğinizde, hisselerinizi gerçek değeri üzerinden almak zorundalar. Bu da tekelleşmenin düzenlenmesinde etkili rol oynayacak bir hüküm.

44 portre: Fikret Mualla

hazırlayan: temel karataş

Ressam, bohem ve deli

Resim ve alkol... Bu iki sözcük dünyada en çok Fikret Muallâ'da yan yana gelir. Bazen resim öne çıkar, bazen alkol onu anlatırken. Hayatının dingin bir su gibi akmayacağına işaretini çocuk yaşlarda alır Muallâ, bir kaza sonucu topal kalır. Sonra bir yuvanın dağılıpına, babasının yeniden evlenişine şahit olur. Onda sinirlilik ve uyumsuzluğun uyanışı çocuk yaşlardadır.

Saint Joseph, Galatasaray Lisesi'nde alınan Fransız kültürü, ardından mühendislik eğitimi için Almanya... Muallâ mühendis olmak yerine "ressam" olmayı burada koyar kafasına. Sonra İsviçre, İtalya, müzeler, derken gravür ve moda çizimleriyle başlar resme... Ama içki hep hayatındadır. Sonra Almanya'da ilk alkol tedavisini görür. İlerleyen zamanlarda 26 yılını geçireceği Fransa yılları, sanat çevrelerinin içinde geçen ışıltılı yıllar...

Elem hep yanındaydı

Çocuk yaşlarında sıkıntılarla tanışan Mualla'nın Fransa yılları da ne yazık ki hep parlak geçmedi. Parasızlık, geçimsizlik, içkiye düşkünlük ve sürekli polis korkusu ile geçen yıllar sonunda hayatındaki dengesizlik ve uyumsuzluk yoğunlaştı. Bir ara tedavi için hastaneye yatırıldı. Burada kaldığı iki ay içinde kendisine resim yaptıran Dina Vierny'nin koruması altına girdi.

Bu resimleriyle Kasım 1954'te ilk sergisini açtı. Resimlerinde iç dünyasının etkilerini ve şiirsel bir anlatım yansıttığını görmek mümkündü. Popüler akımlara kendini çok fazla kaptırmak yerine daha kişisel ça-

Yaşamında yalnızca iki tutku vardı: Resim ve içki. Sanatında hep dengeyi korudu. Ama aynı denge içki için söz konusu olamadı. Alkolle deliliğin zirvesini aradı! Türkiye'den hem kaçtı, hem de hiç kopmadı. Fransa'da ölümlükten Karacaahmet'e gömülmeyi vasiyet etti. Öldükten sonra yine vatanına döndü! Fikret Muallâ.

İşiyordu, kendi hislerini ve yaşamın gerçeklerini resme aktarmayı seçmişti. Guvaş, suluboya ve pastel malzemelerini resimlerinde sıkça kullanan Fikret Mualla'nın Paris sanat ortamında tanınması biraz zaman alsa da, Picasso'nun onun resimlerini övdüğü, hatta bir resmini satın aldığı ve kendi çalışmalarından birini de ona hediye ettiği biliniyor. Fikret Mualla'nın başlıca eserleri arasında "Oturan Adamlar", "Kafe", "Marsilya'da Fransız İşçileri Bir Kahvede", "Haliç ve Süleymaniye", "Paris'te Bir Sokak", "Baloncu" ve "Balıkçı" geliyor.

Felçten kurtulamadı

İkinci sergisinden sonra, geçirdiği sinir bunalımları onu yeniden akıl hastanesine mahkum etti. Bir ay sonra taburcu edilince bir sanayici ile iyi bir iş anlaşması yaptı ve Seine Nehri'nin daha çok varlıkların oturduğu sağ yakasına taşındı. Resimlerinin sürekli müşterisi olan Madame Anglés ile bu dönemde tanıştı. Fikret Muallâ'yı bundan sonra koruması altına alan Madame Anglés, 1962'de felç geçirdiğinde onu hastaneye kaldırttı, bakımını sağladı. Daha sonra Nice yöresinde Reillane kasabasında ki evine yerleştirdi ve bütün giderlerini karşıladı. Fikret Muallâ ömrünün sonuna kadar felçten kurtulamadı.

Mayıs 1967'de eski sinir bunalımları yeniden başladı ve her şey daha kötüye gitti. 1903'te İstanbul'da başlayan bu fırtınalı hayat Fransa'da son bulalı tam 40 yıl oluyor.

Bir Paris ressamı

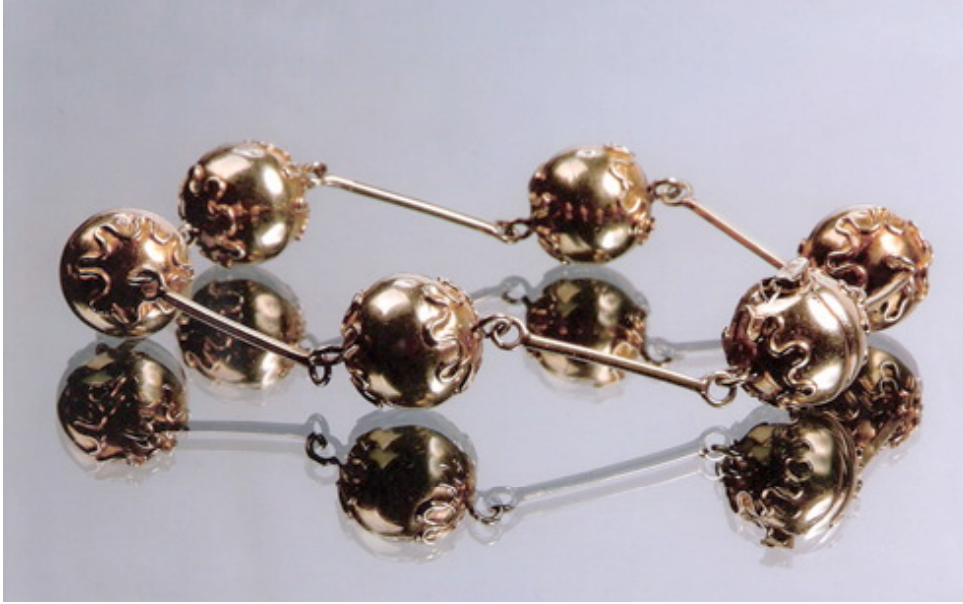
1939 yılında Paris'e yerleşen ve yaşamının kalan kısmını Fransa'da sürdüren Fikret Muallâ; daha çok, içindeki insanlarla birlikte Paris'in sokaklarını ve kafelerini renkli bir anlatımla ele aldığı resimleriyle tanındı. Ancak, onun insan figürüne dayalı konu yelpazesi, sık sık yakındığı, kızdığı insanlardan kaçma ihtiyacının bir sonucu olarak manzaralara, ölü doğalara ve hayvan resimlerine doğru genişledi.

46 takı: Şive Alpman

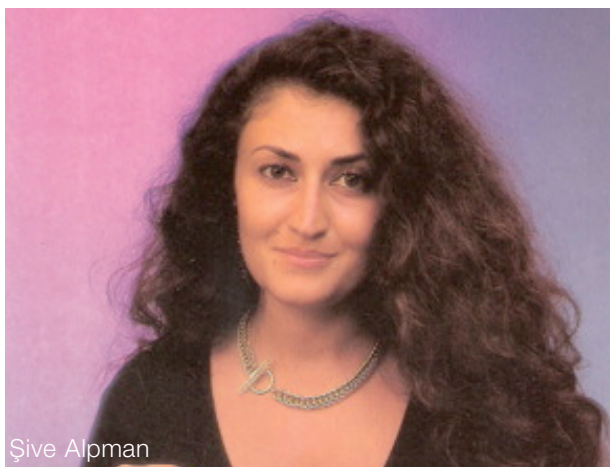
röportaj: demet şeker fotoğraf: gökhan çelebi

Altında Anadolu Şive'si

Parayı bulan ilk çağ medeniyeti Lidya, altını en çok kullanan medeniyet olarak da tarihe geçti. Bölgedeki altın madenlerinin işletilmesi, Lidyalıların zenginleşmesi ve güçlenmesini sağladı. Altın sikkeler basıldı. Altın, günlük hayatın ayrılmaz bir parçası haline geldi. Anadolu medeniyetlerinde her biri farklı simgeyi temsil eden altın takıların önemli yeri vardı. Takılar, gücü, zenginliği, bereketi temsil ediyordu. Türkiye'nin ilk kadın kuyum ustası Şive Alpman, bu takılara yeniden hayat vererek günümüze uyarlıyor. O dönemde kullanılan altın yüzük, kolye, broş ve fibulaları birebir uygulamaya çalışıyor. Yıllarca bu konuyla ilgili araştırmalar yapmış. 1994 yılında ilk sergisini Fransa'da açmış. Ege Üniversitesi İşletme Bölümü'nden mezun olduktan sonra, sanat aşkı Alpman'ı vitray, kumaş desenleme ve seramik dersleri almaya yöneltmiş.

Alpman, altın takıları kendisine has bir teknik kullanarak, tamamen elinde yapıyor, hiçbir alet kullanmıyor. Şu ana kadar bu tekniği uygulayan başka bir kuyum ustası olmadığını söylüyor. Her takıdan yalnızca bir adet yapan Alpman'a neden böylesine zor bir teknik kullandığını sorduğumuzda zincirin hikayesini öğreniyoruz... Kuyum sanatının zincir dalında uzmanlaşan Alpman'ın, üçlü ve dörtlü halkalardan oluşan zincirle yaptığı takıların başlangıç ve sonunu hiçbir alet ya da ek kullanmadan eliyle birleştirmesinin nedeni, Amerikalı bir mücevher tasarımcısının, Alpman'ın takılarının bir-

Şive Alpman

leşme yerini eleştirmesi... Eleştiri Alpman'ı kamçılamış, dokuz yıl uğraşarak bu tekniği geliştirmesini sağlamış. Genelde kaynakla gerçekleştirilen işlemi tırnaklarıyla yapıyor. Zincirinin patentini alan Alpman eserine kendi adını vermiş: Şive. Türkiye'nin ilk kadın kuyum ustası olduğunu başlangıçta bilmediğini itiraf ediyor. Uğur Dünder'ın programında öğrenmiş. Dünder, Türkiye'nin ilklerini programında ele alınca, Kuyum Odası'ndan sertifikalı olan ilk kadın kuyum ustası da ortaya çıkmış.

Anadolu medeniyetlerine ilginiz neden ve nasıl başladı? Mücevher alanında Türkiye'yi tanıtmak ve ülkemize yabancıları çekmek istedim. Bu amaçla Anadolu medeniyetlerinin kullandığı takıları yapmaya başladım. Zincir yapmaya merakım da bu medeniyetlere ilgim sayesinde

de gelişti. Anadolu medeniyetlerinde yaygın olarak altın zincir kullanılmış. Zincir, tahtından inmeyen takı olarak adlandırılıyor. İnsanların 3 bin yıl önce kullandıkları tekniğe takı yapıyorum. Bu nedenle de otantik ve asimetrikler, o döneme ait, taşlar hariç, bütün takıları yapıyorum. Yüzük, kolye, broş, küpe ve fibula gibi...

Tarihte ne tür takılar kullanılmış?

Takıların kullanılma amaçlarından birisi, mezarda zenginlik simgesi olarak ölümlere adanması. Kötülüklerden korunmak ve nazara karşı koymak için takılar kullanılmış. Güç simgesi olarak kullanılan takılar var. Ejderhalar, pazubentler (pazuya takılan takı) gibi... O dönemki hükümdarlar, güç sembolü olarak ellerine asa alırlar. Roma Dönemi'nde mühür yüzükleri kullanılmış. Bu, yüzüğün ilk kullanımı. Altın ilk kez Hititler döneminde kullanılmaya başlanmış. Bizans Dönemi'nde sandal şeklinde küpeler evlilik simgesi olarak kullanılmış. Anadolu'da her kullanılan takının bir simgesi var. Taşlar, takıda ilk çağdan sonra kullanılmaya başlanmış.

Halktan insanlar da takı kullanmış mı?

Herkes her takıyı kullanamıyormuş. Altın takıları zengin insanlar kullanmışlar.

Binlerce yıl öncesinin takılarını günümüze nasıl uyarlıyorsunuz?

Birebir uygulamaya çalışıyorum. Birebir uygulamak, yo-

Anadolu medeniyetlerinde ayrı bir yere sahip olan altın takıların her biri birer sembol: Zenginlik, bereket, güç... Türkiye'nin ilk kadın kuyum ustası Şive Alpman bu sembollere yeniden hayat veriyor. Alpman, benzerlerine müzelerde rastlanabilecek küpe, yüzük, kolye ve broş modelleri üretiyor.

rumlamaktan çok daha zor. Takıları, o dönemde kullanılan teknikle yapıyorum. Asayı, asa olarak yorumlamam imkansız. Asanın başında bulunan ve güç sembolü olarak kullanılan kısmını kalın bir yüzük olarak uyguluyorum. Buna, "asa başı yüzük" diyorum. Formları günümüz kullanım şekline göre birebir uyguluyorum. Bu sayede insanlara Anadolu medeniyetleri takılarını tanıtmış oluyorum. Yurtdışı sergilerine giderken Arkeoloji Müzesi'nden takıların sahte olduğuna dair bir belge almam gerekiyor!

Bir takıyı ne kadar zamanda bitiriyorsunuz? Nasıl bir çalışma sisteminiz var?

Takıya göre değişiyor. Örneğin zincirli bir yüzüğü yedi günde bitiriyorum. Takı yapabilmem için gün ışığına ihtiyacım var. Bu nedenle de gündüz saatleri benim için çok önemli. Gözlerime iyi bakıyorum, gözlük ve lup kullanmıyorum. Ziraat Bankası'ndan 24 ve 10 ayar altını külçe şeklinde alıyorum. Anadolu medeniyetleri takıları için 22-24 ayar altın kullanıyorum.

Tasarım sürecinde neler yaşıyorsunuz, ilham aldığınız kaynaklar neler?

Takı tasarımını tasarımcılar hazırlar, ustalara iletir ve ustalar bakarak birebir yaparlar. Ben tasarımı kafamda yapıyorum. Belli bir düşünce sürecinde takının nasıl görüneceğini hayal edebiliyorum. Tasarımı birisine anlatmam gerektiği zaman çiziyorum. Aksi halde çizme-

me gerek kalmıyor. Çok heyecanlandığım ve gece yarısı uykudan kalkıp yaptığım tasarımlar oluyor. Takı yaparken önce kişinin ne kullanmayı sevdiğini öğreniyorum. Küpe yapacaksam, kulak memesinin nasıl olduğunu soruyorum. Daha sonra da bir terzi gibi prova yapıyorum. Amacım, takının güzel ve düzgün görünmesi. Tasarım yaparken antik bir çekmecenin kulpu, kemer tokası, yürürken gördüğüm bir karo taşı, bir düğme ya da bitki formu gibi hayatın içinden her şeyden etkilenebiliyorum.

Altın bir sanatçı için nasıl bir malzeme?

Pahalı... Bu nedenle de korunması çok önemli. Altının tozu bile değerli. Rahat kullanamıyorsunuz, çok dikkatli kesmeniz ve ölçüleri ayarlamamız gerekiyor. Her şeyi

planlı yapmalısınız. Büyük mücevher atölyelerinde elbiselerdeki altın tozunu almak için özel vakumlu aletler kullanılıyor. Altının tozundan 24 ayar elde ediliyor. Altını törpülerken çıkan tozları çekmecede biriktiriyor ve eriterek altın elde ediyorum. Altın, aynı zamanda çok hassas bir malzeme. Kaynak yaparken biraz fazla ateş verdiğiniz zaman altın eriyor. Bu durumda hiç üzülmemek ve baştan başlamak gerekiyor. Çünkü gerçek sanatın ilk adımı sabırdır.

Türkler altını seviyor mu?

Altın takıyı seviyoruz. Genellikle yatırım amaçlı ve işçiliği olmayan bilezikleri kullanmayı tercih ediyoruz. Altın son zamanlarda çok popüler. Ama pahalı olduğu için alternatif olarak altın kaplamalı takılar kullanılıyor. Altın rengi taklit ediliyor. İstatistiklere göre Türkiye'de en çok zincir satılıyor. Zincir, tahtından inmeyen ve kadınların asla vazgeçemedikleri takı olarak adlandırılıyor. Eskiden altın daha fazla kullanılıyordu.

Sizce takının kadın için anlamı nedir?

Takı; pırlanta, altın ve değerli taştan yapılmışsa zenginliği sembolize eder. Takı, yalnızca süslenmek amacıyla kullanılmıyor. Evlenen kişiler de eşlerine altın takı takıyorlar. Değerli takının kadına asalet kattığı düşünülür. Takı kullanmayan bir bayanın, en azından küçük değerli bir takısının olması gerektiği yaygın bir düşüncedir. "Bir tane taksın, tam taksın" denilir.

48 tasarım: Selçuk Koçak

röportaj: esra melek yiğitsözlü

Sporcu, erkeksi ve savaşçı

Selçuk Koçak Türkiye'deki sayılı tekne tasarımcısından biri. Ona göre tasarladığı tekneler, durduğu yerde bile gidiyor gibi görünüyor, kendini belli ediyor, erkeksi ve savaşçı! Bire bir müşteri istekleri doğrultusunda tasarım yapıyor. Peluş tuvaletten dalgada sallanmayan yatağa kadar pek çok şey isteniyor.

Selçuk Koçak'ın İtalya'da otomobil tasarımıyla başlayan macerası, Türkiye'de tekne tasarımıyla devam ediyor. Denizle uğraşmaktan daha çok keyif olsa da, sanıldığı gibi bir deniz insanı ve tekne tutkunu değil. Onun için cazip olan tekne tasarımı. Çünkü, karşıdakini kandırabildiği sürece istediğini yaptırıyor, hayallerini de böylece müşterilere finanse ettiriyor! Ortaya çıkan ürünler finanse edilmeyecek gibi değil. Yani, alan memnun satan memnun...

Çalışmalarını, Scaro Design firmasında, gemi inşaat mühendisi, endüstriyel tasarımcı, mimar ve otomobil tasarımcılarından oluşan 12 kişilik ekibiyle sürdürüyor. 11 yıllık iş hayatında 30 metreden 60 metreye kadar farklı boylarda 50'den fazla tekne tasarlamış. Tekne lüksün sonu olduğu için insanların hep iyi gözükmek, şov yapmak, tekneleriyle konuşulmak istediğini söyleyen Koçak, "Yaptığımız her tasarımın bir zeka ürünü olması gerekiyor. 'Vay be' denilmesini istiyoruz. Rahatlık, estetik, güvenlik gibi unsurları göz önünde tutarak, tüm ayrıntıları düşünerek tasarım yapıyoruz" diyor.

Tekne tasarlamak nasıl bir iş diye soracak olursanız, Koçak'ın yanıtı net ve kısa: "Yürüyen bir obje tasarlıyoruz." Noktayı koyduktan sonra da sözlerini şöyle sürdürüyor: "Bu noktada otomobile benziyor ama o objenin içinde yaşam alanları yapıyoruz. Bunu da bir ev gibi ya da geçmişten gelen bir bakış açısıyla yapmıyoruz. Hareketli, bambaşka bir şey tasarlıyorsunuz. Önceden tekneler ev gibi döşeniyordu. Teknenin içindeki her şeyin yürüyen bir objeye göre tasarlanması gerektiğini düşünerek bu işe

Selçuk Koçak ve ekibi

başladık. Tasarımlarımız sporcu, hareketli, aktif, köşeli ve keskin hatlıdır. Daha erkeksi ve savaşçı diyebilirim. Teknelerimiz durduğu yerde bile gidiyor gibi görünür. Tekne bir yere çıktığı zaman kendini belli eder. İddialı ama rahatsız edici değildir."

Otomobil tasarımından tekne tasarımına kaydınız. İkisinin arasında ne tür farklar var?

Tasarıma, tekneyi kullanacak kişiyle başlayıp, bire bir onunla çalışmak çok keyifli. Çünkü otomobil tasarımında süreç çok farklı. Endüstriyel bir ürün olduğu için tasarımcının işini pazarlamacılar, maliyet hesapları yapanlar, piyasa koşulları gibi unsurlar belirliyor. Dar bir alanda tasarım yapmak zorunda kalıyorsunuz. Tekne tasarımında ise bir kişiyle muhatapsınız. Ayrıca mobilya, şezlong, dümen gibi ürün tasarımları da yapıyoruz. Bizim yaratmaya çalıştığımız şeyi birileri finanse ediyor. İstedikimiz her şeyi yapabiliyoruz. Bir de o dönemde Türkiye'de neredeyse hiç tasarımcı yoktu. 11'inci yılımızı doldurduk. Hala da tekne tasarımını tamamen Türkiye'de yapan tek firma gibiyiz. Diğerleri daha çok tersane bünyesinde çalışıyor.

Tekne tasarımcılığı hangi ülkelerde yaygın? Eğitimi nerelerde veriliyor?

Yakın zamana kadar okulu yoktu. İtalya'da eğitim verilmeye başladı. Çok uzmanlık elde edilmiş bir alan değil. Daha çok iç mimarların yaptığı bir iş. Bu konuda İtalya ve İngiltere iyi. Ancak hala dağınık. Endüstrileşmiş bir iş değil. Tekne tasarımına harcanan para otomobile harcanan gibi değil. Kullanıcı sayısı az olduğu için belki de sektör hep böyle kalacak. Tekne bir otomobil gibi ihtiyaç da değil. Bir oyuncak ve lüksün sonu.

Selçuk Koçak'ın tasarladığı tekne fiyatları 3.5 milyon Euro'dan başlıyor, 15 bin Euro'ya kadar çıkıyor.

Türkiye'de durum nedir?

Eğer AB'ye girmezsek tekne tasarımında ve imalatında çok ilerleriz. Büyük şirketler bir süre yavaş kalmaya başlarlar, Avrupa da öyle. Türkiye ise gelişmekte olan bir ülke. Bizim işçiliğimiz daha ucuz. Kullandığımız malzemeler, ekipmanlar konusunda Avrupa'dan çok daha ileriyiz. Daha çok işimize yatırım yapıyoruz. Tabii Türkiye'de iş yapıp yurtdışına satabildiğimiz için bunu yapabiliyoruz.

Şu an Avrupa için ustalığa ve insan gücüne dayanan kısmı için Türkiye'ye geliyor. Türkiye'de çok iyi üretim yapan tersaneler var. Tuzla'da daha çok çelikten, büyük tekneler yapılıyor. Antalya, Türkiye'de plastik üretimi yapan yerlerin merkezi oldu. 20'ye yakın tersane var. Türkiye'deki üretimlerin yaklaşık yüzde 80'i yurtdışı için yapılıyor. Tekne konusunda Avrupa'yla yarışıyoruz. AB'ye girdiğimizde o çarkın bir parçası olacağımız için bizim de fiyatlarımız yükselecek ve yavaşlayacağız.

Türkiye'de sayılı tekne tasarımcılarından olmanın avantajları neler?

Dezavantajı hiç olmadı. Türkiye'de tekne sektörünün yeni geliştiği bir aşamada başladık. O dönemde tekne yapan birkaç firma vardı. Onlar da tasarımları yurtdışından alıyordu. Bu işi Türkiye'de çok iyi bir şekilde yapabileceğimizi gösterdik. Milano, Londra gibi tekne tasarımında uzmanlaşmış ülkelerdeki tasarımların hepsi birbirine benziyor. Biz hiçbir tasarıma bakmadan her şeyi baştan yapıyoruz. Hep farklı olanı arıyoruz. Öyle olunca sonuç farklı oluyor. Beş yıl önce yurtdışından tasarımcılar bizden tasarım istemeye başladı.

Tekne tasarımında süreç nasıl işliyor? Kullanıcıların beklentileri ne yönde oluyor?

Birinci grup müşterilerimiz tersaneler. Bunlar daha çok paket projelerdir. Müşterisi yoktur. Tersaneler serilerle gitmek ister. Belli bir insan grubuna çeşitli boyalarda tekneler yaptırır. Bu tasarımlarda tekneyi belli sınırlar içinde bölüyor, tasarlıyor, müşteriye odalar hazır halde sunuyoruz. Onlara yalnızca kumaş rengi gibi ayrıntıları seçmesi kalıyor.

İkinci grup müşterimiz doğrudan bize gelir. Avrupa, Rusya, Türki Cumhuriyetler ve Arap ülkelerinden müşterilerimiz var. Türkiye'den müşterimiz çok az. Bire bir müşterilerle çalışırken onların istekleri doğrultusunda tasarım yapıyoruz. Peluş tuvaletten dalgada sallanmayan yatağa kadar pek çok şey isteniyor. Özellikle kadınların çok özel istekleri olur. Tekne lüksün sonu olduğu için insanlar hep iyi gözükmek, şov yapmak, tekneleriyle konuşulmak isterler. Estetik hep ön plandadır. Yaptığımız her tasarımın bir zeka ürünü olması gerekiyor. Eğer biz tasarımcıysak başkalarının yaptığından farklı ve özel olması gerekiyor. "Vay be" denilmesini istiyoruz. Rahatlık, estetik, güvenlik gibi unsurları düşünüyoruz.

Tasarım ne kadar sürüyor?

Çizim süresi yaklaşık altı ay sürüyor. Tasarım çıkmaya başladığında müşteriler çizim ve renkler arasında boğulmaya başlarlar. Bu süreçte kendini kaybediyorsa doğru yola giriyor demektir. Bir süre sonra herkeste gördüklerinden değil farklı bir tekneleri olmasını istiyorlar.

Kapı içeridir, pencere dışarı

Kapalı kapı, çoğu kez yalnızlığı simgeler. Demir kapı, esareti... Büyük yapılara cümle kapısından girilir. Nereye açılacağı, nasıl bir yeri muştuladığı kendisinden bellidir. Kapı içeridir, pencere dışarı. Bu yüzden umuttur, gökyüzüdür pencere.

Tasavvuf'ta "dört kapı"dan söz edilir. Denir ki, bu dördünü geçen hakikate erer. İnsanı, varoluşu, hakikati aramaktır. Yani varılacak son noktaya giderken zorunlu uğranacak yerdir kapı. Eski Mısır'a göre bir ölünün geçmesi gereken yetmiş kapı vardır. Bunlar kapıya yüklenen bazı imgeler. Yani kapı, kapıdan öte bir şey...

Kimisi ahşap, kimisi demir... Bazıları devasadır. Saraylara, şatolara açılır, zenginliği, yüceliği simgeler. Bazıları

daha küçüktür; açıldığı odalar, yol verdiği mekanlar gibi. Kapalı kapı, çoğu kez yalnızlığı simgeler. Ve ister gökyüzünün rengine, maviye boyansın, isterse tabiatın yeşiline, demir kapı hep esareti sezdirir. Büyük yapılara cümle kapısından girilir. Nereye açılacağı, nasıl bir yer muştuladığı zaten kendisinden bellidir. Önünde bekleyen, büyüklüğüyle, azametiyle ezer, küçüktür. Açılışı ağırdır, kapanışı ahenkli. Kimisi bir mekanı anlatır önünden geçene, kimisi mekanla kalmaz, zamanın tanığıdır. Bazısı açıldığı yapıyı, bazısı bir bölgenin otantik ayrıntı-

Çalınır
Kim ne getirir
Vazgeçemediklerin
Anahtarları vardır.

Sezilir
Kim ne zaman gelir
Yatağında uyuyan bir kedi
Söyler içindeki türküyü
İnsan bazan o kadar yalnızdır.

Behçet Necatigil

Sabaha karşı mıydı bilmiyorum
yoksa akşamüstü müydü
belkide gece yarısı
bilmiyorum
girdi odama pencereler
perdeli perdesiz

ben basma perdeleri severim
ama tül perdeler de vardı
kara ustolar da
ustoları çekip çekip bırakıyordum
bir daha inmez oldu kimisi
kimisi bir daha çıkamadı yukarı

ve camları kırık pencereler
elimi kestim
kimi camsızdı büsbütün
camsız pencereler içime dokunur
camsız gözlükler gibi

Nazım Hikmet

larını simgeler, nakışları, renkleriyle. Ama illa ki, bir yapıyla bütündür kapı, bir mekanla, bir zamanla... Kapısız yapı olmaz mı? Olur da, yapısız kapı olmaz. Açmazı budur belki de kapının, tek başına hiçtir. Soracaksınız: Ya müzelerde sergilenen kutsal mekanların kapıları... Hiç midir, çok şey mi? Onları değerli kılan o kutsal yapıların kapıları olmalarından öte nedir ki? Yani, kapı yalnızca kendisi değil, ait olduğu yapıdır aslında.

Kapıyı aştıktan sonra insan, bir mekanın içindedir artık. Bir değişimin sınırını simgeler kapı. Zamanla birlikte yüz değiştirir; mekanla birlikte dil... İnce, ahşap bir kapı hangi sarayı, hangi kaleyi savunabilir? Ya da bir duvar kalınlığındaki dökme demir kapıyı hangi fakirhane tartabilir?

Pencere hayata açılır. Dışarıyı içerden gösterir. Göze, dünya penceresi denmesi bundan değilse nedendir? Seyirdir, seferdir pencere. Dışarıyla içeri, yaşamla ölüm, varlıkla yokluk arasındaki şeffaf örtü...

Pencereler ait oldukları yapıları değil, buldukları katı yansıtırlar en çok. Pencereye kadın can verir, çeşit çeşit saksılar, rengarenk çiçeklerle. Çoğun, kadındır pencereden bakan... Çiçekli pencere, kadının varlığına işaretler o evde. Umuda dair bir işaretler çiçekli pencere. Kapı hep içeriyi anlatır, pencereyse dışarıyı. Bu yüzden umuttur, gökyüzüdür pencere. Bir de camsız pencereler... Şairin dediği gibi, o pencereler içime dokunur. Terk edilmişliği, sonu sezdirirler bana. Hem de ta içten.

Tuvalin içindeki ressam

Soyut dışavurumculuk ya da soyut ekspresyonizm, ressamların nesnelerin gerçek temsiline yer vermeden kendilerini yalnızca renk ve şekillerle ifade ettikleri bir sanat akımı. 1940'ların ortasında New York'ta ortaya çıktı. New York'un bir sanat merkezi olmasını sağlarken bir anlamda Paris'in tek sanat merkezi olarak şanının gölgelenmesine neden oldu. Jackson Pollock, Willem de Kooning, Franz Kline; 1960'larda Mark Rothko, Kenneth Noland, Ellsworth Kelly, Frank Stella ve Morris Louis gibi ressamlar bu akımın önemli temsilcileri. Ancak içlerinde biri var ki 20. yüzyılın en önemli sanatçılarından biri olarak anılıyor. Adı Jackson Pollock. Hareket resmi (action painting), all-over stili Pollock adıyla özdeşleşmiş tanımlar. Pollock fırça ve palet kullanmayarak, damlatma adı verilen yöntemle, duvara sabitlediği ya da yere serdiği tuval bezleri üzerine boyayı dökerek, damlatarak ya da fırlatarak resim yaptı. Ona göre tuval, içinde faaliyette bulunulan bir alandı ve her yeri eşit öneme sahipti.

Düşünmeden yapılan resim

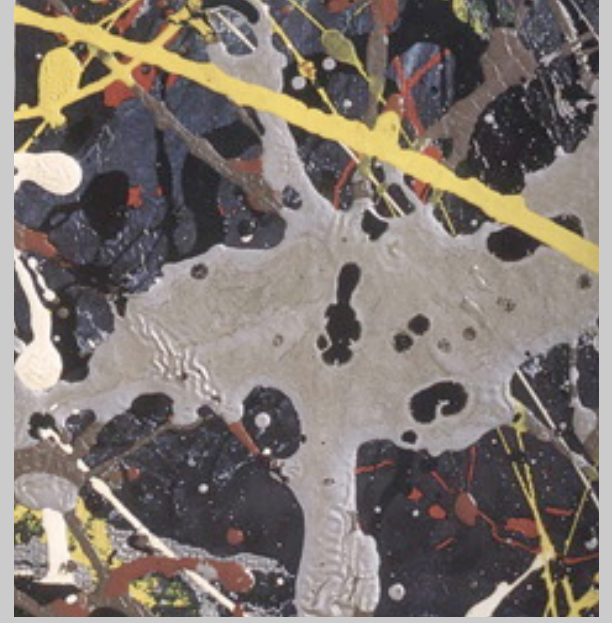
1912 yılında dünyaya gelen Amerikalı ressam Pollock, resim yapmaya 1929'da New York Art Students' League Sanat Okulu'nda ünlü bölgeselci ressam Thomas Hart Benton'in öğrencisi olarak başladı. Benton'ın etkisiyle bir süre bölgeselci üslupta resimler yaptı. Yine okul

Jackson Pollock'ın hayatı film oldu

2000 yılında vizyona giren Pollock isimli film ünlü ressamın hayat hikayesini beyazperdeye taşıdı. Oyuncu Ed Harris ilk yönetmenlik denemesini gerçekleştirdiği ve Jackson Pollock'ı canlandırdığı filmle en iyi erkek oyuncu dalında Oscar'a aday gösterildi. Film, sinema eleştirmenlerinden büyük övgü aldı.

Dünyanın en pahalı tabloları

2006 yılına kadar dünyanın en pahalı tablosu unvanı, 104.2 milyon Dolarlık satış rakamıyla Pablo Picasso'nun "Pipolu Çocuk" tablosuna aitti. Ancak Kasım 2006'da Jackson Pollock'ın "No.5, 1948" isimli tablosu 140 milyon Dolar karşılığında Meksikalı bir işadama satıldı. Böylece dünyanın en pahalı tablosu unvanı Pollock'ın tablosuna geçti. Pollock, tabloyu 60 yıl önce 1.2 metreye 2.4 metre boyutlarındaki boş bir tahtaya damlatma tekniğiyle yapmış.

Tuvali yere serdi. Eline de delik kovayı aldı. Başladı tuvalin içinde gezinmeye. Resim önceden planlanmazdı. Çünkü resmin bir yaşantısı vardı. Ressamın işi de onu ortaya çıkarmaktı. Ressamın adı Jackson Pollock'tı.

yıllarında Meksikalı ressamlardan (Diego Rivera, Jose Clemente Orozco) ve sürrealizmden etkilendi. Ancak Pollock'ın sanatına en önemli etkiyi Picasso yaptı. John Graham tarafından 1937 yılında yazılan ve bilinçaltının sanat üzerindeki önemini anlatan "Primitif Sanatlar ve Picasso" adlı makaleyi okumasıyla birlikte bilinçaltındaki duyguları ve imajları resmine aktarmaya başladı. Zaten Pollock bundan çok önce bilinen kuralardan sıkılmış ve kendi tarzını yaratmak için iç dünyasına yolculuğa başlamıştı. 1940'ların ortalarından itibaren tamamen soyut resime yöneldi.

Düşünmeden yaptığı damlatma resimlerde çubuklar, bıçaklar ve malalar kullandı. Yer yer kalın boya tabakalarını kırık bardak, kum ya da benzeri maddelerle karıştırarak tuvale uyguladı. Boya kutusuna delikler açtı, kutuyu tuvalin üzerinde gezdirerek resimler yaptı.

Kendi deyimi ile fırça kullanmak yerine manipüle etti. "Resimlerim üzerinde çalışırken, o an için ne yaptığının tamamen bilincinde olmam. Ancak belli bir 'tanışıklık' döneminden sonra ne ile ilgili hareket ettiğimi görebilirim. Değişiklikler yapmak, imgeleri yok etmek gibi konulara dair korkularım yoktur, çünkü resmin kendine ait bir yaşamı vardır. Tüm yaptığım onun dışarı çıkmasına yardımcı olmak" diye anlattı sanatını.

Amerikan resim sanatına yön verdi.

Pollock 1941 yılında katıldığı karma bir sergide, kendisi gibi bir ressam olan Lee Krasner ile tanıştı. 1944 yılında evlendiler. Pollock, geniş bir çevresi olan Krasner sayesinde, dönemin önemli sanat eleştirmeni Clement Greenberg ile tanıştı.

Pollock'un Amerikan resim sanatı için önemli bir isim olacağını ilk keşfeden kişilerden biri de Greenberg'di. Greenberg bir makalesinde Amerikan resim sanatının, Avrupa resim sanatını taklit etmekten öteye gidemediğini, ancak Amerikan resim sanatı için hala bir umut olduğunu belirtti. Bu umudun adı Jackson Pollock'tı.

Pollock'ın tekniği ve seçtiği konularla Amerikan resim sanatına taze bir soluk getirdiği düşünülür. Resimleri çağdaş Amerikalılardan daha cesurdur. Resim için yüzeyi belirledikten sonra hiçbir hazırlık yapmadan içinden geldiği gibi resmeder.

Resim yapmak onun için ayın gibidir. İç dünyası ise karmakarışıktır. Alkoliktir. Depresyon yakasını hiç bırakmaz. Kimi zaman çevresine karşı saldırgandır. Beklentilere karşı ise kayıtsız. 1956 yılında bir otomobil kazasında hayatını kaybettiğinde yine alkollüdür.

Dünyanın en pahalı 10 tablosu

- 1- Jackson Pollock, "No.5, 1948", 140 milyon Dolar, özel satış, 2006
- 2- Willem De Kooning, "Woman III", 137,5 milyon Dolar, özel satış, 2006
- 3- Gustav Klimt, "Adele Bloch-Bauer I", 135 milyon Dolar özel satış, 2006
- 4- Pablo Picasso, "Garçon a la pipe" (Pipolu Çocuk), 104,2 milyon Dolar, Sotheby's, New York, 2004
- 5- Pablo Picasso, "Dora Maar au chat" (Kedili Dora Maar), 95,2 milyon Dolar, Sotheby's, New York, 2006
- 6- Gustav Klimt, "Adele Bloch-Bauer II" , 87,9 milyon Dolar, Christie's, New York, 2006
- 7- Vincent Van Gogh, "Portrait du Dr. Gachet" (Dr. Gachet'in Portresi), 82,5 milyon Dolar, Christie's, New York, 1990
- 8- Jasper Johns, "False Start", 80 milyon Dolar, özel satış, 2006
- 9- Pierre-Auguste Renoir, "Au Moulin de la Galette" (Galette Değirmeni'nde), 78,1 milyon Dolar, Sotheby's, New York, 1990
- 10- Pierre-Paul Rubens, "Le Massacre des Innocents" (Masumların Katliamı), 75,9 milyon Dolar, Sotheby's, Londra, 2002

56 haber: zirve mönüsü

hazırlayan: taner gezer

Tatlı yiyelim tatlı konuşalım

Uluslararası zirvelerin en çok konuşulan boyutu hiç kuşkusuz üzerinde tartışılan konuları... Ama bir boyutu daha var; zirvede yenilip içilenler... Ünlü Fransız diplomat Talleyrand "Bana iyi bir aşçı bulun, size iyi bir anlaşma getireyim" diyor. Diplomasi yalnızca masadaki sohbetle değil münide de önemli.

Önce ajanlar tadıyor

Bu tür zirve yemeklerinde mönü kadar güvenlik de önem taşıyor. Yemeklerde kullanılacak malzemelerin tamamı polis eskortuyla taşınıyor. Balıktan soğana dek tüm malzemeler detektörden geçirilerek mutfağa sokuluyor. Malzemelerden alınan örnekler laboratuvar analizi yapılıyor. Yemekleri liderlerden önce güvenlik görevlileri ve ajanlar tadararak zehirli olup olmadığını kontrol ediyor. Bunun dışında birçok lider de birtakım yiyecek ve içeceklerini yanlarında getiriyor.

Dünya liderlerini bir araya getiren zirvelerde, toplantı gündemi kadar ilgi çeken şeylerden biri de zirvenin mөнüsüdür. Liderlere ne sunulduğu, nasıl servis yapıldığı, hangi tatlının ikram edildiği uzun uzun konuşulur.

Çünkü yemek ev sahibi ülke açısından tam bir iletişim faaliyetidir. İyi bir yemek hayal bile edilemeyecek etkiler yaratabilir. Akılda güzel hatıralar bırakır ve ülke tanıtımına katkıda bulunabilir. Böylesine büyük önem taşıyan yemeklerin hazırlıkları da aylar öncesinden başlıyor. Mөнü, sofraya düzeni gibi ayrıntılar büyük bir titizlikle planlanıyor. Mekan seçiminden aşçının belirlenmesine, mөнüden güvenliğe dek hummalı bir çalışma yürütülüyor.

Tüm ayrıntılar düşünülüyor

Zirveden aylar önce alternatif mөнüler oluşturuluyor. Bu mөнüler yetkililerce teker teker test edilerek nihai karar veriliyor. Tabaklardaki yemeklerin dizaynı bile büyük önem taşıyor. Konulan etin, malzemenin, sosun miktarı, tabağın ölçüleri, masadaki renk uyumu gibi ayrıntılar kalabalık bir heyet tarafından planlanıyor.

Mөнü belirlenirken yemeklerin dünyanın dört bir yanından gelen insanların damak tadına uygun olması konusunda da büyük bir özen gösteriliyor. Yemeğe katılacak kişilerin kaç yaşında olduğu, dünyanın hangi bölgesinden geldiği gibi ayrıntılar mutlaka hesaba katılıyor. Örneğin Amerikalılar için bagel ve donut, Fransızlar için çikolatalı, sade kruvasan, üzümlü ekmeği, Almanlar için brautchen ekmeği mutlaka yer alıyor. Bu yolla insanların kendilerini evlerinde hissetmeleri sağlanıyor.

Zirveye katılacak isimlerin kişisel tercihleri de dikkat edilen konular arasında. Örneğin ABD eski başkanı Bill

Clinton'ın her gittiği ülkenin taze meyvelerinden istediği, balık, iyi şarap ve peynire özel bir düşkünlüğü olduğu biliniyor. Bu yüzden bunlar sofradan kesinlikle eksik edilmiyor.

Mutfak kültürü tanıtıyor

Ancak temel prensip yerel tatların ve motiflerin kullanılması... Yemekte konuklara ev sahibi ülkenin genel bir resmi sunulmaya çalışılıyor. Ne kadar zengin bir yemek ve içecek kültürü olduğu gösterilmek isteniyor. Bu yüzden olabildiğince çok yerel ürün kullanılıyor.

Örneğin 2004 yılındaki NATO Zirvesi sırasında ana tema yemek, müzik ve dekorla 18. yüzyıl atmosferi yaratmaktı. Bu amaç doğrultusunda liderlere lüfer dolması, kabak çiçeği dolması, zeytinyağlı Cunda enginarı, otlu kaygana sarmasında karışık sebze, közlenmiş patlıcan yatağında süt kuzusunda külbastı, kireç kaymağında yapılmış kabak tatlısı, güllü sakızlı lokma, tavuk göğsü, pestil ve lokum gibi yiyecekler sunulmuştu.

2005 yılında Samsun'da gerçekleştirilen Mavi Akım Zirvesi'nde de aynı şekilde yöresel tatlara ağırlık verilmişti. Zirveye katılan Rusya lideri Vladimir Putin'e ve dönemin İtalya Başbakanı Silvio Berlusconi'ye Karadeniz'e özgü lezzetlerden yoğurtlu karalahana dolması, hamsili pilav, mihlama, kuymak ve mısır ekmeği ikram edil-

mişti. Dünya iş kadınlarının İstanbul'daki zirvesinde de yine mөнü Türk mutfağından oluşmuş, konuklara içli köfte, zeytinyağlı dolma, tandır kebabı, talaş böreği, Kayseri börekleri ve saray aşuresi ikram edilmişti.

Ortamı yumuşatan yemekler

Bu yaklaşımın örneklerine tüm dünyada rastlamak mümkün. Aynı şekilde Güney Kore'de yapılan Asya Pasifik Zirvesi'nde de konuklara Güney Kore'nin sembollerinden biri olan kimchi ikram edilmişti. 2005'te İskoçya'da düzenlenen G8 zirvesinde ise yemek masasına, "12 saat İskoç viskisi fıçları üzerinde tütsülendikten sonra içi istakoz etiyle doldurulan ve tereyağı ile misket limonu eklendikten sonra beş dakika fırında kızartılan istakoz" benzeri, İskoç mutfağından ürünler gelmişti. Vietnam'daki APEC zirvesinde de Vietnam'ın baharatlı şehriye çorbası, güneynin ise karidesli dolmalarından, bambuya sarılmış ızgara bifteğinden ve saf-randa marine edilmiş balığından ikram edilmişti.

Dünya barışının mimarları

Dünyaca ünlü aşçı Gilles Bragard "Siyasetin birbirinden uzaklaştırdığı insanları, güzel bir yemek bir araya getirebilir. Yemek iyi geçerse görüşmeler de iyi geçer"

diyor. Gerçekten de güzel bir sofraya dünya barışına tüm politikacı ve diplomatlardan daha fazla hizmet edebiliyor. Fransa'nın en ünlü diplomatlarından Charles Maurice Talleyrand'ın "Bana iyi bir aşçı bulun, size iyi bir anlaşma getireyim" sözü de bu görüşü destekliyor. Zirve mөнüsünün zirvenin havasını değiştirmeye, ortamı yumuşatma gibi etkileri de var. Örneğin 2001 yılında, Hindistan ve Pakistan liderlerini bir araya getiren zirvede Hintli şefler baharat ve otlarla tatlandırılan Hindistan'a özgü Ayurveda metoduyla hazırlanan yemeklerle stresi azaltıp zirveye katkıda bulunmuştu.

Sofradan verilen mesajlar

Kimi zaman ise mөнü duyulan tepkinin göstergesi haline geliyor. Örneğin ABD ile Fransa'nın arasındaki Irak Savaşı nedeniyle açıldığı dönemde Beyaz Saray'daki yemeklerde ABD'de "French fries" olarak bilinen patates kızartması ve Fransız şarabı kesinlikle yer almıyordu. İki ülke liderlerini uzun bir aradan sonra bir araya getiren ve bir anlamda barıştıran yemekte ise patates kızartması ve hamburger yenmesi elbette bir tesadüf değildi.

Özel temalı zirvelerde mөнü de zirvenin gündemine uygun belirleniyor. Örneğin dini liderlerin bir araya geldiği bir zirvede tüm dinlere uygun bir mөнü planlanarak içki servisi yapılmıyor. Çevre zirvesinde ise tamamen organik gıdalardan oluşan bir mөнü sunuluyor.

Cousteau'nun izinde

Masmavi bir örtü olarak gördüğümüz suyun altında bambaşka bir dünya var. Balıklar, zehirli canlılar, bitkiler, kayıp kentler, batıklar... Ya tutkunuzdur sualtının ya da çok uzağında... Önce dalar seyredersin, ardından fotoğraflayıp seyrettirmek istersin.

Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi öğretim üyesi Yard. Doç. Dr. Asım Dumlu ile Bilkent Üniversitesi Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Orhan Aytür, Türkiye'ye iki ayrı bronz madalya kazandırdılar. Her iki isim de akademisyen, ancak ödüller akademik değil, farklı bir alandan geldi. Sualtına tutkun olan Dumlu ve Aytür, bu yıl 11.'si düzenlenen "Dünya Sualtı Fotoğraf Şampiyonası"nda başarılı oldular.

Balık, yengeç, modelli/modelsiz, geniş açı ve makro olmak üzere beş ayrı kategoride 90 dakika süren 4 dalışla gerçekleştirilen şampiyonada, 16 ülkeden 27 dalışçı yarıştı. Dünya Sualtı Sporları Konfederasyonu (CMAS) tarafından Hint Okyanusu'ndaki Mauritius Cumhuriyeti'nde düzenlenen şampiyonada Dumlu "kabuklular" kategorisinde, Aytür ise "makro" kategorisinde dünya üçüncüsü olarak bronz madalya aldı. Ödüllü fotoğrafını, kendisini ısırarak zehirli aslan balığına karşı çalmayı başaran Dumlu ile ödüllü fotoğrafının yanı sıra sualtının gizemi, tehlikeleri ve cazibesi üzerine konuştuk.

Sualtı tutkunuz ne zaman ve nasıl başladı?

Sualtında aletli dalışa 1994'te başladım. Daha önce de su sporlarıyla uğraşıyordum. Yıllar boyunca su topu oynadım. Üniversite yaşantımla birlikte havuz sporlarından kopmak zorunda kaldım. Bu nedenle ba-

na en yakın olan aletli dalışa yöneldim. 1998'den itibaren sualtında fotoğraf çekmeye başladım. Denizden hiçbir zaman kopmadım. Her zaman üstünü gördüğüm suyun altını da merak ettim. Hayatımda Kaptan Cousteau'nun önemli bir yeri, büyük bir etkisi var. Onun belgesellerini izleyerek büyüdüm.

Sualtı dünyasından büyük tutku olarak söz edilir. Bir defa girenin bir daha kopamayacağına inanıyor musunuz? Bence herkesin mutlu olacağı bir dünya değil. Çünkü bunu bir hobi olarak görmemek gerek. Çok sevmeniz gerekiyor. Eğer sualtı canlılarını merak etmiyorsanız, sevmiyorsanız ya da sualtını bilmiyorsanız çok büyük keyif almazsınız. Keyif alabilmek için canlıların yaşam koşullarını, hangi mevsimde neler görebileceğinizi çok iyi bilmelisiniz. Sualtında görüntü de farklıdır. Fotoğraflarda kırmızı olarak gördüğümüz renkler sualtında kahverengi, sarılar ise soğuk belirsiz renklerdir. Parlak renklere sahip canlıları göremezsiniz. O renkleri hissetmek zorundasınız. Hissetmeyi başarabilmek de bu işe merakınızla ilgili. Yani gönül verirsiniz keyif alırsınız. Bence sualtı, canlı yaşamının dışında mutlak sessizliğiyle bir çekiciliğe sahip. Ayrıca sıvı ortamında hareket edebilme özgürlüğü de insanların en çok hoşlandığı şeylerden biri.

Sualtının mutlak sessizliğin yanı sıra adrenalin açısından da bir potansiyeli bulunmuyor mu?

Sualtında heyecan, adrenalin tabii ki var. Ancak sualtı

60 sualtı: Asım Dumlu

Ödüllü fotoğrafın öyküsü: Anemon karidesi

"Kabuklu denilen kategoride çektiğim fotoğrafla ödül kazandım. Orhan Aytür ise makro kategorisindeki fotoğrafla ödül aldı. Bir sualtı bitkisi olarak düşünebileceğiniz anemonun üzerinde yaşayan anemon karidesini fotoğrafladım. Zehirli, anemon dışında başka hiçbir yerde yaşamayan bir karides türü. Sualtında çekeceğiniz fotoğrafı bilirsiniz. Daha önceden dalıyorum ve "Burada şu fotoğrafı çekeyim" diye karar veriyorum. Anemon ve karides hakkında epey bilgim vardı. Yaşadıkları yere doğrudan dalıp çektim ve bir başka kategori için fotoğraf çekmek üzere başka noktaya gittim. Fotoğraf aslında karada çekilir. Teknedeyken neyi, nasıl çekeceğinize karar verip inmiş olmanız gerek. Aşağıda yalnızca deklanşöre basarsınız."

dalışları genel hatlarıyla, sportif ve teknik olmak üzere temel iki gruba ayırıyor. Bizlerin ve birçok insanın yaptığı dalışlar, sportif dalış sınıfına giriyor. Teknik dalışlar ise daha profesyonel, para kazanmaya yönelik ticari dalışlardır. Sportif dalışlar, birtakım kurallar çerçevesinde yapılır. İstatistiklere göre, kurallara uyulduğu zaman golf-ten daha az tehlikeye sahip. Risk minimum! Kurallardan biri sürekli hava göstergenizi kontrol etmenizi ve 50 bar'a yani yaklaşık 600 litreye düştüğü an dalışı bitirmenizi zorunlu kılıyor. Bu kurala uyduğunuz takdirde sualtında havasız kalmanız söz konusu değil. Ayrıca sportif dalışta maksimum 40 metreye dalabilirsiniz. Bu da 40 metreden sonra azotun narkotik etkisini ortadan kaldıran bir kural. Derinlik sarhoşluğu denilen etkiye maruz kalmanızı önüyor. Bütün bu kurallara uyduğunda çok tehlikeli değil. Sualtındaki canlılar da köpekbalığı dahil zararsızdır. Doğal yaşamlarını bozacak bir etki yapmadığınız sürece asla zarar vermezler.

Sualtında köpekbalıklarıyla karşılaştınız mı?

Birçok kez köpekbalığı fotoğrafladım. Köpekbalıklarını çekmek için kendim gittim. Kızıldeniz ve Türkiye'de çektiğim köpekbalıkları var. Sonuç olarak köpekbalığı da istavritten veya lüferden farklı bir canlı değil. O da bir balık. Anatomisini, fizyolojisini, davranışlarını incelediğinizde hayretler içinde kalırsınız. Muhteşem bir balık! Bu yüzden köpekbalığıyla karşılaşanların korkmalarına gerek yok. Bir şey yapmadığınız sürece onlar da size yapmaz. Ayrıca tehlikeli grupta yer alan başka canlıları da fotoğrafladım. Zarar görmemek için bu canlıların yaşam koşullarını iyi bilmeniz gerekiyor. Bu da ancak sualtını sevmek ve araştırmakla mümkün. Yalnızca dalmak yetmez.

Dalış öncesi hazırlık olarak neler yapıyorsunuz?

Bence bir dalışın en zor ve en yorucu kısmı suya atla-

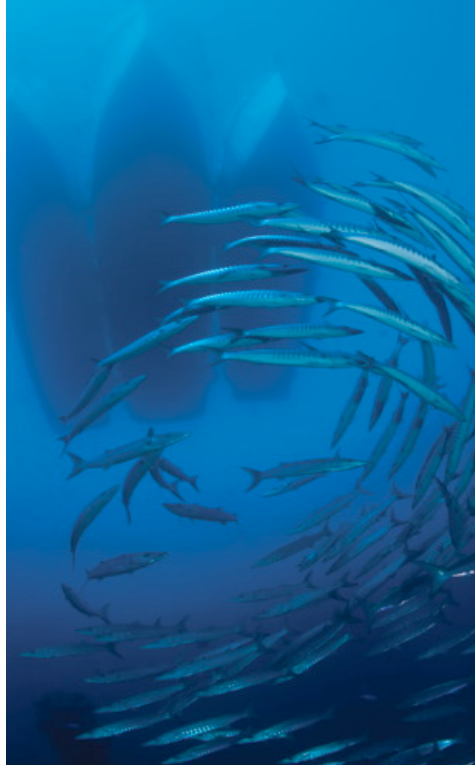
yana kadar yaşadığınız süreç. Suya atladığınız zaman birçok zorluk ortadan kalkıyor. Çünkü birtakım ağır ekipmanlarla dalıyorsunuz ve suya atladığınız zaman suyun kaldırma kuvvetiyle ağırlık minimuma düşüyor. Aynı zamanda ekipmanlarınızın sportif dalış standartları doğrultusunda belli periyotlarda bakımlarının yapılması gerekiyor. Böyle olduğu zaman herhangi bir sorun yaşama ihtimaliniz yok.

Dünya üçüncülüğü elde ettiğiniz "Dünya Sualtı Fotoğraf Şampiyonası"na katılım sürecinizi anlatabilir misiniz?

Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu'nun da bağlı olduğu Dünya Sualtı Sporları Konfederasyonu iki yılda bir, Dünya Sualtı Görüntüleme Şampiyonası adı altında bir yarışma düzenliyor. Bu yıl 11.'si düzenlendi. 22 yıldır düzenlenen yarışmaya ilk olarak 2005'te ve ikinci defa bu yıl katıldık. 2005'te Alptekin Baloğlu, 2007'de ise Orhan Aytür ile birlikte katıldık. Yarışmaya gönderilecek fotoğrafçı, federasyonun Türkiye'de düzenlediği "Altın Palet Sualtı Görüntüleme Şampiyonası"nda kazandığı puanlar ve resmi olarak kabul ettiği yarışmalarda elde edilen puanların toplanmasıyla seçiliyor. Dalış, asla tek başına yapılan bir spor değil. En fazla puan alan iki fotoğrafçı ve onun iki dalış eşi birlikte gidiyorlar.

Bu organizasyon nasıl işliyor?

Şampiyona beş kategoride düzenleniyor. Balık, Makro (balık dışındaki küçük canlıların görüntülenmesi), Geniş

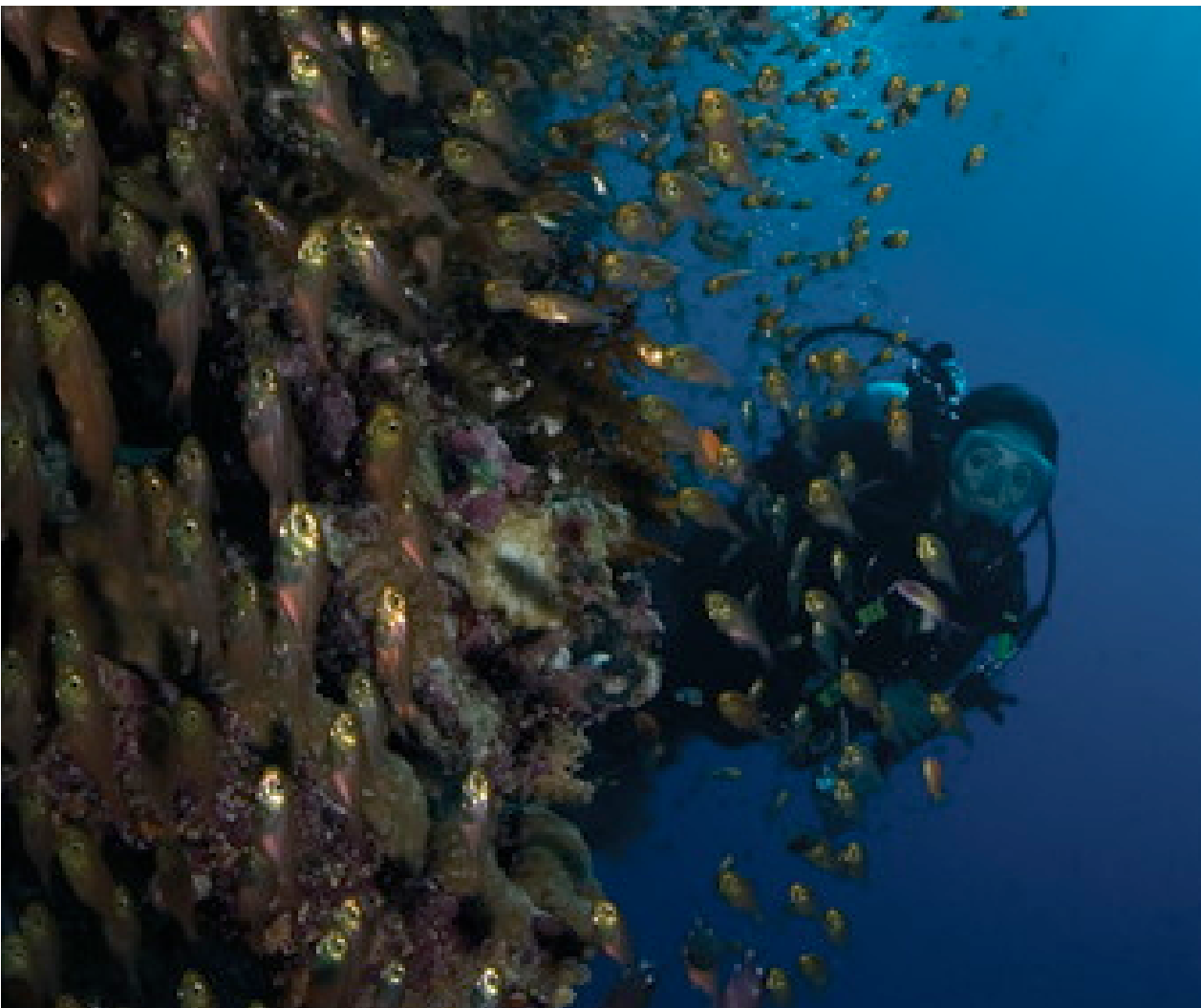

Asım Dumlu

açı ve Manzara kategorilerinde fotoğraf çekiliyor. Bunlar sabit kategoriler. Ayrıca yarışmanın düzenlendiği ülkeye göre değişkenlik gösteren bir kategori daha bulunuyor. Örneğin, bu yılki yarışma Mauritius'taydı ve kabuslular kategorisi bulunuyordu. İki yıl önce İspanya'da düzenlenen yarışmanın ise değişken kategorisi deniz tavşanlarıydı. Yarışma sırasında 90 dakikanız bulunuyor. Ancak bu 90 dakikayı tümüyle sualtında geçirmeniz zor. Çünkü havanız ve dalış derinliğiniz buna müsait değil. Yarışma başladıktan sonra 90 dakika içerisinde dalış yapıp çekimi bitirmeniz gerekiyor.

Sualtında ne gibi tehlikeler yaşadınız?

Çok bilinçli dalmanıza rağmen sualtında kazalarla karşılaşabilirsiniz. Dalışlarda çift kamera kullanıyorum. Mauritius'ta yarışma için daldığımda makinelerden birini kenara koydum. Ancak o sırada yanımdan bir aslan balığı geçiyormuş. Aslan balığı genelde suyun zemini üzerinde oturur ve çok zehirlidir. Dikkat etmeme rağmen üzerine koymuşum. Parmağımdan soktu. Tıbbi müdahale gerekti.

Bütün dalışlarınız içinde sizi en çok etkileyen ne oldu?

Genel anlamda sualtında daldığım tüm batıklar beni etkiler. Kemer'in bir mil açığında Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma bir Fransız savaş gemisi bulunuyor. Oraya belki yüz defa daldım. Ancak her seferinde aynı heyecanı duyuyorum. Sualtındaki arkeolojik değerler beni çok heyecanlandırıyor. Dünyada dalış açısından noktaları güzellik olarak birbirinden ayırmak mümkün değil. Çünkü Karayipler'in sualtı yapısı ile Mısır'ın sualtı yapısı birbirinden oldukça farklı ve bu fark benim hoşuma gidiyor.

Yeni projeleriniz neler?

Türkiye'nin ilk sualtı fotoğrafçılarından, kendisi de dış hekimisi olan Dr. Zare Magar 1950'li yıllarda sualtında fotoğraf çekmeye başlamış. Magar'ın dinalarına ulaştım. Aralarında çok ilginç kareler bulunuyor. Ancak zaman içinde büyük bir kısmı zarara uğramış. Fotoğrafların revize edilmesi gerekiyor. Magar'ın 50 yıl önce çektiği fotoğraflardaki noktaların bugünkü hallerini çekmeyi amaçlıyorum. Hem fotoğraf açısından hem de arşiv açısından değerli bir çalışma olacak. Magar'ın çektiği karelerde Tuzla'da yaklaşık 40 metre görüş mesafesi bulunuyor. Bugün ise aynı yerde görüş mesafesi yaklaşık bir metre. O dönemde su açık iken bugün yeşil siyah. Bu farklılığı belgelemek ve bilinç kazandırmak açısından faydalı bir çalışma olacağına inanıyorum. Projenin ne kadar sürede tamamlanacağı sponsorlara bağlı. Sponsor bulduktan sonra kısa sürede başlayıp bitirmeyi amaçlıyorum.

Müzikte bir renk

Sefarad, 1492'de siyasi iktidarların baskısıyla göç etmek zorunda kalan Yahudilerin, Anadolu topraklarında geliştirdiği tarihsel bir müzik. Sefarad müziğini diğer müzik türlerinden ayıran belirleyici nitelik kullanılan dil; Ladino. Kökleri 15. yüzyılda kullanılan İspanyolca'ya uzanan Ladino, İspanya'dan Osmanlı'ya göç eden Yahudilerin ortak dili. Sefarad müziğinin orijinal yapısını koruyarak eserler veren Janet ve Jak Esim çifti bu müzik türünün Türkiye'deki önemli temsilcilerinden. "Antik bir hüznün" isimli albümleriyle 1992'de "German Critics Award"ı kazanan Esim çifti Zülfü Livaneli'den sonra bu ödülü alan ikinci Türk grup. İlk albümlerini 1989'da çıkaran Esim çiftinin, 35 yıllık bir arşiv çalışmasının ürünü olan ve 2006'da yayınlanan "Adio" isimli albümleri ise 1930'dan 1960'lara kadar Sefarad şarkılarını içeriyor, Cumhuriyet'in etkisiyle bu müziğin yaşadığı değişimi ortaya koyuyor. Sefarad kültürüne yönelik arşiv ve araştırmalarını sürdüren Esim çifti, Sefarad'ı en yalın haliyle "Bu toprakların müziği" olarak tanımlıyor.

Sefarad müziğinin ayırt edici özellikleri neler?

Sefarad müziğini Sefarad müziği yapan özellik, temel dili Ladino. Zaman zaman İbranice de kullanılır. Doğu Avrupalı Yahudilerin müziği olarak genel hatlarıyla tanımlayabileceğimiz Klezmer'den farklı olarak dilinin dışında bir müzikal özelliği bulunmuyor. Klezmer'de kendini hemen belli eden bir müzikal yapı bulunur. Sefarad

ise İspanyol kökenli olan, İspanya'da birleşmiş Yahudilerin müziği. Genel olarak Akdeniz müziğinin bir özeti diyebiliriz. Sefarad müziğini enstrümantal hale getirirseniz "Bu belirgin bir Sefarad müziğidir" diyemezsiniz.

Bu doğrultuda Sefarad müziğinin Türkiye'ye özgü olduğunu söylemek yanlış mı olur?

İspanya'dan sonra en yoğun göç Osmanlı'ya gerçekleşti. Kuzey Afrika, Doğu Avrupa gibi noktalara da göç edildi. Fakat en büyük yoğunluk Osmanlı'daydı. Dolayısıyla Sefarad kültürünün genel merkezi Osmanlı oldu ve en önemli gelişmeler Osmanlı'da yaşandı. Bu açıdan bakıldığında Sefarad müziği için Osmanlı merkezli bir müzik denilebilir. Sonuçta bu toprakların müziği. Bu topraklarda beş yüz yıldan fazla bir geçmişi var. Türk müziğinden, Türk kültüründen epey etkilenmiş bir müzik türü.

Sefarad müziğine son zamanlarda artan ilgiyi neye bağlıyorsunuz?

İlginin arttığını düşünmüyorum. Sefarad müziği daha çok konuşulmaya ve Sefarad teriminin ne olduğu daha fazla bilinmeye başladı. Konuya bir açıklık geldi, insanlar Sefarad'ın ne olduğunu öğrenmiş oldular. Ama Sefarad müziğiyle ilgili dinleyici kitlesinin oluştuğunu düşünmüyorum. Sonuçta ufak, etnik bir grubun müziği. Dolayısıyla yayılmaması da yaygınlaşmaması da doğal. Sefarad gibi Türkiye'de yaygınlaşmamış birçok etnik

müzik var. Bizim, yaygınlaşmaması gibi bir tercihimiz yok. Daha çok bilinmesini, dinlenmesini ve yaygınlaşmasını arzu ediyoruz.

Bu anlamda bir misyondan söz edebilir miyiz?

Sefarad müziğinin tanınması ve yaygınlaşması yönünde kendi açımızdan fazlasını yaptığımıza inanıyorum. Binlerce şarkı derledik, bu şarkıları grubumuzla yorumlamaya gayret ettik, Türkiye'de beş albüm hazırladık, yurtdışında bir solo; üç derleme albüm yaptık. Dolayısıyla belli bir misyonu yerine getirdiğimize inanıyorum. Ancak bu yeterli değil.

Yurtdışındaki Sefarad dinleyicileri ile Türkiye'deki dinleyiciler arasında ne tür farklılıklar bulunuyor?

Kesinlikle hiçbir fark yok. Türkiye'de konserlerimize gelen ya da albümlerimizi alıp dinleyenler ile yurtdışında dinleyenler aynı kulvardaki insanlar. Hepsi sonuç itibarıyla belli bir müziğe ilgi duyuyor. Ayrıca bu anlamda Türkiye'de Anadolu dinleyicisi ile İstanbul dinleyicisi arasında da bir fark bulunmuyor. Üstelik en büyük dinleyicimizin Ankara'da olduğunu söyleyebilirim. Ankara'da, İstanbul'dakinden daha fazla bir dinleyici kitlemiz var. Nedenini bilmiyorum.

Dünya üzerinde ilginin yoğunluğu açısından Ankara gibi bir ayırım yapabiliyor musunuz?

Sefarad müziğine Türkiye'den sonra en fazla ilgi duyul-

İspanya'dan Anadolu'ya göç eden Yahudilerin müziği Sefarad, beş yüz yılı aşkın bir süre boyunca Anadolu topraklarında gelişiyor. Sefarad müziğinin gelişmesinde ve yaygınlaştırılmasında öne çıkan Janet ve Jak Esim çiftiyle söyleşimiz Klezmer'den Sefarad'a, İspanya'dan İsrail'e tarihi bir yolculuk gibiydi.

ması gereken yerin İsrail olması gerektiğine inanıyorum. İsrail'e konser amacıyla henüz hiç gitmedik. Ama ciddi bir Sefarad potansiyeli olduğunu biliyorum. Onların da çok doğal olarak ciddi bir ilgi göstermeleri gerekir diye düşünüyorum. Ancak bugüne kadar İsrail'e konser için gitme fırsatımız olmadı. Böyle bir talep de yakın zamana kadar gelmemişti. Türkiye'de olduğu gibi İsrail'de de ekonomik sorunlar söz konusu. Kültüre ciddi para ayrılmıyor. Dolayısıyla ticari yanı yüksek olmayan organizasyonlar orada da gerçekleştirilemiyor. İsrail'de yakın zamanda katılacağımız festival birtakım sponsorların desteğinde olacak. Çünkü bu kadar kalabalık bir grubun gidip gelmesi ve çalması belli bir maliyeti de beraberinde getiriyor. Sefarad müziğinin İspanya'da da yoğun bir dinleyici kitlesi olduğunu düşünüyorum. Henüz orada da konser verme imkanımız olmadı. Yakın zamanda o da olacak.

İsrail ve İspanya'da konser verecek olmak ayrı bir heyecan yaratıyor mu?

Yoğun bir heyecan yaşıyoruz. Bizim için mutluluk verici bir deneyim olacağına inanıyoruz. Ancak sahne, dünyanın her yerinde sahnedir. Dolayısıyla sahne heyecanı her konserde oluyor. Heyecan duymadan bu işi yapabilmek mümkün değil. Sahneye çıktığınız an heyecan başlıyor, ilk şarkı o heyecan dalgası içinde söyleniyor. Ama seyirciyle iletişime geçildiği an bir rahatlık hakim oluyor. Konserlerde özellikle seyirciyle iletişim bü-

yük önem taşıyor. Karşınızdaki topluluk ne kadar ilgiliyse konser o derece güzel akıyor. Çok şükür bugüne kadar ilgisiz bir toplulukla karşılaşmadık. Öyle bir konser nasıl olurdu düşünmek bile istemem.

Gençlere ulaşmak için klip gibi yolları deniyor musunuz?

Sefarad müziğinin klipini Türkiye'de yayınlamak kolay olmuyor. 1994'te bir konser albümü yapmıştık ve o dönemde klip çekmiştik, ancak yayınlamadık. Sefarad müziğinin dili Türkçe olmadığı için yabancı klip olarak değerlendiriliyor. Klipi hazırladığımız dönemde tek bir kanalda, yabancı kliplerin arasında yayınlatabiliştik. Günümüzde klipimizi yayınlatabileceğimiz bir platform olmadığı için çekmiyoruz.

Kuruluşların sanata desteklerini nasıl buluyorsunuz?

Sponsorluk çalışmaları Türkiye'de gelişme aşamasında. Büyük kuruluşların sanata desteği, bu konuda belli bir bütçe ayrılmaları sanatın gelişimi açısından önemli adımlar. Topluluk olarak böyle bir sponsorluktan faydalanmadık, ama genel olarak Türkiye açısından ciddi adımlar olarak görüyorum. Adımlar büyüdükçe sıra Sefarad müziğini desteklemeye de gelecektir. Bu tabii ülkelerin ekonomisiyle de ilgili. Müzik, kültür ve ekonomi arasında bir bağdan söz etmek mümkün. Ülkelerin ekonomileri güçlü olursa kültür ve sanata daha fazla destek vermeleri mümkün hale gelecektir.

Entelektüel, sofistike ve sahici

Moda Tasarımcıları Derneği çatısı altında bir araya gelen Türkiye'nin önde gelen moda tasarımcıları, sektörün dünya moda akımlarının oluşumunda belirleyici bir ekol haline gelmesi için çalışmalarını sürdürüyor. Dernek Başkanı Bahar Korçan, moda tasarımcılarının artık nefes aldığını söylüyor.

Tekstil Türkiye'nin lokomotif sektörlerinden biri. İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği (İTKİB) verilerine göre 2006'da Türkiye genel ihracatının yüzde 16.3'ünü hazır giyim ve konfeksiyon oluşturdu. Uzun yıllar fason üretimin ön planda olduğu sektörde, moda tasarımcıları hep arka planda yer aldı. Daha çok kendi isimleriyle markalaşan Türkiye'nin ön-de gelen tasarımcıları Bahar Korçan, Arzu Kaprol, Hakan Yıldırım, Hatice Gökçe, İdil Tarzi, Özlem Süer ve Ümit Ünal, tek çatı altında toplanmak için 2006'da bir araya geldi ve Moda Tasarımcıları Derneği'ni kurdu. Geride bıraktıkları bir buçuk yıl içinde, eğitim, defile, fuar, yarışma gibi pek çok etkinlik düzenlediler. Bugün 32 üyesi ve pek çok gönüllü destekçisi olan derneğin başkanı Bahar Korçan, moda tasarımcılarının kendi sektörlerini oluşturduğunu ve varlıklarını gösterdiklerini söylüyor. Dernek sayesinde sektörün yolunun açıldığını belirten Korçan'dan çalışmalarını ve sektörün bugün geldiği noktayı dinledik.

Bugüne kadar modayı sektör olarak görmedik. Bugün moda tasarımcıları diye bir sektörden söz ediyoruz. Bu kavram kargaşası nereden kaynaklanıyor? Sizleri tekstil çatısı altında mı görmeliyiz?

Aslında hepsi bir bütünün parçaları. Hiçbir zaman ikisi birbirinden ayrı algılanamaz. Bir tekstil sektörden söz ediyoruz. Ben aynı zamanda Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği'nin de yönetim kurulu üyesiyim. Şunu söyleyebilirim ki, ikisi birbirinden ayrılamaz. Bugün için

Saniyorum bu kriz dönemini atlattamamaktan kaynaklandı.

Evet. Çünkü genelde başınıza olumsuz bir şey geldiğinde çözüm yolları ararsınız ve o sizi doğruya götürür. Biz çok uzun zamandır kendi başımıza mücadele veriyorduk. İTKİB'in yaptığı yarışmalar, Türkiye Giyim Sanayicileri'nin (TGS) başlattığı tasarım seminerleri bizi bir araya getirmeye başladı. Gördük ki birbirimiz olmadan yapamayız. Onun üzerine vizyon sahibi, ekonomik güce sahip firmalar, tasarımcıları bünyelerine almanın dışında onların adıyla koleksiyon üretmenin doğru olduğuna inanmaya başladı. Hala sayıları çok az. Bu en başta o vizyona sahip olmaktan geçiyor.

Bir korku var, değil mi?

Evet bir korku var. Yani ben 1992'den bu yana Nişantaşı'nda aynı yerdeyim. Buraya gelip zili çalmaya korkan insanlar olduğunun farkındayım. Çünkü neyle karşılaşacaklarını bilmiyorlar. Çok pahalı olduğunu düşünüyorlar.

Ekonomik özgürlüğün daha çok çalışan kadında olması bu değişimi hızlandırıyor.

Hızlandırdı ama orada da negatiflikler var. Örneğin benim moda dünyasında çok protest bir duruşum var. Ümit Ünal'dan giyinmek bir statüdür, onun başka bir felsefesi vardır. Onun izini bulup giyen kadın sayısı fazlalaşmaya başladı. Şimdi bu artı, ama Türk kadını bir kaos içine düştü. Moda dergilerinin çoğu kadını tek

Bahar Korçan

Bahar Korçan tasarımı

Bahar Korçan tasarımı

tasarım boyutu yeni nefes alıyor. Türkiye'deki moda eğitim tarihi bile çok yeni. Dolayısıyla örneklerini yeni vermeye başladı. Biz ilk defa tasarımcıların bir araya geldiği bir dernek kurduğumuz için en büyük görevimiz ve amacımız moda tasarımcıları sektörünü daha disipline ederek korumak, diğer jenerasyona aktarmak.

Bugüne kadar alışveriş yaparken ürünlerin hangi moda-cıya ait olduğunu önemsemeyiz ya da bilmezdik. Bugün mağazalarda ünlü tasarımcıların stantları var. Bu sizin attığınız adımın bir sonucu mu?

Daha yeni başlayan bir birleşim. Çünkü normalde iki disiplin de birbirinden besleniyor. Birbirinden ayrı algılanamaz. Ancak Türkiye'de çok uzun süre gelişim süreci yaşandı. Lokomotif sektördü ve ihracatın altın yıllarıydı. Sektör olarak yeni oluşumlar vardı ve tasarım yerine makine parkuruna yatırım yapıldı. Tasarımcı da kendi olgunluğuna erişememiş ve yolunu bulamamıştı.

prototip bir kıvamda işler. Nasıl sevişeceğinden, sevgilisine ne diyeceğinden, ne giyeceğine kadar pek çok konuda listeler var. Bu nedenle bazı markalar çok satıyor. Ancak bu da bir döngü meselesi.

Yaratıcı insanların ruhu farklıdır. Tasarımcıların bir dernek çatısı altında bulunması nasıl bir atmosfer?

Çok zor, ama biz bir şekilde de eğleniyoruz. Çünkü herkesin kimliği o kadar farklı ki asla normal ruh çerçevesi içinde değiliz. Eğlenmenin dışında çok ciddi olarak inandığımız bir iş var. Derneği işimizin bir parçası olarak hayatımıza yazdık.

Aynı zamanda birbirinize rakip değil misiniz?

Aynı zamanda rakibiz, ama derneğin misyonunu ruhumuza kazıdık. Daha önce problemlerle yalnız başına mücadele etmek bizi çok yormuş, sınırlendirmiş. Aynı çatının altında olmak herkese iyi geldi.

66 moda: Bahar Korçan

Magazinsel olsun istemiyoruz

Her şeyde popüler kültür çok öne geçti. İşimizin magazinsel olup tükenmesini istemiyoruz. Bunun için titiz davranıyoruz. Basında uzun süre kimin moda tasarımcısı olduğu, kimin olmadığı tartışıldı. Bizim objektif ve sağlam bir duruşumuz var. Buraya kabul edilmek gençlere farklı bir statü getirecek. Öyle programlar hazırlıyoruz ki, onların önünü açacak. Bugün İstinye'deki Boyner mağazasının tasarımcı standına girebilmenin birinci şartı bu derneğin üyesi olmak. 4-6 Mayıs 2007 tarihleri arasında Galata Moda etkinliği yaptık. Galata Moda'da bir stant açabilmek için bu derneğin üyesi olmak gerekiyor. İstanbul Fashion Lab projemiz var. Onda defile yapmak için derneğin üyesi olmak ve seçici kuruldan geçmek gerekiyor. Çünkü dünyada da bu böyle işliyor. Onun için genç tasarımcıların derneği iyi izlemeleri gerekiyor.

Arzu Kaprol tasarımı

Bu girişimin adımını kim attı?

Hep birlikte attık. Yedi kurucu üye, herkes birbiriyle arkadaşta.

Modanın yeni yeni üniversitelere girdiğini söylediniz. Bir uyanış var galiba.

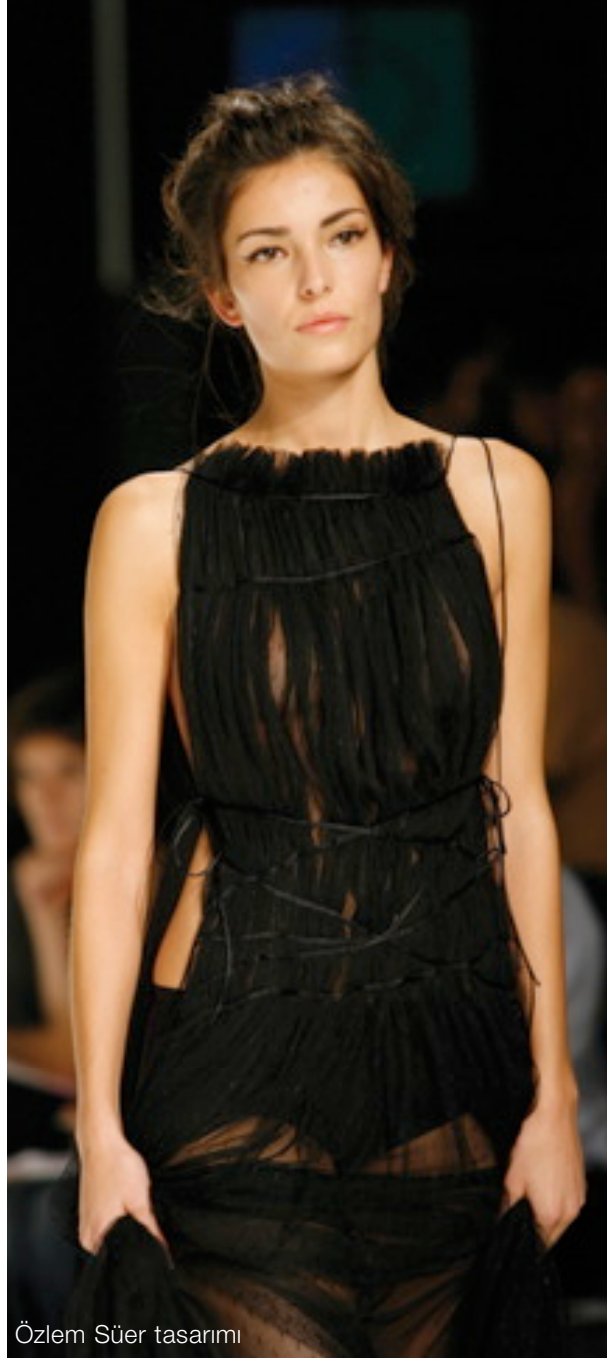
16 üniversitede eğitim seminerlerine başladık. Bu rakam aslında bize çok fazla geldi ve şaşırdık. Artık popüler bir meslek haline geldi. Gençler bizim mesleğin ışıltısını seviyor. Podyuma çıkıp izleyenlere selam vermek ve alkış almak çok büyüleyici geliyor. Gençler bunu hedefliyor, ama yanlış yapıyorlar. Ben çok popüler olan şeylerden korkuyorum. Bunun bir gelişim süreci olduğunu düşünüyorum. Bu böyle olacak ki elenecekler ve sağlam duranlar ayakta kalacak.

Hemen hemen her sektörde ciddi bir yetenek krizi var. Sektörde yetenekler, pırıltılar görüyor musunuz?

Bu öyle bir iş ki yalnızca yetenekle doğru orantılı değil. Zincirin birçok halkası var. Birincisi yetenek. Sabır da gerekiyor. Kişinin kendini beslemeyi bilmesi, algısının çok açık olması çok önemli. Bunu pek yapmıyorlar. Bunu yapmayan bir tasarımcı olamaz zaten. Bir de moda pazarlama konusuna hakim olmak çok önemli. Bugün moda tasarım fuarı, moda haftası gibi etkinliklerimiz yok. Peki bu genç arkadaşlar kendini nasıl tanıtacak? Bu kadar imkansızlıkların içinde şimdi markalaşmaya gerçekçi bakalım. Şu an bunu yapmak mümkün değil, ama artık bunu kurgulayabilecek bir dernek var. Buna katkıda bulunulabilir. İstanbul Fashion Lab, Galata Moda, doğru moda aktiviteleri olacak.

Derneğinize kabul etmediğiniz tasarımcılar oldu mu? Neye göre kabul ediyorsunuz?

Çok oldu. Derneğin birtakım kuralları var. Bu kurallara uysa bile işlerini takip etmek istiyoruz. Örneğin işlerini

Özlem Süer tasarımı

hiç görmediğimiz bir kişiyi kabul etmiyoruz. Referans bile olsa işlerini görmek istiyoruz.

Davet ettiğiniz ama katılmayan ya da davet etmediğiniz ama katılmasını beklediğiniz tasarımcılar oldu mu?

Sivil toplum kuruluşunda çalışmak başka türlü bir bilinç gerektiriyor. Ben burada çalışmaya başladığımdan beri bunu gördüm. Burada olmasını istediğimiz ama yurtdışında yaşayan tasarımcılarımız var. Çağrılarımızı yaptık ama cevap alamadık. Zamanı gelince onların da geleceğini düşünüyorum.

Tüketicideki tasarımcılara karşı olan korkuyu önlemek için ne yapmayı düşünüyorsunuz?

Galata Moda bunlara biraz cevap verdi. Amaç Türk tüketicisiyle, Türk modacısının ürünlerini buluşturmak. 50 ile 250 YTL arası bir fiyat aralığı koyduk ve kapıları açtık. Örneğin ben tişörtler yaptım. Üç günde 2 bin adet ürün sattık. Bu ciddi bir başarıdır. Olan ilgiye biz de inanamadık.

Gelen kitle nasıl?

İnanılmaz güzel bir kitle. Yalnızca İstanbul'dan değil, İzmir, Eskişehir, Bursa gibi şehirlerden de tam bizim istediğimiz tasarımdan anlayan onu özleyen tüketici kitlesi geldi. Bir kadının "60 YTL'ye Bahar Korçan tişörtü alıyorum başka ne isterim ki" demesinden çok etkilendim.

Atılan adımlardan memnun musunuz?

Memnunum. Bundan sonra çok daha iyi olacak. Özellikle İstanbul Fashion Lab'in hayata geçmesiyle aslında olması gereken yapılacak. Zaten olması gereken de o. Artık moda tasarımcıları kendi sektörlerini oluşturdu. Genç moda tasarımcılarının kendilerini tanıtabilecekleri IF Fuarı içindeki trend bölümünde Moda Tasarımcıları Derneği üyesi, genç tasarımcıların stantları olacak.

“Gençler bizim mesleğin ışıltısını seviyor. Podyuma çıkıp izleyenlere selam vermek ve alkış almak çok büyüleyici geliyor. Gençler bunu hedefliyor, ama yanlış yapıyorlar. Ben çok popüler olan şeylerden korkuyorum. Bunun bir gelişim süreci olduğunu düşünüyorum.”

Özlem Süer tasarımı

Hatice Gökçe tasarımı

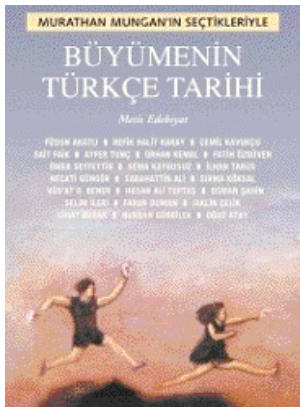

Özlem Süer tasarımı

BÜYÜMENİN TÜRKÇE TARİHİ

Büyümenin Türkçe Tarihi'nde Selim İleri'den Hasan Ali Toptaş'a, Cemil Kavukçu'dan Ayfer Tunç'a 12 yazar, kendilerini büyüten 12 öykü seçip birer deneme yazdılar. Çocukluğumuzda ya da gerçliğimizde okuduğumuz bir öykü bazen bizi birkaç yaş birden büyütür. Günümüzün 12 yazarı, çocukluk ve ilk gençlik yıllarında okudukları, kendilerinde derin izler bırakan birer hikayeyi anılar ışığında anlatıyor. Türk edebiyatından kendilerini büyüten 12 öykü seçip bu izleği derinleştiren birer deneme yazıyorlar. Kitap, hem bir seçki niteliğinde, hem de ortak bağlam çevresinde oluşturulmuş bir tasarım kitabı olarak da okunabilir. Kitapta; Refik Halit Karay, Ömer Seyfettin, Sait Faik, Sabahattin Ali, İlhan Tarus, Orhan Kemal, Cihat Burak, Vüs'at O. Bener, Oğuz Atay, Osman Şahin'in öyküleri üzerine Füsün Akatlı, Selim İleri, Fatih Özgüven, Cemil Kavukçu, Ayfer Tunç, Hasan Ali Toptaş, Sırma Köksal, Sema Kaygusuz, Faruk Duman, Necati Güngör, Jaklin Çelik ve Nurdan Gürbilek'in yazdığı denemeler yer alıyor. Metis Yayınları tarafından yayınlanan kitaptaki yazıları, Murathan Mungan seçmiş.

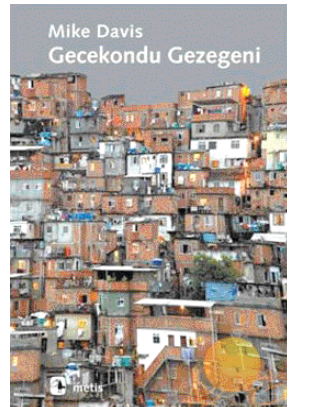

Auguste Rodin'in bitimsiz bir çabayla ortaya çıkardığı heykellerinin gücü onun eşsiz sanatçılığını anlatır. Rodin, 19. yüzyılın ortalarından 20. yüzyıla taşınan sanatının ürünlerinin yol açtığı skandallara, kendisine gösterilen büyük tepkilere karşı direnir ve şaşmaz bir içgüdüyle yoluna devam eder. İnsan bedenine, İtalyan Rönesansı'na, Gotik mimariye hayran olan Rodin'in tüm eserlerinde insan bedenine yüklediği dışavurum gücü görülür. Eserlerinde başka hiçbir heykeltıraşın yapmaya cesaret edemediği hareketlilik vardır. Kemiklerle, kaslarla, sinirlerle kendini anlatır. Doğanın verdiklerine hayrandır; "Doğa uyumdur, dengedir; tek sözcükle yaşamdır" der. 12 Kasım 1840'da Paris'te doğan Auguste Rodin'in heykelle tanışması 14 yaşındayken "La Petite École" (Küçük Okul) adı verilen çizim ve matematik üzerine eğitim aldığı okulda gerçekleşir. O yıllardan itibaren büyük bir gözlemci olduğunun ipuçlarını verir. Yenilikçi öğretmeni Lecoq de Boisbaudron'un öğretisiyle bellekten çalışmayı öğrenir. Bu öğretiyi tüm hayatı boyunca ayrıntılarla boğuşmasına neden olur. Kitap, Boyut Yayın Grubu tarafından yayınlandı.

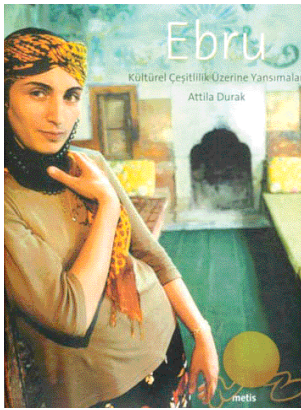
GECEKONDU GEZEGENİ

Gecekondu Gezegeni, Üçüncü Dünya ülkelerinin kentsel bölgelerinde halen bir milyar insanın yaşamakta olduğu gecekondu mahallelerinin tarihini ve bugününü analiz ediyor. Mike Davis, yoksulların Mumbai, Kahire, İstanbul, Sao Paulo, Seul gibi onlarca mega kentte verdiği hayatta kalma mücadelesini betimlerken önemli bir dizi tespitte bulunuyor. Davis'e göre IMF ile Dünya Bankası'nın kısıncıncı devletlerin bu devasa sorunu çözmek için geliştirdiği önlemler yoksulların değil orta sınıfın işine yarıyor. Her yıl yüzbinlerce yoksul yaşadıkları mahallelerden zorla tahliye edilirken, boşalttıkları yerlere orta sınıf yerleşiyor. Davis, Latin Amerika'dan Orta Doğu'ya, Afrika'dan Güney Asya'ya uzanan geniş bir küresel coğrafya üzerinde karşılaştırmalı olarak kent yoksulluğunu inceliyor. Amerikalı yazar, kent kuramcısı, tarihçi ve aktivist. 1960'larda kısa bir süre Reed College'da öğrenim görmüş olmasına karşın asıl akademik kariyeri 1970'lerin başlarında lisans ve lisansüstü öğrenim gördüğü California Üniversitesi'nde başlamış. Halen aynı üniversitenin Tarih bölümünde ders veriyor. Kendisini enternasyonalist bir sosyalist olarak tanımlıyor.

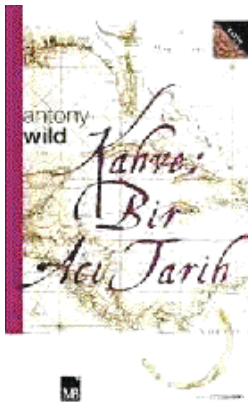
EBRU

Ebru, fotoğraf sanatçısı Attila Durak'ın, beş yıl boyunca Türkiye'yi dolaşarak çektiği 40'tan fazla etnik grubun fotoğraflarından ve bir dizi yazıdan oluşuyor. Türkiye'nin kültürel çeşitliliğini alışılmışın dışında bir Türkiye öyküsüyle anlatan kitapta, yaklaşık 300 fotoğraf yer alıyor. Yazar bu fotoğrafları, çektiği 15 bin fotoğraf arasından seçmiş. Kitapta, aralarında Sezen Aksu, Ara Güler, Elif Şafak, İshak Alaton, Nebahat Akkoç, Ruşen Çakır, Elif Şafak ve Murat Belge'nin de bulunduğu 24 yazarın metinleri var. Kitapta, Kalan Müzik tarafından derlenen ve müzikal zenginliği yansıtan 21 parçalık bir CD de yer alıyor. Durak kitapla ilgili; "Bu fotoğraf dizisi, insanların değişik kültürel kimliklerden doğan farklılıklarını yansıtırken, insan olmamızdan gelen bir ortak bağı da paylaşmakta olduğumuzu anlatmak amacıyla çekildi. Bunu yaparken Ebru'nun söze döktüğümüzde hepimize çok basit ve aşikâr gelen bir mesajı vurgulamasını istedim: Bu fotoğraflar, biri hariç, birer insan portresidir; neşelendiğinde gülen, hüznlendiğinde ağlayan, seven, sevilen, yaşamını sürdürmek için çalışan, umutları, kaygıları ve düşleri olan insanların portreleri..."

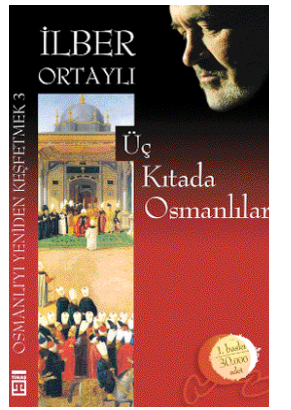
KAHVE: BİR ACI TARİH

Tarihçi yazar Antony Wild, MB Yayın Evi'nden çıkan "Kahve: Bir Acı Tarih" adlı kitabında, kahvenin 500 yıllık geçmişini anlatırken yaşadığımız güne olan etkilerinden de söz ediyor. Kahve hakkında birçok bilinmeyene değinerek, benzerlerinden bir adım öne geçen kitap, Ezgi Ulusoy tarafından Türkçe'ye çevrildi. 15. yüzyılda Doğu Afrika'da gösterişsiz bir şekilde ortaya çıkışından itibaren yoksul tropikal ülkelerde, çoğunlukla Avrupalı güçlere ait sömürgelerde üretilen ve zenginler tarafından tüketilen kahve, aynı zamanda kapitalizmin ve kurumlarının ortaya çıkışında etkili oldu. Devrimlerin tohumları kahvehanelerde atıldı. Buralarda ticari ortaklıklar filizlendi, gizli topluluklar oluştu, siyaset ve sanat üzerine bitip tükenmez tartışmalar yapıldı. Tarihçi Antony Wild, Kahve: Bir Acı Tarih kitabında, kahvenin 500 yıllık tarihinde simya ve antropolojiyi, şiir ve siyaseti, bilim ve köleliği birbirine zincirleyerek ördüğü bağlantılar ağını gözler önüne seriyor. Kahve: Bir Acı Tarih, kahvenin kasvetli sömürgecilik geçmişiyle, tehlikeli kurumsal yapısının bugünü arasında köprü kuruyor ve sömürünün, her zaman endüstrinin kalbinde pusuda olduğuna dikkat çekiyor.

ÜÇ KİTADA OSMANLILAR

Osmanlı İmparatorluğu, Marmara Bölgesi'nde küçük bir beylik olarak doğdu, geliştirdi; fakat bu ilk yılların üzerinden daha 150 yıl geçmişti ki Balkanlar'da ve Ege'de hakimiyet kurdu ve bu Balkan hakimiyeti hemen hemen bugünkü Yunanistan'ın tamamını kapsadı. Çok kısa bir süre sonra Adriyatik, Tuna Nehri, Karadeniz kıyıları ve Mezopotamya'ya kadar uzandı. İkinci asrında Akdeniz'in batı yakası hariç, kuzeyi ve Kuzey Afrika da dahil çepçevre saran bir imparatorluk oluştu. Gerek müesseseleri, gerek hayatı, gerek universalist hakimiyet anlayışı ve gerek coğrafyası itibarıyla üç kıtaya hükmeden bir imparatorluk ortaya çıktı. Akdeniz dünyası üzerinde kurulu olan Osmanlı İmparatorluğu bölgenin son imparatorluğuymuştu. Tarihin bıraktığı izleri irdeleyen İlber Ortaylı, "Üç Kitada Osmanlılar" kitabıyla, Osmanlı'yı keşfetmeye devam ediyor. Ortaylı bu sefer okuru Osmanlı'yı üç kıtaya hükmeden yöneticileri ve yönetim şekliyle, Akdeniz dünyasındaki hakimiyetiyle, 18. yüzyıl Avrupa'sında değişen devletler dengesindeki rolüyle ve şehirlerdeki yaşam biçimiyle, kısacası kendine özgü kimliğiyle keşfetmeye davet ediyor.

Bir uçtan bir uca Anadolu

Her köşesiyle gezginler ve fotoğrafçılar için bir sürprizler cenneti. Fethiye'de bir tekne işçisi, Çomakdağ'da yüzyılların geleneği, Ege'de Akdeniz'de krallıkların tarihi, Kemaliye'de azgın akan bir nehir... Eşmekle bitmeyen bir kültür Anadolu...

Efsanelere, şiihlere, öykülere, masallara, romanlara, resimlere ve fotoğraflara konu olan Anadolu, adeta her köşesi büyüü bir coğrafya. Kalabalık bir kentin en işlek köşesinde ya da ücra bir dağ köyünün en tenha yerinde, gezginler ve fotoğrafçılar için sürprizler cenneti. Fethiye'de bir tekne işçisi, sarp dağların arasında, otomobil farlarının mağaralardan süzülen ışığı, Beyşehir Gölü'nün usta bir ressamın elinden çıkmış bir tabloyu andıran muhteşem görüntüsü, görenleri hayran bırakan, hayata dair detaylar...

Gezi fotoğrafçılığı konusunda uzman olan fotoğraf sanatçısı Faruk Akbaş'ın çektiği kareler, Türkiye'nin tarihi, doğal zenginliklerini bir kez daha gözler önüne seriyor. Doğu Beyazıt'tan Bursa'ya, Siirt'ten Marmaris'e, Urfa'dan Bozcaada'ya kadar, ülkemiz topraklarında yıllardan beri süregelen adetler, zanaatlar, geçmiş zamanlardan günümüze kadar gelen efsaneler ve her göreni hayran bırakan gizli doğal güzellikler, doğa, tarih ve insan manzaraları bu sayfalarda sizi bir uçtan bir uca Anadolu yolculuğuna davet ediyor.

Usta ellerden derin maviye

Fethiye

Tekne yapımı emek ve sonsuz bir dikkat gerektirir. Henüz çocukluk yıllarında öğrenmeye başlanır. "Bak oğlum" der usta, "bu işin püf noktası ölçüdür. Ölçüyü şaşırırsın mı gemiyi batırırsın." Çıraklıktan ustalığa uzanan bu yolda, kat edilen her milimetre önemlidir. Ustaların elinden çıkan farklı büyüklükte tekneler, yıllar boyu balıkçıların ve deniz tutkunlarının evi oldu. Usta ellerden çıkarak uçsuz bucaksız denize doğru yola koyuldular. Denizde yaşam ne denli çetin ve zorsa, tekne yapımı da o denli zor. Ahşabın her santimetresine tekne ustasının alın teri işleniyor. Engin mavide, kuğu misali süzülen bir tekne; yolcularıyla birlikte, ustasının el emeğini, göz nurunu da derin maviye taşıyor.

Geleneklerin izinde

Çomakdağ

Geleneklerini yitirmeyen ama elinden kayıp gideceğini hisseden, her şeye rağmen ona sahip çıkmaya çalışan, turizmin olanaklarını kullanarak kayıp gitmesini engelleyecek ekonomik katkıyı sağlamaya çalışan insanların bulunduğu bir bölge Çomakdağ. Gizli kalmış yüzlerce yıllık mimarisi ve kültürüyle kapılarını turizme aralayan, değerlerini, kim olduğunu, nasıl yaşadığını unutmayan, değişmeye ve gelişmeye çalışırken geleneklere bağlılığını sürdüren insanların mekanı.

Ege ve Akdeniz'in kucakladığı yarımada

Datça

İlkçağda yaşamış Yunanlı tarihçi ve coğrafyacı Strabon'un, "Tanrı çok sevdiği kulunu uzun ömürlü olması için Datça'ya gönderir" sözleriyle anlattığı Datça yarımadası özel bir coğrafya. Haritaya bakıldığında kopacak gibi duran, 70 km uzunluğunda bir yarımada. Bu toprakların geçmişinde, yarımadayı anakaradan koparmak isteyenler de olmuş. Bu yüzdendir ki kurulu düzene, kuralları belli oyunlara, steril hayatlara karşı kendi adacıklarını yaratmak isteyenleri, tüketmek yerine üretmeyi seçenleri çekiyor kendine. Datça yarımadası yalnızca dinlenmek isteyenlere değil, meltem rüzgarlarıyla sörf yapanlara, zengin sualtı dünyasıyla dalgıçlara, yelkencilere de bir çok alternatif sunuyor.

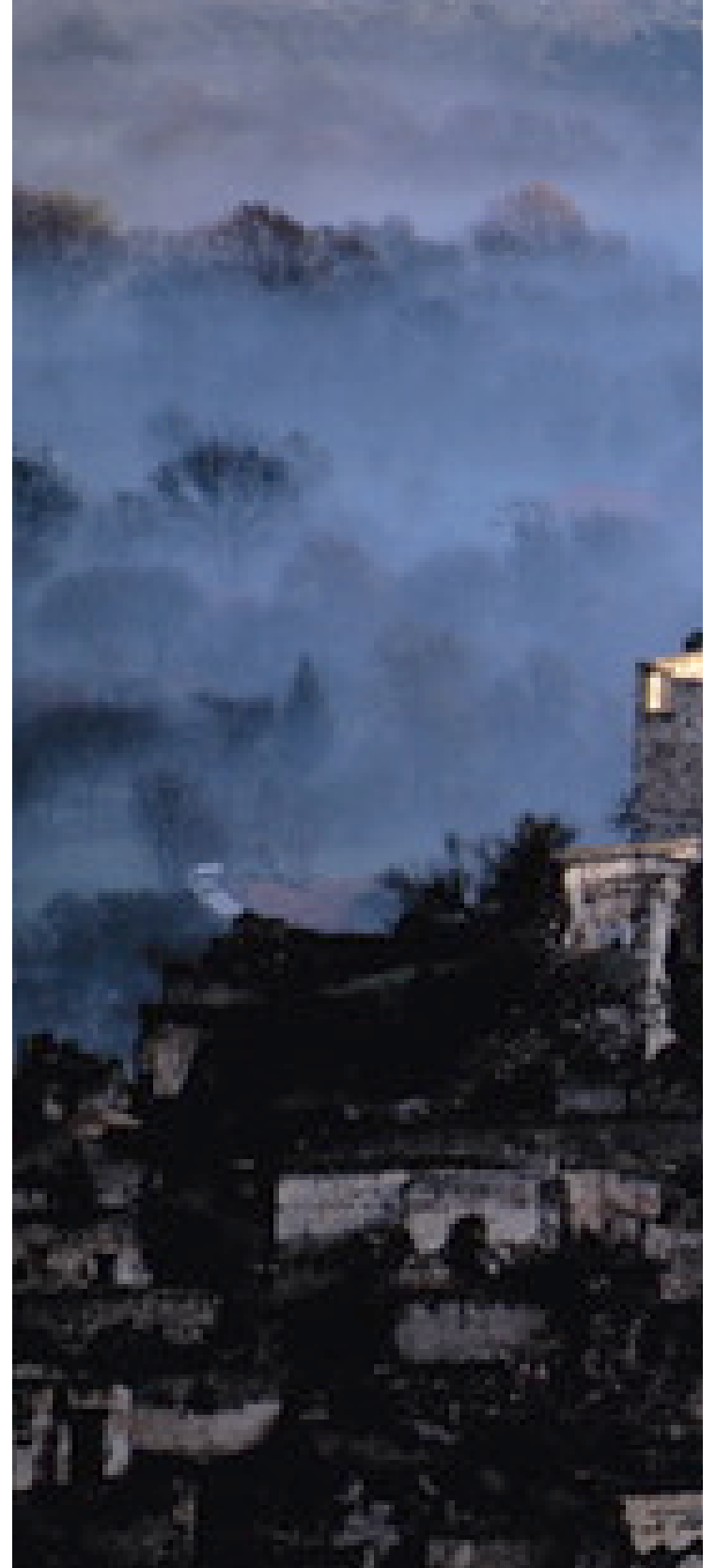

72 gezi

Bir yer var uzakta

Kemaliye

Anadolu'nun doğusunda sarp dağların avuçlarında kaybolmuş bir ilçe, Kemaliye. Yörede kullanılan adıyla, Eğin... Kilometreler boyunca uzanan tüyler ürpertici uçurumlar, taş tepeler, bu tepelere kondurulmuş evler, derin yarıklar ve kasabanın ortasından geçen Fırat! Dağları delerek, kayaları eriterek, asırlardır mutlulukla akıyor. Yemyeşil bahçeler, bahçe içlerinde ahşap evler, şelaleler, cevizler, dutlar, kara üzümler gözlerinizi şenlendiriyor. Uçurumlu, zikzaklı yolların ardında, acının, sevdanın, yoksulluğun türküleri yalçın kayalara ses veriyor.

Mavi ışıktan bir tablo

Beyşehir

Beyşehir Gölü'ndeki muhteşem günbatımı ve gece mavisinin ortaya çıkardığı ışıktan tablo sıkıntıları unutturacak güzellikte. Bu tabloya bakıp dalıp giderek saatler geçirmek işten bile değil. Mavi, sarı ışıklarıyla Beyşehir Köprüsü, insanoğlunun, isterse elinin değdiği her şeyi ne kadar güzelleştirebileceğini gösteriyor. Yanı başındaki Beyşehir Gölü'nün acı kaderiyle birlikte düşünüldüğünde bu sanat eseri, tam bir tezat oluşturuyor.

Uyuyan güzel
Kayaköy

Gecenin zarif parmakları ışıkları bir bir söndürdüğünde Kayaköy sessizliğe gömülür. Terk edilen yaşamların izleri, karanlığa karışır. Rum çocuklarının kahkahaları, kiliseye giden bir ihtiyarın ayak sesleri, köyüne son kez bakan kadının hıçkırıkları yıldızlarının ardına saklanır. Kulak verseniz duyabileceğinizi, dikkat kesilseniz görebileceğinizi sanırsınız. Terk edilmiş bir Rum köyü olan Kayaköy'de, 85 yıl öncesinden kalan yaşam izleri hala duruyor.

Kralların kolladığı güzellik

Dalyan

Köyceğiz gölü ile Akdeniz'i birleştiren noktada yer alan Dalyan, 5 bin yıllık bir tarihe ve bozulmamış bir doğa güzelliğine sahip. Deniz kenarında olmaması ve uğrak bir noktada yer almaması sayesinde, doğallığını koruyabilen bir köşe. Dalyan'ı ziyaret edenlerin aklında bulundurması gereken en önemli şeylerden biri çılgın eğlencelerin ve gece hayatının yaşanabileceği bir yer olmadığı. Kafa dinlemek, isteyenler için ideal bir yer.

74 Yaşar kısılar

Türk özel sektörünün öncülerinden olan, boya, gıda, turizm başta olmak üzere birçok sektörde liderliği sürdüren Yaşar Topluluğu, kuruluşunun 62. yılını Çeşme Altın Yunus'ta gerçekleştirdiği bir gecede kutladı. Topluluğun kuruluş yıldönümüne Yaşar Topluluğu Onursal Başkanı Selçuk Yaşar, Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Yaşar Kalpaklıoğlu, Yönetim Kurulu Başkan Vekili İdil Yiğitbaşı ve Yaşar Topluluğu İcra Başkanı Mehmet Aktaş ev sahipliği yaptı.

Topluluk yöneticileri ve çalışanlarının katıldığı gecede, önce Verimlilik Yarışması neticeleri duyuruldu. Verimlilik Yarışması ilk kez 2005 yılında topluluk şirketlerinde verimliliği artırmaya yönelik çalışmalarını teşvik etmek amacıyla Yaşar Topluluğu Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Yaşar Kalpaklıoğlu'nun desteğiyle başlatıldı. Ödül alan katılımcılara, ödülleri Yaşar Topluluğu yönetim kurulu üyeleri tarafından verildi. Verimlilik Yarışması'nda özel ödülle hak kazanan ilk üç projeye 5 bin 600 YTL, finale kalan 7 projeye ise 3 bin 500 YTL ödül verildi.

Dyo Boya Fabrikaları'ndan, "emülsiyeye boyalarda renk onaylama süresinin azaltılması" projesi ile Berna Gürsular Akal, Ferda Görgüş, Ahmet Filiz ve Turcay Burak; Dyo Matbaa Mürekkepleri'nden "gazete mürekkep verniğinin yapısının modifiye edilmesi" projesi ile Rukiye Kiter, Levent Ünal ve Müjde Altunlu ödülle layık görüldü. Viking Kağıt'tan Mitat Sayımcı ve Umut Aktel ise "Viking Kağıt & Pınar Su ortak merchandising operasyonu" ile ödül aldı.

Kuruluş yıldönümünde, Yaşar Topluluğu'nda 5, 10, 15, 20, 25 ve 30 yıllarını dolduran yöneticilere sertifikaları Kalpaklıoğlu tarafından verildi. Topluluk'ta 20. çalışma yılını tamamlayan Yönetim Kurulu Başkan Vekili İdil Yiğitbaşı da sertifikasını Kalpaklıoğlu'ndan aldı. Yaşar Topluluğu CEO'su Mehmet Aktaş yaptığı konuşmada, topluluğun yakın bir gelecekte başarılı yeni projelere imza atarak sıçramalar yapacağını vurguladı. Kalpaklıoğlu ise, gelecek hedeflerine ulaşmak için hep birlikte çalıştıklarını, bugünlere topluluğun kendi bünyesinde yetiştirdiği kadrolar ile geldiğini, insan kaynağına büyük önem verdiklerini belirtti.

"Tüm çalışanlara kapım açık"

Gecede Onursal Başkan Selçuk Yaşar anlamlı bir konuşma ile topluluk çalışanlarına hitap etti. Yaşar, topluluğunun genç yöneticilerine güvendiğini kendi bilgi, birikim ve deneyimlerinden yararlanmak isteyen tüm çalışanlara kapısının açık olduğunu belirtti. Yaşar, konuşmasında bugünlere bilim, birlik, başarı sloganı ile geldiğini, gelecekte de Yaşar Topluluğu ve markalarının bu slogan çerçevesinde lider konumlarına ulaşacağına sonsuz inancı olduğunu konuşmasında vurguladı.

Ece Berker ve orkestrası eşliğinde devam eden gecede, 62. yıl pastasını Yaşar Topluluğu Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Yaşar Kalpaklıoğlu, Yönetim Kurulu Başkan Vekili İdil Yiğitbaşı, Yaşar Topluluğu İcra Başkanı Mehmet Aktaş, Dış Yatırımlar ve Projeler Başkanı Ahmet Yiğitbaşı, Finans Grubu Başkanı Ufuk Tezer ve Operasyon Grubu Başkanı Olcay Sunucu ile kesti.

Yaşar Topluluğu 62 yaşında

Yaşar Topluluğu, kuruluşunun 62. yılını Çeşme Altın Yunus'ta gerçekleştirdiği bir gecede yöneticilerin ve çalışanların katılımıyla kutladı. Gecede, Verimlilik Yarışması sonuçları da açıklandı.

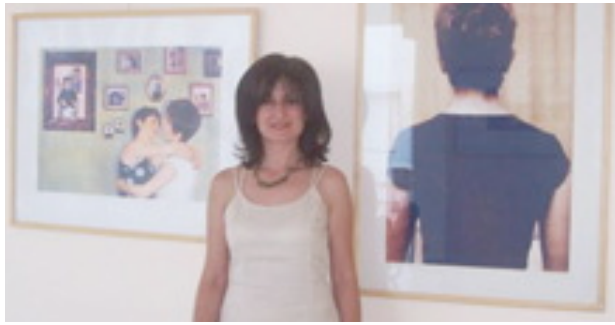
Onursal Başkan'a validen plaket

Muğla Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi tarafından düzenlenen 14. Ulusal Su Ürünleri Sempozyumu'na Yaşar Holding Onursal Başkanı Selçuk Yaşar da katıldı. Sempozyumda bir konuşma yapan Yaşar, kültür balıkçılığında düzenleme istedi. Kültür balıkçılığı yapılan alanların belirlenmesini ve bilinçli, bilgili yapılan kültür balıkçılığının kıyıları kirletmediğini söyleyen Yaşar, "Bilimsel ve bilinçli olarak kültür balıkçılığı yapmamız gerekiyor. Türk çocuklarının daha zeki olması için balığa ihtiyaç var" diye konuştu. Muğla Valisi Lütfi Yiğenoğlu, Selçuk Yaşar'a, sektöre ve ülkeye desteğinden dolayı plaket verdi.

Altın Yunus iki sergi ağırladı

Çeşme Altın Yunus Sanat Galerisi geçtiğimiz günlerde Sabire Susuz ve Fahri Sümer'in resim sergilerine ev sahipliği yaptı. Kütahya doğumlu Sabire Susuz 1991'de Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Buca Eğitim Fakültesi Resim Bölümü'nden mezun oldu. D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tezini veren sanatçı eserlerinde, kendi imgesi çıkışlı, dahası "ben" tasviri denilebilecek bir anlatımla özellikle serigrafi baskı resim tekniğiyle oto-portreler yapıyor. Çeşitli ödüller alan sanatçı birçok karma sergiye katıldı. 1965 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitiren Fahri Sümer, 1981 yılında İzmir Buca Yüksek Öğretmen Okulu'nda göreve başladı. 1992 yılında profesör unvanını alan sanatçı halen Buca Eğitim Fakültesi Resim Bölümü Başkanlığı görevini devam ettiriyor. Sümer'in yaptığı peyzajlarda çoğunlukla Ege yöremizin kıyı-kent pitoreskinin duyarlı yansımalarını buluyoruz. Sanatçı yurtiçi ve yurtdışında pek çok sergiye katıldı ve ödüller aldı.

Pınar 600 çeşitle İzmir Fuarı'ndaydı

Türkiye'nin lider gıda markası Pınar, bu yıl 76.'sı düzenlenen İzmir Enternasyonal Fuarı'nda, tüketicilerini 600'e yakın geniş ürün yelpazesi ve son dönemde piyasaya sunduğu yeni ürünleriyle buluşturdu. 31 Ağustos-09 Eylül 2007 tarihleri arasında gerçekleşen fuardaki Pınar standında pek çok ürün ziyaretçilerin tadımına sunuldu. Pınar Kido Çocuk Tiyatrosu oyuncularını, çeşitli animasyonlar yaparak çocuklara da eğlenceli dakikalar yaşattı. Pınar'ın reklam filmlerinde gösterilen karakterlerin maskotları da çocukların eğlencelerine eşlik etti.

Yaşar'dan kültüre destek

Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı 1998 yılından bu yana sponsor olduğu Aydın'ın Sultanhisar ilçesindeki Nysa antik kentinde, arkeolojik kazı ve restorasyon çalışmalarına destek oluyor. Her yıl yaz aylarında yapılan kazı ve restorasyon çalışmaları, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi adına, klasik arkeoloji profesörü Vedat İdil'in başkanlığında yürütülüyor. Nysa antik kenti kazı çalışmalarından çıkan tarihi eserler Aydın Müzesi'nde sergileniyor. Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı, arkeolojik kazılara destek vererek ülkemizin kültürel değerlerinin korunmasına katkıda bulunuyor.

Doğuya kitap yardımı

Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı, Doğu ve Güneydoğu'da kütüphanesi olup da kitabı olmayan okullara dağıtılmak üzere başlattığı kitap kampanyasını tamamladı. Yaşar Topluluğu çalışanlarından ders kitapları, ansiklopediler, romanlar, hikayeler, üniversiteye hazırlık test kitapları gibi 2 bin adet kitap toplayan vakıf, bu kitapları tasnif ederek Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki okulların kütüphanelerine gönderdi.

Termal turizmin öncüsü Altın Yunus

Türkiye'nin ilk thalaso havuzlarına sahip Altın Yunus Resort Hotel & Termal, Sağlık ve Turizm Bakanlığı'ndan aldığı termal ruhsatıyla, dünyada hızla gelişen sağlık turizmini Çeşme'de başarıyla uyguluyor. Altın Yunus Genel Müdürü Tayfun Başkurt yaptığı açıklamada, ilk etapta yaklaşık bin kişilik bir grupla başlanacak 2007 sağlık turizmi sezonunun, ilkbahara kadar 150 ve 300 kişilik gruplar halinde devam edeceğini belirtti. Başkurt, genel olarak Ege kaplıca su özelliklerinin aynı olmasına karşın konum olarak deniz kenarında bulunan Altın Yunus tesislerinin kaplıca suyunu, diğer yörelerden ayıran en belirgin özelliğinin, suyun dış yüzeye çıkarken deniz suyuyla birleşmesi olduğunu ifade etti.

İyi fikir ödüllendirildi

Yaşar Holding Gıda grubu şirketlerinin tümünde 2004 yılından bu yana uygulanan OMI (Operasyonel Maliyet İyileştirmesi) uygulamaları tüm çalışanların maliyet iyileştirmeleri konusundaki fikirlerini tek potada topluyor. Bunun yanı sıra fikir sahiplerini ödüllendirmeyi de amaçlayan sistemde, önerisi kabul edilen çalışanlara çeşitli armağanlar sunuluyor. Geçtiğimiz günlerde Pınar Et çalışanları da operasyonel iyileştirmeler için yapmış oldukları iyi fikir önerileri ile ödül almaya hak kazandılar. Üç Pınar Et çalışanına, düzenlenen bir törenle ödülleri takdim edildi.

Fuarda nanoteknoloji imzası

76. İzmir Enternasyonal Fuarı'na katılan Dyo, yeni nanoteknolojik ürünlerinin tanıtıldığı standıyla ilgi odağı oldu. Dyo standının ana konsepti nanoteknolojik ürünlerin tanıtımına yönelik oldu. Bu ürünlerin yanı sıra teflonlu ve silikonlu boyalar, sanayi boyaları, oto boyaları, matbaa mürekkepleri ve mobilya boyalarının tanıtımı da yapıldı.

Well established but still young

Besides the fast developing global agenda, it is impossible not to become entangled by the local agenda which is in a hurry to slam the global one. When asked if there exists a dynamism of this big in any other part of the world, no doubt that everybody would say "no".

From time to time I make trace of multinational companies in the world and their place of origin. Life is more stabilized there. This is not because they are close to change. They create an impression of a huge ship keeping away from manoeuvring since they mostly completed their process of change. Their most determining characteristic is permanence and strategic approaches. When I turn around and look at our country, a dynamic sea and continuously moving ships and boats draw my attention. In many of my trips my foreign colleagues express their admiration to the dynamism of our country. What if they could know about our daily feelings, thoughts and emotions which are fit into this dynamism...

Yaşar Group is one of the leading industrial establishments of Turkey. We have celebrated our 62nd anniversary this year. When I look back, for the things we could not accomplish I feel the same desire with the things we have achieved. When keeping our corporate culture, it is our duty to make plans of future with new teams. Our organization gets developed, we aim a more planned and a long term growth.

To me 2008 and the following years are the times for Yaşar Group to grow fastly. Researches show that Turkish economy can grow by 7-7.5% annually. It can succeed to be an economy of billion dollars in 10 years. In an environment like this, Yaşar Group will grow fastly, make vaulting decisions and win the missing years.

Change is everywhere in the global world. Change always brings reaction and deny with it. However it should not be forgotten that anyone not keeping up with change will miss the new agenda and therefore should not live the future. Adoption of change, successful application of apprehension and strategy will push performance to a climax and so we will achieve our targets. As Yaşar Group our aim is to compete with global markets. With competent human resource and organizational structure being integrated with corporate management principles we are increasing our power for competition day by day. I feel an everlasting trust for our executives, all our partners, employees and members on the way to our targets.

We aimed to bring you together with colorful topics. Our target was to bring past and future together. Bülent Eczacıbaşı, Chairman of Eczacıbaşı Holding shared the reasons behind their going out of traditional pharmaceutical industry with us and told how and why they broke the customary forms. You will read the comments of Arzuhan Yalçındağ, the Chairman of Tur-

Feyhan YAŞAR KALPAKLIOĞLU
Chairman of the Board

kish Industrialists' and Businessmen's Association. Prof. Dr. Ünal Tekinalp, one of the masters of Turkish Commercial Code, quoted on the new face of commerce. And of course some more topics which I cannot count here... I am sure you will be interested in all of them.

I hope you will enjoy reading Yaşa,

With my best regards,

Concentrate to be a global player

Eczacıbaşı Pharmaceuticals Manufacturing has signed a share purchase agreement with Zentiva NV, one of Europe's foremost companies in the generic pharmaceutical business, transferring a 75 percent stake, costing 460 million Euro, in Eczacıbaşı Health Products and Eczacıbaşı Fine Chemical Products. Afterwards, Eczacıbaşı Holding bought 51 percent of one of the oldest brandnames in the world, Villeroy&Boch's Tiling Department. This acquisition will increase Eczacıbaşı's ceramic wall and floor tile manufacturing capacity to 35 million square meters. All of these developments will change some of Eczacıbaşı's basic principles, and will allow Eczacıbaşı to focus on its other groups outside of medicine.

Bülent Eczacıbaşı, Chairman of the Board of Directors says that they took these actions to be a global performer and they will grow by strategic agreements and purchases in Construction Group. Eczacıbaşı tells that it was not easy to decide on change, especially a strategic change, as the head of one of the changing institutions of Turkey which is changing also. On the other hand Eczacıbaşı feels proud of purchasing a brandname of 259 years. From

now on they will go on investing in the fields that will make them one of the world leaders. We ask if they think about other fields to grow in. "Today's conditions allow only the existence and development of companies that have the worldwide power of competition. This is the truth. So we concentrate on the fields we will have voice in international markets."

Construction Group has already become an international entity with its three existing manufacturing plants abroad, two manufacturing plants being installed, six firms and

external turnover exceeding 50 percent of its total sales. Eczacıbaşı states that their 100 percent share in Engers and 51 percent of share in Villeroy&Boch give them this opportunity. Will Eczacıbaşı grow only in floor tile? Not only floor tile but all the ceramic construction materials is an important growth field for them indeed. Eczacıbaşı is already among the biggest manufacturers of the world in this field. They have powerful properties for international competition. Also their leap in design strengthens the company's development.

What about finance? Eczacıbaşı says: "Beginning from the end of 1980's we were very happy not to be in banking sector. Thus besides some evil minded people who used the banks as their private cash boxes, we have seen that some well intentioned bank owners also passed through tough times. However with Eczacıbaşı Securities and Eczacıbaşı UBP Portfolio Management we are already doing portfolio management which is the principal of retail banking. Now we see that both the economical environment and demand are convenient to go further in this field. There can be partnerships and purchases."

With Cousteau's consent

There is an entirely different world to be found underneath the deep blue sea; fish, poisonous sea creatures, seaweed and aquatic plants, lost cities, even sunken treasures... Either you are passionate about what lies at the bottom of the ocean, or you are indifferent. First, you are inspired by the beauty around you, and then, you want to photograph it to show others.

Marmara University Faculty of Dentistry lecturer, Assistant Assoc. Prof. Dr. Asim Dumlu, and Bilkent University Electric and Electronic Engineering Department lecturer, Prof. Dr. Orhan Aytür, recently won bronze medals for Turkey at the 11th Underwater Photography World Championship. Dumlu and Aytür, both renowned academics, have won awards that are not academic in an entirely different field of interest, both becoming hugely successful underwater photographers.

Photographs in five categories; Fish, Crustaceans, Macro, Wide-Angle with Model and Wide-Angle without Model, were shot by 27 competitors from 16 countries during four 90-minute dives. The championship, organised by the World Underwater Sports Federation (CMAS) and held in the Indian Ocean off Mauritius, gained Dumlu a bronze medal in the Crustaceans category, and Aytür a bronze medal in the Macro category. The award-winning photographs were taken while

swimming amongst dangerous species such as the poisonous lionfish, but Dumlu speaks with passion about the mystery, the dangers and the allure of the world he has discovered underwater.

Dumlu says that to appreciate the world that is under the water, you must be passionate about it. "I don't think it's a place everyone can be happy," he says. "It's important to see diving as a hobby, and it's vital that you love it. If you are not curious about life under

the sea, if you don't like it or if you aren't sure what you will find there, it's not as much fun. You need to know something about marine life, be aware of the conditions, and understand in which seasons you can find certain species. It's a totally different perspective. Red photos look brown under water, yellows look cold and indistinguishable. You can't see the bright colours of the marine animals and plants. You have to feel them. To successfully feel them, it's vital to be interested. If you put your heart and soul into it, you can take great pleasure from diving."

Dumlu emphasizes that while diving in the mysterious aquatic world, it's imperative to comply with some diving rules to reduce the danger. He explains that diving is both recreational and technical, "Many people choose diving as a sport. Technical diving is more professional; these are commercial divers who earn a living from diving. There are certain rules that recreational divers need to follow. The first rule is that a diver should check his oxygen levels regularly and plan to surface with a reserve in the cylinder of 600 psi or 50 bar. Additionally, a recreational diver can only dive a maximum of 40 meters. Beyond that depth, there is a risk of nitrogen narcosis which has a similar effect to being very drunk and should be avoided. It's not as dangerous for sealife, including sharks. As long as you don't destroy the natural life and habitat, it won't ever hurt you."

Positioning a palace

Brand name is the most important concept in our age. No more consumers purchase for their needs at random. Every good we buy gives us the opportunity to express ourselves. Brand names are the most important guides in our purchase decisions. This is why it is very important for the goods to have a specific character and style. At this point we are faced with brand positioning. Yelda İpekli has been doing brand design and positioning for years. Presently she is busy with "positioning" Sait Halim Paşa Waterside House.

İpekli summarizes positioning: "You have to define an existing brand in a way this brand supports the dignity and profitability in the long term and when doing this you should also take competition and trends into consideration. We call this positioning. In a way we create the image of the brand."

The process works like this: "We follow the trends and the world closely. On the one hand we try to detect the target group of the product or the service. By the help of analyses, research reports and brain storms, our ro-

ad map and anatomy book, that is the definition, position, rivals etc. are defined. During this process not only the thoughts of the customer, but thoughts of every people who had contributions to that brand are very important. We call them inner customers. We share every action we take with everybody in the organization and set training days. Thus we form a common soul for the brand. When we feel that the product or the service is mature enough and the inner customers form an integrity, advertising agency, media relations and the other actions aiming to form integrity at every point the customers will be met begin. After these we are before the

customers and say that we are ready to submit a product or service to you.

What about positioning a waterside house? İpekli says: "First of all we tried to designate the perception about this waterside house. Besides professional researches I made researches with my own team. I made interviews with the former owners. At the end we came to a conclusion that this place mostly hosted weddings and special events. Yet, considering the historical integrity and the inner glory, this waterside house should mean more. So we made a new definition of the place. We wanted Sait Halim Paşa Waterside House to be open to everybody, has a restaurant serving plates of Ottoman kitchen, has auction rooms, concert saloons and galleries. After determining these, the characteristics of the house which has the soul of 1800's, guided us.

We are renewing our logo. We are making lots of changes from corporate colors to corporate expression. Now we are saying public that we are ready with our slogan 'From where we left'".

History in water

Nearly 100 years after the conquest of İstanbul, it was not noticed. But when it was realized that people were accumulating water in the basements and were fishing by hanging baskets from the holes, the authorities of the time began to ask “what is going on here”. Thus the Basilica Cistern which was built by Byzantine Emperor Justinian to meet the water need of the palace, began to serve Ottoman Empire. This building is called Yerebatan Cistern positioned on the southwest of one of the most glorious buildings of İstanbul, Hagia Sophia.

Since the marble columns effect us very much, we call this cistern Yerebatan and watch over it. It should be wrong to call this great building an underground water tank which was built by 7 thousand slaves. It is believed that the reason of the shapes' on the basilica looking like tears is that many slaves died during the construction period.

A universal value

Two Medusa heads, used as basis under two columns on the northwest corner of the cistern, are the masterpieces of Roman Period. There is not an exact knowledge of these heads of 4th century like the building they were a part of. But researchers believe in com-

mon that these Medusa statues were used as there was a need for column basis.

Yerebatan Cistern attract many people from all over the world. Writers, artists are among the visitors. Italian author Edmundo De Amicis who came to İstanbul in 1874 is one of them. In his book of İstanbul he tells about Yerebatan Cistern: “I enter into the courtyard of a Muslim house, go down to the last step of a dark and humid stair and find myself under the domes of Basilica Cistern of Byzantine. Indigo light raise the feeling of fear caused by darkness, greenish waters are lost under dark domes, walls from where water exude glimmer...”

Revival of miniature

Miniature is an art that slipped into Anatolia via many cultures. When Mongol emperors invaded foreign lands, they brought the best miniature artists with them. These miniature artists introduced the art in Persia, Middle East and Anatolia by the mediation of Mongols. After Mongols, new states founded in these lands developed their own schools. As a result of these developments, and after the Seljuk Empire, miniature was introduced to Ottoman Empire. 16th century, when Ottoman miniatures were powerful, was the period of the artists like Nakkaş Osman and Nigari. During the epoch of Süleyman the Magnificent, the art of Ottoman miniature had developed well. Documentation of historical events by miniature was an official matter and this resulted in the Ottoman school of miniature.

This art, which was not seen for 200 years in Anatolia where the best masters were raised, had been awakened by the efforts of Prof. Dr. Süheyl Ünver and is being kept alive by his scholar Nusret Çolpan in our day. It is possible to come across with the works of Çolpan in many parts of the world beginning from the walls of

İstanbul subway to the Tekno Park in Dubai. Also New York, Tokyo and Paris are among these cities.

Çolpan underlines the importance of archives and information for miniature. He states that making a detailed research about the subject is a must before beginning a miniature. If he is gonna to picturize a city, first he makes esquisses composed of spots, for example. In every step he draws more details.

Natural paints are used in miniature. Absolute, lively and bright colors are preferred and colors are not mixed. Since light and shadows are not used, contrast is formed by using the tones of the same color instead of mixing different colors. We ask Çolpan: “Is it possible to draw a blue tree in miniature?” He says: “You need time to do this. Miniature is an art of thousand years. But I did. I made it rain, I made it flash. This became my style.”

Eat to live, live to eat

We are all familiar with Deniz Gürsoy's passion for food through his books about Turkish cuisine. From tea to coffee, from anchovies to soup, and a wide variety of other food-related topics, Deniz Gürsoy has written 19 books to date. As the head of the General Directorate of Sofra Food Service and Production Company, which services the collective food sector, Gürsoy's original motive behind writing books was to avoid becoming a workaholic. He was a businessman who spent the bulk of his days thinking about work, and working. One day, he wondered how he could escape, and came up with the idea of writing books to clear his head and express himself.

To date, Gürsoy has written in depth about subjects that have not been covered before. Much of the time, his books follow certain themes. After writing a book about tea, he then decided to write a book about coffee.

Food was not in Gürsoy's field of expertise until he began working at Sofra 20 years ago. Once the manager of the canteen at Robert College, and then taking on the job of general manager at Sofra, Gürsoy found that tasting so many different kinds of food every day became a wonderful challenge. In time, life's greatest pleasure was food. "Food satisfies people and is

strengthened by good conversation which adds even more pleasure," says Gürsoy. "People think they need to eat to be full, but that's just an illusion." He then reminds us of the famous gourmet, Tuğrul Şavkay, who once said, "food is eaten not just for the nourishment of people, but also to display social status and to add pleasure to social life."

One would be mistaken to consider Gürsoy a masterful cook. Still, he doesn't know how to prepare many dishes, and he doesn't even enjoy cooking that much. He says, "I don't have a huge repertoire. At most I can prepare fifteen good dishes." In order to try different tastes, he leaves the city without great effort and travels to places such as Babaeski to sample the local meatballs, or Kastamonu for their cabbage leaves stuffed with meat and rice. On learning all this, one could ask "How does Deniz Gürsoy know so much about food?" We asked him. He told us that it is not about making food, but more about carefully consuming food. "I'm not a gourmet, but for twenty years I have worked in the food industry, tasting food, understanding what is missing. Wherever I eat, I can detect the ingredients creating the dominating flavours. I consider myself an expert on the flavours of our traditional cuisine."

Intellectual, sophisticated, and genuine

The textile industry in Turkey, from its very beginnings, has been a leading sector. The Istanbul Textile and Apparel Exporters' Association (İTKİB) reports that in 2006, off-the-peg and ready-to-wear clothing accounted for 16.3% of Turkey's general exports. For many years, custom manufacturing has remained at the forefront of the sector, while fashion designers have taken a back seat. Under their own personal trademarks, Turkey's top designers, including Bahar Korçan, Arzu Kaprol, Hakan Yıldırım, Hatice Gökçe, İdil Tarzi, Özlem Süer and Ümit Ünal, gathered together under one roof in 2006 to form the Turkish Fashion Designers' Guild. Taking their first footsteps together in this enterprise, Bahar Korçan, president of the guild, declared that in spite of having competitors under the same roof for the first time, mutual collaboration would be good for everyone. In order to remain at the top of their game, activities such as Istanbul Fashion Lab and Galata Moda, training, fashion shows, and design competitions will be endorsed over the next eighteen months. Today, the guild has 32 members and a great number of willing supporters and, thanks to the guild, the fashion designers' own sector has shown evidence of development

and building assets. Spokesperson for the guild, Korçan said, "Thanks to the guild, the way has now been paved for the sector. This is the first time designers have come together to form a guild and our main aim and responsibility is to encourage more disciplined practices and transfer this to our younger generations."

Until now, fashion designers in Turkey have been battling against fear emphasizes Korçan. "I've been in the same place in Nişantaşı since 1992. I am aware that some people are afraid to ring the bell. They think everything will be expensive. But we are designers who support designs

that can be sold. In Istanbul, and in other cities, women have not yet ascertained an appreciation of our work. This path is only just beginning to be perceived," she states. The founders of the guild don't want to impoverish present day popular culture by immediately forging ahead to emulate the latest fashion magazines. To this end, they have become more discerning. On this subject, Korçan says, "We have an objective and a lasting presence. The guild will introduce an alternative status acceptable to today's youth. So, we are now preparing programs that will clear the path for them. To be eligible for a stand at Boyner's in İstinye, it's now a prerequisite to be a member of the Turkish Fashion Designers' Guild. Between 4-6 May 2007 the Galata Moda event was held in Galata Square. It was necessary to be a member of the guild to be eligible for a stand during the show. We also organize the Istanbul Fashion Lab project. To organize a fashion show it is compulsory to be a guild member as well as to seek authorization from a panel of selectors. This is how the rest of the world operates. This is why it's important for the guild to keep an eye on Turkey's young upcoming designers."

Modern Geppetto's

The tradition of puppetry dates back long in our culture. It is impossible not to mention shadow puppets performed on the curtain called "tent" during Ottoman Period and Karagöz and Hacivat. Puppet art in our country lost its importance at the end of 19th century. During the republican period few artists tried to keep puppetry alive. The protagonist of puppet theater which is about to disappear is "İbiş".

But there are people who do not allow İbiş to disappear. "Ahşap Çerçeve Puppet Theater" set off to revive the puppet. The founders of this puppet theater are Emre Tandoğan and Çağrı Yılmaz. Their desire to learn how to make puppets took them to Prag. In Prag they worked on the technique of wood and carved puppets. Then in Germany they have experienced Japan theater Suzuki and turned back to Turkey. In İzmir they founded Ahşap Çerçeve Puppet Theater Workshop. They were dealing with puppet design, display of designed puppets in international festivals, puppet making for national theaters, projects for television. And their last stop was İstanbul...

At present they give lectures and perform plays. They play classics through the puppets. Romeo and Juliet, for example. The Hunchback of Notre Dame is a play completely shaped by them. Emre Tandoğan says that they produced new techniques by using different puppet forms in this play. The Hunchback of Notre Dame is a non-verbal play. Visual elements are in the foreground. While the facts in Victor Hugo's work are kept, new things are also added. Next year this play will meet a large audience after İstanbul Puppet Festival.

Reviving a puppet

Ahşap Çerçeve does not only perform plays but design puppets also. Moreover puppet design is their main performance. As we have seen puppet design is a hard work but Tandoğan and Aslı make it easy with the help of their educations. The production process of every puppet is different. We talk about corded puppet since it is mostly wondered in general. Yılmaz says: "The production time for a puppet is three weeks approximately. You have to work all day. Every puppet has phases of drawing, carving and cutting. Then you connect the joints by rope and pull the puppet strings."

Brave new world in EU

Arzuhan Doğan Yalçındağ has been a member of the board of Turkish Industrialists' and Businessmen's Association (TÜSİAD) since 2003. She worked as the head of Health and Welfare Commission. She was one of the most effective administrators of the association and had achieved many successes during her leadership in the commissions. She is the first woman administrator in media. She is the first woman chairman of TÜSİAD.

Yalçındağ thinks that the presence of women in politics as well as economics and social life determines the democratic development of the country. However, although Turkish women had the right to vote and designate long before their European fellows, the rate of women representors in politics is not as required. She appreciates the increase of women representatives from 4.4 to 9.3 but thinks that it is not sufficient: "There is only one woman in the cabinet. We would wish for a more equal distribution that would reflect half of the society." Yalçındağ believes that public opinion gave a vote of confidence to European Union by the elections of 22nd July and 47 percent support by Turkish people to Justice and Development Party

means support to EU process. Yalçındağ says: "Considering our relations with EU and the importance of setting a date for a full membership, we emphasized that this date should be January the first of 2014. The date of 2014 is set by taking the new budget term of EU and the elections of European Parliament into account. We think that the next seven years should be depicted and quoted to public opinion better in accordance with tangible targets."

Yalçındağ underlines that as TÜSİAD they go ahead their information operations in EU rapidly and they began information activities conducted in EU capitals before European Commission Progress Report with their contacts in Brussels and London: "Within the context of these visits, we had the chance of coming together with European Commissioner for Enlargement Olli Rehn, President of the European Parliament Hans Gert-Pötering, EU Minister of UK and many European parliamentarians. During the contacts Olli Rehn emphasized the article 301 especially and stated that any change made in this article would be affirmative for Turkey. We will go on our actions by our equivalent European institutions, politicians and non governmental organisations."